

Rapport 2017:8

Kvinnors och mäns
pensioner

En analys av skillnader och spridning i
pensionsinkomster i dag och i framtiden

isf

Rapport 2017:8

Kvinnors och mäns pensioner

En analys av skillnader och spridning i
pensionsinkomster i dag och i framtiden

En rapport från Inspektionen för socialförsäkringen

Stockholm 2017

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har till uppgift att genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rätts-säkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet.

Systemtillsyn innebär att granska om regelverket tillämpas korrekt och enhetligt. Effektivitetsgranskning innebär att granska om en verksamhet fungerar effektivt med utgångspunkt i det statliga åtagandet.

Publikationen kan läsas online, laddas ner och beställas på www.inspsf.se

© Inspektionen för socialförsäkringen
Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2017

ISBN: 978-91-88098-67-2

Innehåll

Generaldirektörens förord	7
Sammanfattning	9
Summary	17
1 Inledning	25
1.1 Bakgrund.....	26
1.2 Rapportens innehåll	28
1.3 Genomförande	29
1.4 Definitioner	31
2 Pensioner och andra inkomster från 55 års ålder år 2014	33
2.1 Förvärvsinkomst är den huvudsakliga inkomsten till och med 64 års ålder	33
2.2 Den allmänna pensionen får ökad betydelse med ökad ålder	35
2.3 Tjänstepensionen har störst betydelse mellan 65 och 70 års ålder.....	37
3 Pension i olika åldrar, sektorer och vid olika inkomstnivåer	39
3.1 Skillnaden i genomsnittlig inkomst är stor bland äldre.....	40
3.2 Skillnader i förvärvsinkomster och tjänstepensioner varierar mellan sektorer efter 65 års ålder	42
3.3 Tjänstepensionens andel av den totala pensionen blir större för varje årskull.....	44
3.4 Inkomst- och garantipension är olika betydelsefulla beroende på sektor	45
3.5 Tjänstepensionen är viktigast för högutbildade män i privat sektor	46
3.6 Privat pension har gett störst tillskott till högutbildade i privat sektor och landstingsanställda män	47

3.7	Garantipensionens andel minskar kraftigt bland kvinnor med de lägsta pensionerna	47
3.8	Tjänstepensionens andel ökar kraftigt bland män med de högsta pensionerna	49
4	Olika pensionsinkomsters bidrag till könsskillnader i total pension	51
4.1	Könsskillnaden i total pension minskar bland 67-åringar	51
4.2	Könsskillnaden i total pension har minskat något bland 75-åringar.....	52
4.3	Könsskillnaden inom en kohort minskar marginellt efter 65 års ålder	53
4.4	Inkomstpension bidrar mest till könsskillnaden för äldre och tjänstepension mest för yngre årskullar.....	54
4.5	Bostadstillägget ökar eller minskar könsskillnaderna beroende på inkomstnivå	57
4.6	Garantipensionens bidrag till utjämningen mellan könen minskar med åldern bland dem med de lägsta pensionerna	58
4.7	Tjänstepensionen ökar gapet mellan kvinnor och män mest i landstingsektorn	60
4.8	Pensionsinkomsternas bidrag till könsskillnaderna förändras knappt när pensionärerna blir äldre.....	61
5	Spridningen i olika pensionsinkomster	63
5.1	Spridningen i total pension ökar för yngre kohorter	64
5.2	Spridningen i allmän pension är större bland kvinnor	65
5.3	Bostadstillägg minskar spridningen i inkomster	66
5.4	Tjänstepensionen ökar spridningen.....	67
5.5	Spridningen i pensioner är stor vid tidiga uttag	68
5.6	Spridningen i total pension är störst bland män som arbetat i landsting.....	68
5.7	Spridningen är större bland män än bland kvinnor med låga pensioner	70
5.8	Spridningen är större bland män än bland kvinnor med höga pensioner	71

6	Förvärvsinkomst, avsättning till tjänstepension och kapitalförvaltning i dag och i framtiden.....	73
6.1	De framtida förvärvsinkomsterna kommer sannolikt att följa samma mönster som för tidigare generationer.....	73
6.2	Majoriteten får tjänstepensionsavsättningar.....	76
6.3	Större andel kvinnor än män får tjänstepensionsavsättning.....	77
6.4	Färre yngre än äldre anställda kvinnor får tjänstepensionsavsättningar.....	78
6.5	Mycket få står utanför tjänstepensionssystemet under en längre tid	81
6.6	Nästan alla unga väljer traditionell försäkring för tjänstepensionen.....	83
7	Framtida pensioner.....	87
7.1	Könsskillnaderna förväntas bli mindre i framtiden.....	87
7.2	Fortsatta könsskillnader i alla inkomstskikt.....	92
7.3	Tjänstepensionen bidrar även i framtiden till ojämsställda pensioner	95
7.4	Spridningen i framtida pensioner skiljer sig åt mellan olika sektorer.....	97
7.5	Spridningen i pensioner kommer från spridningen i intjänandet.....	101
7.6	Könsskillnaderna i total pension minskar om andelen med tjänstepensionsavsättningar minskar.....	105
8	Diskussion.....	107
	Det allmänna pensionssystemet och de förmånsbestämda tjänstepensionerna minskar könsskillnaderna som finns i arbetslivet.....	107
	Könsskillnaderna från arbetslivet förstärks av de nya tjänstepensionerna.....	108
	Flexpensioner kan leda till ökade skillnader.....	109
	Utrikes födda riskerar att få låga pensioner	110
	Kapitalavkastning har liten betydelse för spridningen i total pension.....	111
	Referenser	113
	Bilagor.....	115

Beräkningsbilaga för premiepensions- och tjänstepensionssimuleringarna	115
Metodbilaga för andelen arbetsgivare som sätter av till tjänstepension.....	122
Figurbilaga	124
Tabellbilaga.....	133

Generaldirektörens förord

Vi lever allt längre, men de flesta av oss har en ganska vag uppfattning om vad vi kommer att ha att leva på som äldre. Våra inkomster som pensionärer bestäms inte bara av vad vi tjänat. De kan även påverkas av reglerna för garanti- och efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg samt tjänstepension och privat pension. Det är lika komplext och svåröverskådligt som det låter. Vi vet att det finns stora inkomstskillnader mellan olika grupper av äldre, men det är få som har en överblick över vilken pension de själva kommer att få eller – än mindre – över äldres pensionsinkomster ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Denna rapport är ett resultat av ett regeringsuppdrag i 2016 års regleringsbrev. Rapporten beskriver skillnaderna i pension mellan och spridningen inom grupperna kvinnor och män, nu och i framtiden. I rapporten analyseras även orsakerna till de skillnader och den spridning som finns. Rapporten är faktsäckad och kan användas både som en grundläggande handbok och för att förstå orsakerna till nu existerande samt sannolika framtida skillnader och spridning i pension.

Av analysen framgår att det finns stora skillnader i pensionsutfall mellan kvinnor och män och att dessa skillnader med all sannolikhet kommer att förbli omfattande under överskådlig tid. Det som driver skillnaderna är hur mycket och till vilken lön kvinnor respektive män arbetar under sitt förvärvsliv. Skillnaderna i pension återspeglar det ojämfällda arbetslivet, och så länge det består kommer könsskillnaderna i pension att göra det. Utan pensionssystemets grundskydd i form av garanti- och efterlevandepensionen samt äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg skulle situationen för äldre kvinnor vara ännu sämre. Samtidigt överför och cementerar tjänstepensionerna inkomstskillnader från arbetslivet till pensionen.

I rapporten identifieras flera betydande utmaningar. Det handlar bland annat om den ekonomiska situationen för äldre som haft svag förankring på arbetsmarknaden och om effekterna av de nya tjänstepensionsavtalen.

Vad avser personer utan en fast förankring på arbetsmarknaden tydliggör analysen att de riskerar att hamna i en mycket utsatt ekonomisk situation som pensionärer. Detta gäller inte minst den växande gruppen utrikes födda. Detta problem kommer sannolikt att öka över tid och skapa mycket stora inkomstskillnader mellan olika grupper av äldre.

När det gäller tjänstepensionerna har de, sedan slutet av 1990-talet, förändrats på ett sätt som gör att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män inte bara överförs från arbetslivet till pensionen utan att de dessutom förstärks. En annan förändring i tjänstepensionsavtalen är att några nu inkluderar avsättningar till så kallad flexpension, vars syfte är att öka möjligheten att gå i tidig ålderspension. Även om dessa förändringar överensstämmer med önskemålen i de grupper som arbetsmarknadens parter representerar är det inte självklart att resultatet, i termer av inkomstskillnader och pensionsåldrar, överensstämmer med det som är önskvärt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Ur detta perspektiv är det viktigt att i dialogen mellan regeringen och arbetsmarknadens parter även diskutera de samhällsekonomiska konsekvenserna av de tjänstepensionsavtal som staten inte kan påverka.

Rapporten har skrivits av Marcela Cohen Birman, Per Gustafson, Nicklas Korsell och Gabriella Sjögren Lindquist (projektledare). Daniel Barr, produktdirektör på Folksam, har bistått projektet i kvalitetssäkringen samt lämnat värdefulla synpunkter på tidigare rapportutkast. Erland Ekhagen, chefaktuarie på Pensionsmyndigheten, har understött projektet med specialistkunskaper om pensionsförsäkringar.

Stockholm i juni 2017

Maria Hemström-Hemmingsson

Sammanfattning

Pensionerna har under det senaste decenniet stått alltmer i fokus i debatten. Det allmänna pensionssystemet och de olika tjänstepensionssystemen har reformerats i en riktning som innebär att individen får ta ett större ansvar för sin pension. Pensionerna baseras nu på hela livets inkomster och det finns inslag av kapitalförvaltning både i den allmänna pensionen och i tjänstepensionerna. Det finns en allmän oro att särskilt inslagen av kapitalförvaltning kommer att leda till stor spridning i de framtida pensionerna.

Inkomstskillnader mellan olika grupper skapar en ojämlikhet som är problematisk för de individer som halkar efter, men också för samhället som helhet. Om egenskaper i pensionssystemens konstruktion bidrar till ökade skillnader mellan kvinnors och mäns pensioner är det bekymmersamt. Det är därför angeläget att renodla vilka orsakerna är till dessa skillnader.

Denna rapport undersöker skillnaderna och spridningen i pensioner mellan kvinnor och män i dag och i framtiden. Analysen omfattar den totala pensionen, det vill säga den allmänna pensionen (inklusive efterlevandepension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd), tjänstepensionen samt den privata pensionen. Rapporten undersöker hur skillnaderna ser ut mellan och inom grupper med olika inkomstnivå, samt mellan de som har arbetat inom olika sektorer på arbetsmarknaden och därmed täcks av olika tjänstepensionsavtal. Analysen visar hur skillnader och spridning uppstår samt hur kvinnors och mäns pensioner kan förväntas utvecklas i framtiden. Den visar också hur skillnader och spridning skulle kunna utvecklas om andelen som täcks av tjänstepensioner minskar.

Inkomstskillnader i arbetslivet mellan, och inkomstspridning inom, olika grupper återspeglas i den totala pensionen. Kvinnors totala pension är lägre än mäns oavsett vilken sektor de har arbetat i, men

skillnaden har minskat över tid. Spridningen i total pension är större bland män än kvinnor och den har ökat för båda könen över tid. Skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pensioner beräknas minska i framtiden. Om andelen med avsättningar till tjänstepension minskar i framtiden kommer även könsskillnaderna och spridningen i den totala pensionen att minska.

Pensionerna speglar inkomstskillnader i arbetslivet

För de flesta består den totala pensionen av allmän pension, tjänstepension och privat pension. I de fall bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension har betalats ut ingår de i definitionen av total pension i denna rapport. Den totala pension en person får är en återspeglning av hens livsinkomster. De skillnader och den spridning som finns i förvärvsrelaterade inkomster mellan och inom olika grupper, som män och kvinnor eller personer som arbetar i olika sektorer, kommer i stor utsträckning att överföras till den totala pensionen.

Vissa ersättningar från det allmänna pensionssystemet, som garanti-pension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, har en sammanpressande effekt på inkomstskillnaderna mellan pensionärer eftersom de lyfter upp de pensionärer som har lägst inkomst. En större andel kvinnor än män får dessa förmåner.

Även inkomstpensionen kan ha en sammanpressande effekt på inkomstskillnaderna mellan pensionärer eftersom inkomster över en viss gräns inte ger pensionsrätt. En större andel av männen än kvinnorna har en förvärvsinkomst över denna gräns (intjänandetak).

Däremot ger tjänstepensionen pensionsrätter även för inkomster över taket i den allmänna pensionen. Tjänstepensionerna bidrar därför till att befästa de inkomstskillnader mellan olika grupper som uppstått i arbetslivet även under tiden som pensionär.

Utvecklingen av den allmänna pensionen och tjänstepensionerna har gått från att pensionerna, helt eller i stora delar, varit förmånsbestämda till att bli avgiftsbestämda. De avgiftsbestämda pensionerna baseras i princip på hela livets inkomster, medan ATP-pensionen baserades på de 15 bästa inkomståren av maximalt 30. De flesta förmånsbestämda tjänstepensioner baseras på inkomsterna i slutet av arbetslivet. Perioder med till exempel deltidsarbete, sjukdom och

arbetslöshet leder därför till lägre pensioner i de avgiftsbestämda än i de förmånsbestämda pensionerna. Spridningen i total pension förväntas därför öka med avgiftsbestämda pensioner.

I premiepensionen och tjänstepensionerna finns det även inslag av kapitalförvaltning som kan leda till ökad spridning i total pension i takt med att det reformerade pensionssystemet fasas in.

Kvinnor har lägre pensioner än män i alla sektorer

Rapporten visar att kvinnor har lägre pensioner än män i samtliga sektorer. Skillnaden i inkomster från det allmänna pensionssystemet för personer som har arbetat i olika sektorer är liten för både kvinnor och män. De genomsnittliga tjänstepensionerna skiljer sig däremot kraftigt åt mellan personer som har arbetat i olika sektorer, och återspeglar således inkomstskillnaderna i arbetslivet. Detta leder till att skillnaden i den totala pensionen är stor mellan personer som har arbetat i olika sektorer.

Det förekommer också att personer som börjat ta ut pension samtidigt fortsätter att förvärvsarbeta i någon omfattning. Landstingsanställda män i åldrarna 67–74 år har haft särskilt höga genomsnittliga förvärvsinkomster. Förvärvsarbete samtidigt med pensionsuttag har stor betydelse för de totala inkomstskillnaderna bland pensionärer.

I takt med att förvärvsinkomsterna har ökat och en större andel fått inkomster över taket i den allmänna pensionen har tjänstepensionerna ökat i betydelse. Tjänstepensionen har ökat mest i betydelse för landstingsanställda, särskilt kvinnor, och för höginkomsttagare i alla sektorer.

Bland pensionärer med de lägsta pensionerna har garantipensionen minskat och inkomstpensionen ökat som andel av den totala pensionen. Efterlevandepensionens andel av den totala pensionen har ökat bland kvinnor med de lägsta pensionerna.

Skillnaden mellan kvinnors och mäns pensioner har minskat

Könsskillnaden mellan yngre pensionärs totala pension har minskat över tid i samtliga inkomstkikt. Könsskillnaden mellan äldre pensionärs totala pensioner har minskat något de senaste åren.

Undantaget är de äldre pensionärerna med högst pensioner för vilka könsskillnaden har ökat över tid. Den genomsnittliga könsskillnaden är ungefär lika stor för yngre och äldre pensionärer.

Skillnaden mellan mäns och kvinnors totala pensioner går att härleda till inkomstskillnader i det ojämsställda arbetslivet som i sin tur överförs till pensionerna. Bland äldre årskullar förklaras de genomsnittliga skillnaderna mellan män och kvinnor till störst del av könsskillnader i inkomst- och tilläggspension. Bland yngre årskullar är det främst könsskillnader i tjänstepensionerna som bidrar till skillnaderna i total pension. När samma årskull pensionärer blir äldre minskar tjänstepensionernas bidrag till könsskillnaderna. Detta beror troligtvis på att en stor andel har valt tidsbegränsade uttag för sina tjänstepensioner och när dessa tar slut minskar könsskillnaderna i tjänstepension.

Garantipension, efterlevandepension och bostadstillägg minskar de genomsnittliga könsskillnaderna något. Den privata pensionen ökar däremot skillnaderna i mäns och kvinnors totala pension något. Premiepensionen och äldreförsörjningsstödet påverkar inte de genomsnittliga könsskillnaderna.

Könsskillnaderna mellan pensionärer med de högsta pensionerna förklaras nästan helt av skillnader i tjänstepension. Även bland pensionärer som är högutbildade och har arbetat privat, varit statligt anställda eller landstingsanställda förklaras könsskillnaden till stor del av tjänstepensionen.

Bland pensionärerna med lägst pensioner förklaras mäns högre pensioner framför allt av skillnader i inkomst- och tilläggspension. Garantipensionen har en kraftigt utjämnande effekt på könsskillnaderna bland pensionärer med lägst pensioner. Bostadstillägget ökar däremot skillnaderna mellan kvinnor och män med de lägsta pensionerna. Detta förklaras troligtvis av att en större andel av männen än kvinnorna med låga pensioner är ensamstående och därför får bostadstillägg.

Spridningen i total pension har ökat över tid

Spridningen i total pension har ökat över tid bland både män och kvinnor. Spridningen i total pension är större bland män än kvinnor. Bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension minskar spridningen i inkomster mellan pensionärer, medan tjänste-

pensioner och privat pension ökar spridningen. Spridningen i total pension är mycket större bland personer som har tagit ut pension före 65 års ålder än för de som inte har gjort det.

Spridningen i total pension är mindre för kvinnor än för män oavsett vilken sektor som de har arbetat i. Störst är spridningen bland män som har arbetat i landsting och bland högutbildade män och kvinnor som arbetat i privat sektor.

Könsskillnader i pension förväntas kvarstå, men minska, i framtiden

Beräkningarna av framtida pensioner för personer födda åren 1985–1990 visar att mönstret för skillnaderna och spridningen i total pension i framtiden liknar det mönster som finns i dag. Könsskillnaderna beräknas minska, men även i framtiden beräknas kvinnor få lägre totala pensioner än män i alla sektorer och inkomstgrupper. Undantaget är kommunal sektor, där män och kvinnor beräknas få ungefär lika stora genomsnittliga totala pensioner.

Könsskillnaderna i total pension kommer precis som i dag att framför allt förklaras av skillnader i tjänstepension. Garantipensionen beräknas även i framtiden ha en utjämnande effekt på könsskillnaden, särskilt bland låginkomsttagarna. Premiépensionen beräknas bidra till en ökning av könsskillnaderna, särskilt bland låginkomsttagarna.

Skillnader i pensionernas avkastning har liten betydelse för pensionernas framtida spridning

Spridningen i de framtida totala pensionerna kommer enligt framtidsberäkningarna att bli större bland män än bland kvinnor i alla sektorer förutom i kommunal sektor.

Framtidsberäkningarna visar även att spridningen i total pension framför allt kommer från intjänandet. Spridningen i kapitalavkastning i premiépensionssystemet bidrar till cirka 4 procent av spridningen i den totala pensionen. Spridningen i avkastningen från tjänstepensionerna bidrar med mindre än 1 procent till spridningen i den totala pensionen. Det beror på att nästan alla väljer traditionell försäkring för sin tjänstepension under sparandetiden. Om alla väljer samma förvaltning eller fonder vid samma tidpunkt kommer det inte att uppstå

någon spridning i tjänstepensionen eller premiepensionen på grund av värdepappersmarknadens utveckling eftersom alla får lika stor avkastning på sitt kapital.

Eftersom nästan alla väljer att placera sitt pensionskapital enligt förvalet blir en viktig slutsats i denna rapport att staten och arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar vid utformandet av förval för kapitalplaceringen i premiepensionen och tjänstepensionerna.

Om tjänstepensionernas täckningsgrad minskar blir spridningen i total pension lägre

I rapporten analyseras hur stora andelar av de förvärvsarbetande som har avsättningar till tjänstepension och hur spridningen i den totala pensionen skulle kunna påverkas om tjänstepensionernas täckningsgrad förändrades. Mellan 94–96 procent av kvinnorna och 91–92 procent av männen får tjänstepension avsatt varje år. Det är mycket få förvärvsarbetande som står utanför tjänstepensionssystemet under längre tid. Alla i offentlig sektor och ungefär 89 procent i privat sektor får tjänstepension inbetald. Inom sektorerna finns det ingen skillnad mellan andelen män och kvinnor som får tjänstepension avsatt. Men eftersom kvinnor i större utsträckning än män arbetar i offentlig sektor är den totala andelen kvinnor som får tjänstepensionsinbetalningar större. Andelen som får tjänstepension inbetald har varit konstant de senaste 15 åren.

Om andelen som får avsättningar till tjänstepension varje år skulle minska i framtiden skulle könsskillnaderna i total pension minska. Spridningen i den totala pensionen skulle påverkas ytterst marginellt för kvinnor. Bland män skulle spridningen i total pension minska om andelen med tjänstepensionsavsättningar varje år minskade. Många män har höga tjänstepensioner så om färre män fick tjänstepensionsavsättningar varje år skulle de genomsnittliga tjänstepensionerna och könsskillnaderna minska.

Sammanfattande diskussion och slutsatser

Sammanfattningsvis visar rapporten att inkomsterna under arbetslivet återspeglas i den totala pensionen. Kvinnors totala pension är lägre än mäns men skillnaden har minskat över tid. Spridningen i total pension är större bland män än kvinnor och den har ökat över tid. Skill-

naden mellan kvinnors och mäns totala pensioner beräknas minska i framtiden. Om andelen med avsättningar till tjänstepension varje år minskar i framtiden kommer även könsskillnaderna och spridningen i total pension att minska. Eftersom många placerar sitt kapital i förvalsalternativ kommer kapitalavkastningen i premiepensioner och tjänstepensioner endast att förklara en liten del av spridningen i total pension i framtiden. Staten och arbetsmarknadens parter har således ett stort ansvar vid utformandet av dessa förval.

Det finns inslag i det allmänna pensionssystemet som minskar könsskillnaderna i totala pensioner, som garantipension, bostadstillägg och efterlevandepension. Tjänstepensioner överför däremot de könsskillnader som finns i arbetslivet till tiden som pensionär. Utöver detta bör nämnas att de könsneutrala livslängdsantagandena i både allmän pension och tjänstepensioner leder till att kvinnors pensioner blir högre än vad de annars skulle ha varit. Detta bidrar alltså till att könsskillnaderna minskar.

En fråga som inte har analyserats i rapporten men som också är viktig att lyfta fram är att tjänstepensionsavsättningarna för den yngre generationen numera skiljer sig mellan avtalen. Anledningen är att så kallade flexpensioner har införts i vissa avtal men inte i andra. Det är troligt att skillnaden i genomsnittlig total pension kommer att öka mellan sektorerna på grund av flexpensionerna. Dessutom förväntas flexpensioner leda till att vissa personer tar ut pensionen tidigt, medan andra skjuter upp uttaget. Spridningen i total pension kan därmed både öka och minska, beroende på vilka personer som kommer att ta ut pensionen tidigt respektive sent.

Ytterligare ett område som inte har berörts i rapporten är pensioner för utrikes födda. Utrikes födda har, och riskerar även i framtiden att få, genomsnittliga lägre pensioner än inrikes födda. Utrikes födda mäns pensioner kommer i framtiden troligen att minska mäns genomsnittliga pension mer än vad utrikes födda kvinnors pensioner kommer att minska kvinnors genomsnittliga pensioner. Könsskillnaderna och spridningen i total pension kan därmed antas minska i framtiden.

Summary

Women's and men's pensions: An analysis of gender differences and pension dispersion today and in the future

The Swedish Social Insurance Inspectorate (Inspektionen för socialförsäkringen, ISF) is an independent supervisory agency for the Swedish social insurance system. The objectives of the agency are to strengthen compliance with legislation and other statutes, and to improve the efficiency of the social insurance system through system supervision and efficiency analysis and evaluation.

The ISF's work is mainly conducted on a project basis and is commissioned by the Government or initiated autonomously by the agency. This report has been commissioned by the Government.

Background

During the last decade, pensions have been subject to intense public and political debate in Sweden. The public pension system and the different occupational pension plans have undergone large reforms. As a consequence of these reforms, individuals have greater responsibility for their pensions than before. The pensions are based on earned income from the entire working life, and individual investment choices need to be made for parts of the public and occupational pensions. Hence, it is crucial that the Swedish Pensions Agency, other public authorities and private insurance companies provide information that enables individuals to make optimal pension decisions.

The introduction of individual investment choices into the pension system has been subject to discussion. There is a concern that this will lead to increasing pension dispersion in the future. On average

men have considerably higher pensions than women due to gender differences in labour incomes. If men and women make different investment choices, they may potentially amplify this income inequality.

Income differences may be a matter of concern not only for individuals but also for society as a whole. For example, if the rules of the pension system create or increase the differences between women's and men's pensions, they may be detrimental to gender equality. It is therefore important to investigate the causes of gender differences in pensions.

Objectives

This report examines gender differences in pensions and in the dispersion of pensions today and in the future. Separate analyses are conducted for the main labour market sectors, as persons who have worked in different sectors receive pensions from different occupational pension schemes. Separate analyses are also conducted for high- and low-income groups.

The analyses show how pension differences and pension dispersion emerge and how these might evolve in the future. They also show how gender differences and dispersion might be affected by an increase or a decrease in the coverage of the occupational pensions.

Methods

The study uses longitudinal register data from Statistics Sweden and the Swedish Pensions Agency.

The Swedish pension system is a three-tier system consisting of public pensions, occupational pensions and individual private pensions. The public pensions include the guarantee pension, income pension, premium pension, survivor's pension, housing allowance (*bostadstillägg*) and social assistance for the elderly (*äldreförsörjningsstöd*). All these parts of the pension system are taken into consideration in the analysis, both separately and together. Throughout the report pension dispersion is measured by Gini coefficients.

It is quite straightforward to analyse the gender differences and dispersion of today's pension payments, as they are included in

Statistics Sweden's records. It is much more complicated to analyse future pension payments. In the report the future pensions of persons born between 1985 and 1990 are predicted. This requires a number of assumptions. The assumptions about the future pension contributions for public and occupational pensions are based on labour incomes for persons born between 1938 and 1990.

All public sector employees and a majority of private sector employees are covered by occupational pension plans. There are no individual-level register data on coverage, but Statistics Sweden has information on the occupational pension contributions paid by employers. By linking employer and employee data, the analysis can identify employees who work in companies with some kind of occupational pension plan. It is assumed that all the employees in these companies are covered by occupational pensions, and an analysis of occupational pension plan coverage for men and women of different ages is carried out. The results are subsequently used to predict future occupational pension plan coverage and payouts.

Predictions of future outcomes are always uncertain. Not only are future labour incomes uncertain but also pensions are affected by the development of the economy, demography and the stock market. This has to be emphasized in the analysis of future gender differences and dispersion in pensions.

Findings

Women have lower pensions than men in all labour market sectors

The difference in public income pensions between persons who have worked in different sectors is small. This applies to both women and men. However, the difference in average occupational pensions between persons who have worked in different sectors is large, as it reflects the wage differences between sectors. Hence, the public pensions and the occupational pensions combined differ considerably between persons who have worked in different sectors. Women have lower pensions than men independent of the part of the labour market in which they have been working.

Real wages have increased over time, and, as a consequence, an increasing proportion of workers have labour incomes above the pension-qualifying income in the public pension system.

Occupational pensions have therefore become more important, as they entitle individuals to pension benefits for incomes above the pension-qualifying income. The importance of occupational pensions has grown the most for county council employees, especially women, and for high-income workers in the private sector.

Among the pensioners with the lowest pensions, the guarantee pension's share of the total pension incomes has decreased over time. At the same time, the income pension's share has increased. The survivor's pensions' share has increased over time among the women with the lowest pensions.

The gender difference in pensions has decreased

Today the gender difference is approximately as large for younger as for older pensioners. Among younger pensioners the gender difference has decreased over time in all income strata. The gender difference between older pensioners' total pensions has decreased marginally over the past few years. There is one exception: the gender difference between the older pensioners with the highest pensions has increased over time.

The difference between women's and men's total pensions is due to gender inequalities in labour incomes that are transferred to pensions. Different components of the pension system have different effects on this transfer, and the effects vary between different segments of the retired population. For older cohorts the gender difference in total pensions is mainly explained by the gender differences in public income pensions. For younger cohorts it is mainly the occupational pensions that explain the gender difference. Within a cohort the occupational pension's contribution to the gender difference in the total pensions decreases as the pensioners grow older. The reason for this is probably that many pensioners have withdrawn their occupational pension over 5 or 10 years instead of as an annuity. As the occupational pensions' contribution ceases, the gender difference decreases.

Guarantee pensions, survivor's pensions and housing allowances provide a small decrease in the gender difference, whereas private individual pension savings cause a marginal increase. The premium pension and the social assistance for the elderly do not affect the gender gap.

The gender differences between the pensioners with the highest pensions are almost fully explained by the differences in occupational pensions. This is also true for highly educated former private sector employees and for former government and county council employees.

Among the pensioners with the lowest pensions, men's higher total pensions are mainly explained by the gender differences in public income pensions. The guarantee pensions reduce the gender differences between the pensioners with the lowest pensions. The housing allowances increase the gender differences between the pensioners with the lowest pensions. Among the pensioners with low pensions, it is more common for men to be single than women, and therefore men receive housing allowances to a greater extent.

The dispersion of the total pensions has increased over time

The dispersion of the total pensions has increased over time, both among men and among women. The dispersion is larger for men than for women. Housing allowances, social assistance for the elderly and survivor's pensions decrease the dispersion of the total pensions, whereas the occupational and individual private pensions increase the dispersion. The dispersion of the total pensions is much larger among persons who started to withdraw their pensions before the age of 65.

The dispersion of the total pensions is smaller for women than for men, regardless of the part of the labour market in which they have been working. The dispersion is largest among men who have worked in county councils and among highly educated men and women who have worked in the private sector.

Gender differences will remain, but decrease, in the future

The predictions of future pensions for cohorts born between 1985 and 1990 show that the gender differences and dispersion of the total pensions will be similar to those observed today. The gender differences are predicted to decrease, but women will still receive lower pensions in the future regardless of the sector in which they have been working. There is one exception: the predictions show that women and men who have been working in municipalities will receive equal pensions.

The gender difference in future total pensions will mainly be explained by the occupational pensions, as it is today. The guarantee pensions will still reduce the gender difference, especially among low-income earners. The premium pensions are predicted to increase the gender difference, particularly among low-income earners.

Investment differences will have a small impact on the dispersion of total pensions in the future

The predictions show that the dispersion of future total pensions will be explained mainly by the dispersion of labour market earnings. The dispersion of premium pension investment returns contributes 4 per cent of the dispersion of future total pensions. The occupational pension investment returns contribute only 1 per cent of the dispersion of total pensions, as almost all persons choose the default investment option for their pension savings. When most savers choose the same investment option for their pensions, there will obviously be little dispersion in their investment returns.

If the coverage of occupational pensions decreases, the gender differences and dispersion of total pensions will decrease

Between 94 and 96 per cent of women and 91 and 92 per cent of men either work for employers that make occupational pension contributions or are self-employed and pay pension contributions for themselves. Women have slightly higher coverage, as they work in the public sector to a larger extent than men, and all public sector employees are covered by occupational pension plans. Approximately 89 per cent of private sector employees are covered by occupational pension plans, and there is no gender difference. The proportion that is covered has been constant during the last 15 years. It is a very small fraction of the workforce that is not covered by occupational pensions during several years of their working life.

If the proportion of employees covered by occupational pension plans was to decrease in the future, the gender difference in the total pensions would decrease as well. The dispersion of the total pensions would decrease among men but only marginally among women. Many men have high occupational pensions, so, if fewer of them received these pensions, the gender difference and dispersion among men would decrease.

Concluding remarks

The total pensions reflect the income differences and income dispersion in individuals' working life. Women have lower pensions than men, but the difference has decreased over time. The dispersion of pensions is larger among men than among women, and it has increased over time. The gender difference in the total pensions is predicted to decrease in the future. If the occupational pension coverage decreases in the future, the gender differences and dispersion of the total pensions will also decrease.

The returns from premium pension and occupational pension investments will only explain a small part of the pension dispersion in the future. As almost all persons choose to invest their pension savings in the default investment option, the government and the social partners in the labour market have considerable responsibility when designing the default investment option of the premium pension and of the occupational pensions.

One important aspect that has been omitted from the analysis is the introduction of so-called flexible pensions (*flexpension*) as part of some occupational plans. The employer pays extra contributions to flexible pensions. The employee can choose either to leave the labour market early using the payments from the flexible pension or to continue working and receive a higher pension when retiring at a later date. The difference in the average total pensions between labour market sectors is expected to increase, as contributions to flexible pensions have been introduced in some, but not all, occupational pension plans. The effect on pension dispersion is unclear and depends on which workers will leave the labour market early and which will stay.

Another important aspect that has not been analysed in the report is immigrants' pensions. Immigrants have lower pensions than natives, and this will probably be the case in the future as well. The share of the population that has immigrated is growing, and, as a consequence, a larger part of the population will receive guarantee pensions, social assistance for the elderly and housing allowances. The average pension will probably decrease more for men than for women. Hence, the gender difference will decrease. The dispersion of pensions will also decrease, as a larger number of pensioners will receive no more than the minimum-level pension.

1 Inledning

Pensioner har under det senaste decenniet stått alltmer i fokus i både den allmänna och den politiska debatten. Det allmänna pensions-systemet och de olika tjänstepensionssystemen har reformerats i en riktning som innebär att enskilda personer får ta ett större ansvar för sitt pensionssparande, samtidigt som det ställs högre krav på den information som ges, både offentligt och privat. Införandet av individuella val debatteras och ifrågasätts ofta. Det finns en allmän oro att just dessa inslag kommer att leda till stor spridning i de framtida pensionerna. Vissa studier tyder på att spridningen kommer att öka.¹

Skillnader i hur kvinnor och män betar sig i dessa system skulle kunna förstärka de könsskillnader som redan finns till följd av att män har högre inkomster under arbetslivet än kvinnor.

Förekomsten av inkomstskillnader mellan olika grupper skapar en ojämlikhet som är problematisk för de enskilda personerna, men också för samhället som helhet. Om egenskaper i pensionssystemens konstruktion bidrar till ökade skillnader mellan kvinnors och mäns pensioner är det bekymmersamt. Det är därför angeläget att renodla vilka orsakerna är till dessa skillnader.

I den här rapporten analyseras skillnaderna i pensioner mellan kvinnor och män samt spridningen i pensioner bland kvinnor och bland män i dag och i framtiden.

¹ Engström (2013) och Premiepensionsmyndigheten (2009).

1.1 Bakgrund

Gemensamt för den allmänna pensionen och tjänstepensionerna är att inkomstspridningen mellan pensionärer förväntas öka över tid. Det finns flera orsaker till detta. Till exempel baseras den allmänna pensionen i det nuvarande pensionssystemet på hela livets inkomster, medan den i det gamla ATP-systemet baserades på de 15 av maximalt 30 bästa inkomståren. Det innebär att perioder med arbetslöshet, sjukdom och deltidsarbete kommer att påverka pensionerna mer negativt i det nuvarande pensionssystemet än i ATP-systemet som bortsåg från åren med lägst inkomster när pensionen beräknades. Spridningen i pensionsutfall mellan personer och skillnader mellan olika grupper förväntas därför öka i takt med att ATP-systemet fasas ut. Om kvinnor fortsätter att arbeta deltid i högre utsträckning än män kommer detta att påverka pensionen mer i det nuvarande systemet än vad det gjorde i ATP-systemet.

En annan faktor som bidrar till att spridningen i pensioner förväntas öka är att man numera kan fortsätta tjäna in pensionsrätter till den allmänna pensionen så länge man arbetar och skjuta upp uttaget så länge man vill. Det finns alltså ingen övre åldersgräns för intjänande och uttag som det gjorde i ATP-systemet. Personer som fortsätter att arbeta i äldre åldrar kommer att fortsätta tjäna in till pensionen. Spridningen i den allmänna pensionen kommer därmed att öka mellan personer som fortsätter att arbeta och personer som går i pension vid ett tidigare tillfälle på grund av till exempel ohälsa, önskan om mer fritid eller att arbetsgivaren säger upp dem vid 67 års ålder (den så kallade LAS-åldern). Höginkomsttagare arbetar oftare i högre åldrar än låginkomsttagare. Män är i större utsträckning höginkomsttagare än kvinnor. Om män i större utsträckning kommer att arbeta högre upp i åldrarna än kvinnor kommer det att öka könsskillnaden i den allmänna pensionen.

Faktorer som motverkar inkomstspridningen mellan pensionärer är garantipensionen, bostadstillägget och intjänandetaket i den allmänna pensionen. Garantipensionen och bostadstillägget lyfter upp de pensionärer som har låg eller ingen inkomstpension, vilket framför allt är kvinnor, till en högre pensionsnivå. Intjänandetaket trycker ned pensionerna från det allmänna systemet för dem med högst inkomster eftersom inkomster över taket inte är pensionsgrundande. En större andel av männen slår i taket i den allmänna pensionen, vilket innebär

att taket minskar könsskillnaderna i den allmänna pensionen. Men inkomstutjämnningen mellan pensionärer motverkas av att tjänstepensioner kompenserar för inkomster över taket.

Det yttersta grundskyddet är äldreförsörjningsstödet som lämnas till personer som inte får full garantipension på grund av att de varit bosatta för kort tid i Sverige. Äldreförsörjningsstödet hjälper också till att minska spridningen i inkomster bland äldre.

I premiepensionen har pensionsspararen möjlighet att själv välja förvaltning av sitt premiepensionskapital. Spararen kan välja att fördela sitt premiepensionskapital mellan högst 5 fonder i ett utbud av cirka 800 fonder. De som inte väljer får sitt premiepensionskapital placerat i det av staten förvalda alternativet (Såfan). Fonderna har olika riskprofiler och avgifter. Avkastningen på kapitalet kan således variera och premiepensionen bli olika stor för två personer som har haft lika stor inkomst över livet men som valt olika fondportföljer. Även valet av uttagstidpunkt kan påverka premiepensionens storlek. En person som går i pension under en period då börsen går ned kan få en lägre premiepension än en person som går i pension när börsen pekar uppåt, trots att de har haft liknande livsinkomstprofiler. Spridningen i pensioner mellan personer kan därmed bli stor i ett premiebaserat fonderat system.²

Ungefär en lika stor andel män som kvinnor placerar sitt kapital i Såfan. Män har traditionellt tagit något högre risker och fått något bättre avkastning i premiepensionssystemet än kvinnor.

Osäkerheten om hur stor den totala pensionen kommer att bli för personer som går i pension har också ökat över tid. Under de senaste årtiondena har de kollektivavtalade tjänstepensionerna utvecklats från att i huvudsak vara förmånsbestämda till att helt eller i stora delar bli avgiftsbestämda. I de förmånsbestämda pensionerna beräknas pensionen som en andel av slutlönen. Hel förmånsbestämd tjänstepension betalas ut till den som arbetat ett visst antal år inom ett avtalsområde, vanligtvis i 30 år. I de avgiftsbestämda pensionerna sätts en andel av lönen av löpande och placeras i en pensionsförsäkring under hela arbetslivet. Beroende på hur värdeutvecklingen ser ut för den valda

² Avkastningens betydelse för spridningen kan även vara regressiv, det vill säga medföra en minskad spridning, om de med lägre livsinkomster har en bättre värdeutveckling än de med högre. Nordén (2010) visar dock att de som hade höga ingångskapital i premiepensionen (dvs. hade haft höga inkomster åren 1995–1998) fick högre avkastning på sitt kapital.

pensionsförsäkringen kan, precis som med premiepensionen, två personer som arbetar i samma sektor med lika inkomster under livet få olika stor tjänstepension. Generellt gäller att det är svårare för individen att uppskatta storleken på sin framtida pension i en avgiftsbestämd pensionsplan än i en förmånsbestämd. Det beror dels på att pensionen grundas på livsinkomsten, dels på fonderingen.

Storleken på avsättningarna som betalas in till tjänstepensionen kan även skilja sig mellan olika sektorer. Det kan leda till att två personer med lika inkomst över livet, som placerar sina pensionsmedel i samma fond, men som arbetar i olika sektorer, får olika stor tjänstepension. Även åldern för när avsättningar till tjänstepension börjar göras skiljer sig åt mellan sektorerna, vilket också kan leda till skillnader i tjänstepensioner mellan olika sektorer. Därutöver finns det skillnader mellan de valbara bolagens livslängdsantaganden och prognosräntor, vilket också kan leda till skillnader i tjänstepensioner inom och mellan sektorerna. Till följd av att arbetsmarknaden är könssegregerad kan dessa sektoriella skillnader i avsättningarna påverka skillnaderna i tjänstepension mellan män och kvinnor.

1.2 Rapportens innehåll

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har fått i uppdrag av regeringen att studera skillnaderna och spridningen i pensioner mellan män och kvinnor i dag och i framtiden. Analysen ska täcka den allmänna pensionen, tjänstepensionerna samt den privata pensionen och visa hur skillnaderna ser ut mellan och inom grupper med olika inkomstnivåer, samt mellan de som arbetar inom olika sektorer och därmed täcks av olika tjänstepensionsavtal. Analysen ska även visa varför eventuella skillnader har uppkommit samt hur skillnaderna skulle kunna utvecklas om andelen som täcks av tjänstepensioner minskar i framtiden.

En delrapportering lämnades till regeringen i november 2016.³ Den innehåller en analys över skillnader och spridning i premiepensioner mellan kvinnor och män i dag och i framtiden.

³ ISF (2016c).

Denna rapport utgör slutredovisningen och svarar på följande frågor:

1. Hur ser skillnaderna och spridningen i pensioner ut bland kvinnor och män i dag?
2. Vilka är de grundläggande faktorerna som bidragit till skillnaderna och spridningen i pensioner i dag?
3. Hur kan vi förvänta oss att skillnader och spridning i pensioner kommer att utvecklas i framtiden?

I kapitel 2 redovisas pensioner och andra inkomster från 55 års ålder år 2014. I kapitel 3 undersöks pensionsinkomster i olika åldrar, sektorer och vid olika inkomstnivåer. I kapitel 4 analyseras olika pensionsinkomsters bidrag till skillnaderna mellan kvinnors och mäns totala pensioner, medan i kapitel 5 behandlas spridningen i olika pensionsinkomster bland kvinnor och bland män. I kapitel 6 analyseras intjänandet av pensioner, andel med tjänstepensionsavsättning och val av kapitalförvaltning i dag och i framtiden. Framtidens pensioner beräknas i kapitel 7. Rapporten avslutas med ett diskussionskapitel.

Pensionerna och de övriga inkomsterna undersöks vid 67, 71 och 75 års ålder i kapitel 3–5. Jämförelser görs både inom och mellan årskullar vid dessa åldrar. Vid 67 års ålder har majoriteten tagit ut både allmän pension och tjänstepension, vilket är skälet till att denna ålder har valts. Vid 71 års ålder har femåriga uttag av tjänstepension som börjat tas ut från och med 65 års ålder upphört. De äldsta som får pension från det reformerade allmänna pensionssystemet är födda år 1938. Data finns endast att tillgå fram till och med år 2014 då de som är födda år 1938 är 76 år. För att kunna jämföra med ytterligare en årskull valdes åldern 75 år i analyserna.

Analyserna är även uppdelade efter nivån på pensionsinkomsten samt vilka sektorer på arbetsmarknaden som personer har arbetat majoriteten av sitt yrkesliv inom.

1.3 Genomförande

För att studera skillnaderna och spridningen i pensionsutfall för kvinnor och män används longitudinella individuella mikrodata från SCB:s databas LISA (Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier), FRIDA (Företagsregister

och individdatabas) samt Pensionsmyndighetens databaser. Populationen är hela befolkningen som finns registrerad i LISA och var 16 år eller äldre mellan åren 1990–2014. Till detta datamaterial matchas information från Flergenerationsregistret, FRIDA och Pensionsmyndigheten.

I rapporten analyseras de olika pensionsdelarna både separat och tillsammans. De pensionsdelar som analyseras är grundpension (garanti-pension, folkpension och pensionstillskott), inkomstrelaterad pension (inkomstpension och tilläggspension), premiepension, bostadstillägg till pensionärer, äldreförsörjningsstöd, tjänstepension samt privat pensionssparande. Att analysera dagens utbetalningar av pension för olika grupper är oproblematiskt när det gäller såväl den allmänna pensionen och dess beståndsdelar, som tjänstepensionen och den övriga privata pensionen eftersom utbetalningarna finns i SCB:s databaser.

För att analysera hur stora pensionsutbetalningarna kan komma att bli i framtiden måste information om dagens intjänande till pensionerna användas i framtidsberäkningarna. Beräkningar över intjänandet till både den allmänna pensionen och tjänstepensionerna görs utifrån individernas förvärvsinkomster och förvärvsrelaterade ersättningar som finns registrerade i LISA. Alla som arbetar i offentlig sektor täcks av kollektivavtalad tjänstepension. I privat sektor täcks majoriteten, men inte alla, av tjänstepensioner. Det saknas register över vilka som får avsättningar till tjänstepension bland de som arbetar i privat sektor. Inte heller finns det register över vilka egenföretagare som gör tjänstepensionsavsättningar till sig själva. SCB har däremot information om vilka företag som gör avsättningar till tjänstepension. Genom att koppla individdata till företagsdata kan de som arbetar i ett företag som gör avsättningar till tjänstepensionen spåras. I rapporten antas att dessa personer får tjänstepensionsavsättningar. En analys görs över andelen i olika grupper som får avsättningar till tjänstepensioner och hur detta har ändrats över tid. Grupperna som undersöks är män och kvinnor, personer i olika åldrar, anställda i privat respektive offentlig sektor samt egenföretagare. Resultaten från analysen används sedan för att predicera vilka som får tjänstepensionsavsättningar.

Beräkningar över framtida utfall är alltid mycket osäkra. Förutom osäkerhet om framtida arbets- och förvärvsrelaterade inkomster påverkas pensionerna bland annat av utvecklingen av samhälls-

ekonomin, demografin och börsen. Denna osäkerhet kan inte nog poängteras i analysen över spridningen av framtidens pensioner.

1.4 Definitioner

Allmän pension: Inkluderar inkomstpension, premiepension och garantipension. För personer födda före år 1954 ingår också tilläggs-pension och särskilt pensionstillägg.

Allmänna pensionssystemet: Inkluderar allmän pension, efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg.

Avgiftsbestämd pension: Pensionen bestäms genom avgifter som arbetsgivaren betalar in löpande under arbetslivet. Pensionen blir en spegling av hela livets inkomster. Pensionssparare har ofta möjlighet att placera avgifterna på kapitalmarknaden.

Förmånsbestämd pension: Pension som bestäms som en andel av slutlönen eller en andel av ett genomsnitt av ett bestämt antal års inkomster före pensionering.

Kompensationsgrad: Andel av slutlönen som betalas i pension.

Percentiler: Visar inkomstnivån som en viss andel av personerna i en grupp har lägre inkomst än. Till exempel är inkomstnivån vid den 10:e percentilen den inkomst som 10 procent av personerna i gruppen har lägre inkomst än.

Skillnader: Mäter skillnad mellan två grupperns genomsnittliga inkomster.

Spridning: Mäter skillnader mellan alla personers inkomster inom en grupp. I rapporten mäts spridningen genomgående med Gini-koefficienter (se faktaruta i kapitel 5).

Total pension: Inkluderar allmän pension, efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, bostadstillägg, tjänstepension och privat pension. I beräkningarna över framtida pensioner består total pension endast av summan av allmän pension och tjänstepension.

2 Pensioner och andra inkomster från 55 års ålder år 2014

Fram till och med 64 års ålder är förvärvsinkomsten den huvudsakliga inkomstkällan för både män och kvinnor. Privat pension och de flesta tjänstepensioner kan tas ut från 55 års ålder och inkomst-, tilläggs- och premiepensionen kan tas ut från 61 års ålder. Men inkomster från dessa pensioner utgör en mindre andel av den genomsnittliga totalinkomsten fram till 65 års ålder.

I det här kapitlet behandlas pensioner och andra inkomster för de som är mellan 55 och 84 år gamla år 2014.

2.1 Förvärvsinkomst är den huvudsakliga inkomsten till och med 64 års ålder

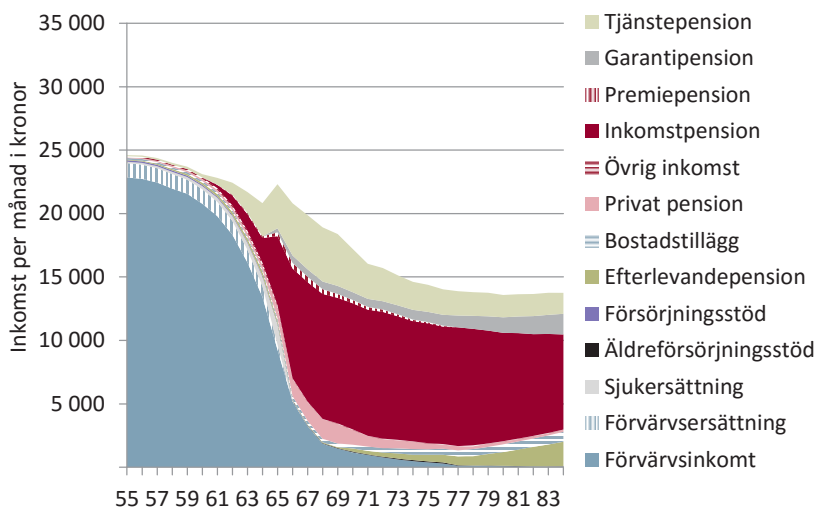
Den genomsnittliga inkomsten från förvärvsarbete är störst vid 55 års ålder och minskar därefter för varje åldersgrupp (figur 1 och figur 2). Den var 22 800 kronor per månad för 55-åriga kvinnor och 29 500 kronor för 55-åriga män år 2014. Det motsvarade 93 respektive 95 procent av deras totala inkomst. Bland 61-åriga kvinnor och män utgjorde förvärvsinkomsten 87 procent. Efter 65 års ålder minskar andelen av inkomsten som kommer från förvärvsarbete i snabb takt. Bland kvinnor som var 66 år stod inkomsten från förvärvsarbete för 25 procent av den totala inkomsten. Bland män i samma åldersgrupp stod den för 29 procent. Bland kvinnor som var 69 år 2014 utgjorde förvärvsinkomsten 10 procent. Motsvarande andel bland män var 11 procent.

Förvärvsersättningar som sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsrelaterade ersättningar utgjorde cirka 5 procent av 55-åriga kvinnors totala inkomst och 3 procent av 55-åriga mäns totala in-

komst. Bland personer som var mellan 56 och 64 år stod dessa ersättningar för en ungefär lika stor andel av den totala inkomsten som bland 55-åringarna. Bland personer som var 65 år eller äldre utgjorde däremot förvärvsersättningarna en allt mindre del av deras totala inkomst. Arbetslöshetsersättning lämnas inte efter 65 års ålder och det finns begränsningar i sjukpenningen från denna ålder.

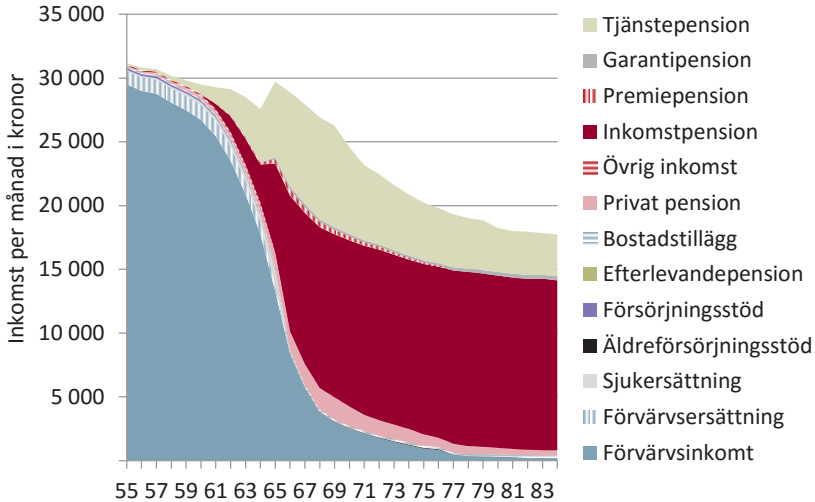
Sjukersättning (tidigare förtidspension), bostadstillägg, försörjningsstöd, efterlevandepension och övriga inkomster så som delpension och diverse livräntor stod tillsammans för i genomsnitt 2 procent av kvinnors och drygt 1 procent av mäns totala inkomst vid 55 års ålder. Sjukersättningens andel av den totala inkomsten ökar svagt för varje åldersgrupp mellan 55 och 65 år. För de kvinnor som fyllde 65 år under året utgjorde sjukersättningen drygt 7 procent av den totala genomsnittliga inkomsten. Mostvarande andel för män i samma ålder var drygt 4 procent.

Figur 1. Kvinnors genomsnittliga inkomst per månad vid olika åldrar fördelad efter inkomstslag år 2014, födda 1930–1959

Anm.: Inkomstpension består av inkomstpension, tilläggspension och särskilt pensionstillägg. Övrig inkomst består av delpension, studierelaterade ersättningar och diverse livräntor. Förvärvsersättning består av sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsrelaterade ersättningar.

Figur 2. Mäns genomsnittliga inkomst per månad vid olika åldrar fördelad efter inkomstslag år 2014, födda 1930–1959

Anm.: Inkomstpension består av inkomstpension, tilläggspension och särskilt pensionstillägg. Övrig inkomst består av delpension, studierelaterade ersättningar och diverse livräntor. Förvärvsersättning består av sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshetsrelaterade ersättningar.

2.2 Den allmänna pensionen får ökad betydelse med ökad ålder

De allra flesta väljer fortfarande att börja ta ut samtliga delar av pensionen vid 65 års ålder, men andelen som väljer att börja ta ut pension före respektive efter 65 års ålder har ökat under senare år.⁴

Inkomst-, tillägg- och premiepensionen kan tidigast tas ut från 61 års ålder. Vid denna ålder utgjorde dessa pensioner drygt 4 procent av kvinnors totala inkomst och knappt 7 procent av mäns totala inkomst. Inkomst- och tilläggspensionens andel av den totala inkomsten är större ju äldre personen är. För 64-åriga kvinnor och män utgjorde inkomst- och tilläggspensionen 9 respektive 11 procent år 2014. För 66-åringarna var motsvarande andel 42 procent för kvinnor och 37 procent för män. Inkomst- och tilläggspensionen stod för

⁴ Pensionsmyndigheten (2016) och SOU 2012:28.

62 procent av inkomsten för 71-åriga kvinnor och 57 procent för 71-åriga män.

Bland personer som var 75 år var andelen av pensionen som kom från inkomst- och tilläggspension markant större än bland de som var 66 år. Skillnaden var särskilt stor bland kvinnor. Bland de som är äldre än 75 år fortsätter tilläggs- och inkomstpensionens andel att öka för varje åldersgrupp för män, men den minskar för kvinnor. För kvinnor utgör i stället efterlevandepension, garantipension och bostadstillägg en större andel av den totala inkomsten än för män.

Premiepensionens andel av den totala inkomsten kommer att öka gradvis för framtida kohorter i takt med att nuvarande pensionssystem fasas in. Men i dag står premiepensionen för en mycket liten andel av den totala inkomsten.

Utfyllnader som garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd kan betalas ut från 65 års ålder.⁵ För att få bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd måste hela den allmänna pensionen tas ut.

Garantipensionens andel av den genomsnittliga totala inkomsten är större för de som är äldre än för de som är yngre, särskilt bland kvinnor. Män får garantipension i mindre utsträckning än kvinnor. År 2014 utgjorde garantipensionen i genomsnitt 3 procent av den totala inkomsten för kvinnor som var 66 år och knappt 12 procent bland kvinnor som var 84 år gamla.⁶ För män som var 66 respektive 84 år gamla stod garantipensionen i genomsnitt för 1 respektive 2 procent av den totala inkomsten år 2014.⁷

Även bostadstilläggets andel av den genomsnittliga totala inkomsten är större för kvinnor än för män i högre åldrar. Bland kvinnor som var 66 år stod bostadstillägget för drygt 1 procent av inkomsten.⁸ För 66-åriga män var motsvarande andel drygt 0,5 procent. För de som var 75 år var andelen 3 procent för kvinnor och knappt 1 procent för

⁵ Personer som har sjukersättning (förtidspension) kan få bostadstillägg före 65 år ålder. Bostadsbidrag kan lämnas före 65 års ålder, men andelen som får detta mellan 55 och 64 års ålder är försumbar.

⁶ Andelarna avser pensionärskollektivet som helhet. Bland dem som får garantipension står den för en större andel av den totala inkomsten.

⁷ Det ska noteras att personer som år 2014 var 77 år eller äldre omfattades enbart av det gamla ATP-systemet (födda före 1938).

⁸ Andelarna avser pensionärskollektivet som helhet. Bland dem som får bostadstillägg står detta för en större andel av den totala inkomsten.

män. Bostadstilläggets andel var nästan 6 procent för 84-åriga kvinnor och strax över 1 procent för 84-åriga män.

2.3 Tjänstepensionen har störst betydelse mellan 65 och 70 års ålder

Även om det är möjligt att ta ut privat pension och, i de flesta fall, tjänstepension vid 55 års ålder utgjorde dessa pensionslag en mycket liten andel av den totala inkomsten bland 55-åringar år 2014. Tjänstepensionen utgjorde i genomsnitt under 1 procent av den totala inkomsten för både kvinnor och män som var mellan 55 och 60 år gamla år 2014. Tjänstepensionens andel är större för varje åldersgrupp bland personer som är mellan 61 och 69 år. I genomsnitt utgjorde den drygt 4 respektive drygt 2 procent av den totala inkomsten för 61-åriga män respektive kvinnor. Bland män som var 66 år utgjorde tjänstepensionen en fjärdedel av den totala inkomsten. Bland kvinnor i samma ålder utgjorde tjänstepensionen en femtedel av den totala inkomsten.

Tjänstepensionens andel av den totala inkomsten var under år 2014 högst bland 69-åriga män, 30 procent, och 69-åriga kvinnor, 22 procent. Tjänstepensionens andel är mindre för varje åldersgrupp över 69 år. Den var 15 procent för 74-åriga kvinnor och 22 procent för 74-åriga män år 2014. För kvinnor och män som var 84 år utgjorde tjänstepensionen 12 respektive 18 procent av den totala inkomsten. Att andelen minskar beror på att många tar ut sin tjänstepension under en tidsbegränsad period. Minskningen beror också på en kohorteffekt där äldre pensionärer får en mindre del av sin totala pension från tjänstepension än yngre.

3 Pension i olika åldrar, sektorer och vid olika inkomstnivåer

Skillnaden i genomsnittlig total pension och förvärvsinkomst mellan personer som är 67 år och äldre är stor beroende på ålder, kön, eller vilken sektor på arbetsmarknaden de har arbetat i. Män har högre genomsnittliga totala pensioner och förvärvsinkomster än kvinnor i alla åldrar och oavsett sektor.

Tjänstepensionen har blivit en mer betydelsefull inkomstkälla över tid. Det gäller särskilt för pensionärer med hög total pension.

I det här kapitlet studeras pension vid olika åldrar för personer som har arbetat i olika sektorer och för personer som har olika stora pensionsinkomster.

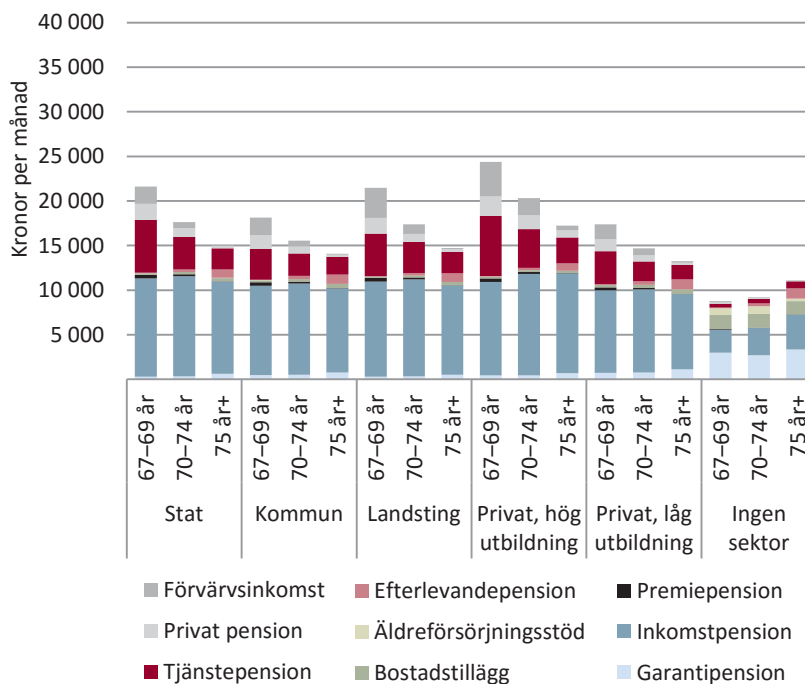
Faktaruta 1: Kollektivavtalade tjänstepensioner

Det finns fyra stora kollektivavtalsområden med tjänstepensioner som täcker statligt anställda, kommun- och landstingsanställda, tjänstemän i privat sektor respektive privatanställda arbetare. Men det finns inte registrerat om en person som har arbetat i privat sektor är arbetare eller tjänsteman, och därmed tillhör tjänstepensionsavtal SAF-LO respektive ITP. För att på något sätt spegla uppdelningen mellan arbetare och tjänstemän i privat sektor i analyserna har privatanställda delats i lågutbildade (högst 2-årigt gymnasium) och högutbildade (minst 3-årigt gymnasium).

3.1 Skillnaden i genomsnittlig inkomst är stor bland äldre

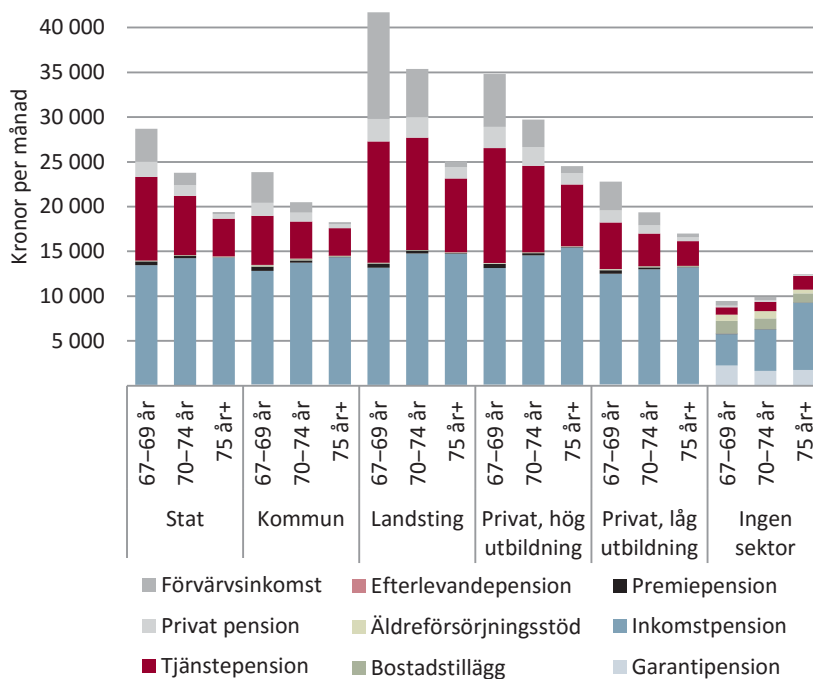
Vilken pension en person får beror på vilka inkomster hen har haft under arbetslivet. Eftersom det finns stora skillnader i arbetsinkomster mellan olika grupper, till exempel mellan män och kvinnor, kommer dessa skillnader att avspeglas i pensionsinkomsterna senare i livet med den typ av pensionssystem vi har i dag.

Figur 3. Genomsnittlig inkomst från olika inkomstkällor för kvinnor i olika åldrar utifrån den sektor de har arbetat i, år 2014

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor de har arbetat flest år i mellan åren 1990 tills de tar ut pension. För personer som har arbetat i flera sektorer i lika många år var, har summan av den reala inkomsten per sektor fått styra deras sektorstillhörighet.

Figur 4. Genomsnittlig inkomst från olika inkomstkällor för män i olika åldrar utifrån den sektor de har arbetat i, år 2014

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor de har arbetat flest år i mellan åren 1990 tills de tar ut pension. För personer som har arbetat i flera sektorer i lika många år var, har summan av den reala inkomsten per sektor fått styra deras sektorstillhörighet.

Skillnaderna i genomsnittlig inkomst mellan personer som är 67 år eller äldre beror på ålder, kön och vilken sektor de har arbetat i (figur 3 och figur 4). Till exempel hade män som har arbetat inom landstingssektorn och var mellan 67 och 69 år gamla år 2014 en genomsnittsinkomst på 42 000 kronor per månad. Kvinnor som var i samma ålder men har arbetat i kommunal sektor hade samma år en genomsnittsinkomst på 18 000 kronor per månad. Högutbildade män som var 75 år eller äldre och har arbetat privat hade en genomsnittsinkomst på 25 100 kronor. Kvinnor med låg utbildning i samma åldersgrupp som har arbetat i privat sektor hade en genomsnittsinkomst på enbart 13 300 kronor.

Inom varje sektor, och i varje åldersgrupp, har män högre genomsnittliga inkomster än kvinnor. Skillnaderna mellan män och kvinnor är störst bland de som har arbetat inom landstingen och minst bland före detta kommunalanställda och lågutbildade privatanställda (se kapitel 4 för en djupare analys av skillnader i pensionsinkomster mellan män och kvinnor).

Generellt har personer som är mellan 67 och 69 år gamla högre genomsnittlig inkomst än personer som är äldre. Undantaget är de som inte går att koppla till en sektor. Detta är personer som inte har förvärvsarbetat efter år 1990, vilket är LISA-registrets första registrerade år. Detta kan till exempel vara personer som fick en förtidspension före år 1990. Det kan också vara personer som aldrig har arbetat i Sverige.

Männen som saknar sektorstillhörighet får framför allt sin inkomst från inkomstpension och garantipension. Även bostadstillägg, äldre försörjningsstöd och tjänstepensioner är relativt stora inkomstkällor bland männen utan sektortillhörighet. Bland kvinnorna som saknar sektorstillhörighet kommer den huvudsakliga inkomsten från inkomstpension, garantipension och bostadstillägg. Även efterlevandepensionen är en viktig inkomstkälla bland de äldsta kvinnorna i denna grupp.⁹

3.2 Skillnader i förvärvsinkomster och tjänstepensioner varierar mellan sektorer efter 65 års ålder

Skillnaderna i inkomstpension är mycket små mellan män som har arbetat i olika sektorer och är olika gamla. Detta beror på att personer inte tjänar in pensionsrätter till det allmänna systemet på inkomster över intjänandetaket. En stor del av männen hade inkomster som nådde över taket under en stor del av deras yrkesliv. Därmed fick en stor andel av dem ungefär lika stor inkomstpension.

⁹ De totala genomsnittliga inkomsterna är högre för äldre personer bland dem som saknar sektorstillhörighet. Det kan dels bero på att personer i denna grupp har arbetat högre upp i åldrarna än de som är yngre, dels på att ersättningsnivåerna i förtidspensionerna var generösare förr. Det förstnämnda går inte att undersöka då information saknas för inkomster före år 1990.

Inkomstskillnaderna mellan män som har arbetat i olika sektorer eller tillhör olika åldersgrupper kommer i stället från tjänstepensioner, privat pensionssparande och, inte minst, förvärvsarbete i äldre åldrar. Det fortsatta förvärvsarbetet kommer dessutom att öka den framtida allmänna pensionen eftersom personer fortsätter att tjäna in pensionsrätter så länge de arbetar.

Samma mönster gäller för kvinnor. Den genomsnittliga inkomstpensionen skiljer sig inte åt så mycket mellan olika sektorer och åldersgrupper, utan skillnaderna kommer från tjänstepensioner och förvärvsinkomster.

Män som har arbetat inom landstingen har högst genomsnittlig inkomst. Pensionsinkomsterna är ungefär lika stora för män som antingen har arbetat inom landstingen eller är högutbildade och har arbetat i privat sektor. Att män som har arbetat i landstingen har högre genomsnittlig inkomst beror på att många i denna grupp fortsätter att arbeta i högre åldrar jämfört med de som har arbetat i andra sektorer.

Bland kvinnor som är 67 år eller äldre har högutbildade som har arbetat i privat sektor högst genomsnittlig inkomst. De har både högst genomsnittlig pensionsinkomst och arbetsinkomst. Även kvinnor som har arbetat inom landstingen har relativt hög genomsnittlig arbetsinkomst jämfört med kvinnor som har arbetat i andra sektorer.

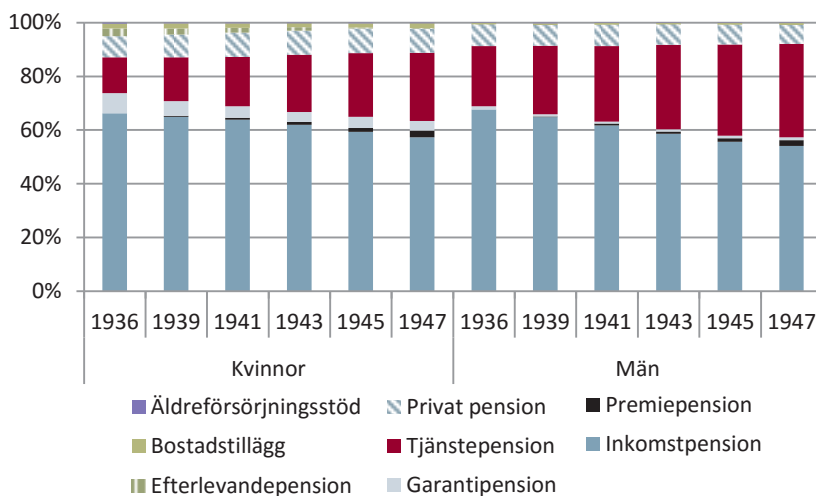
Män och kvinnor som är 67 år och äldre, har arbetat kommunalt eller är lågutbildade och har arbetat i privat sektor har lägst inkomst.¹⁰ Intressant är även att den genomsnittliga efterlevandepensionen är högre än den genomsnittliga garantipensionen bland kvinnor som är 75 år eller äldre oavsett vilken sektor de har arbetat i. Detta visar att efterlevandepensionen är en viktig försörjningskälla bland äldre kvinnor.

¹⁰ Detta gäller om man bortser från de som inte kan härledas till någon sektor.

3.3 Tjänstepensionens andel av den totala pensionen blir större för varje årskull

Inkomst- och tilläggspension utgör i genomsnitt den största delen av den totala pensionen för 67-åringar som är födda åren 1936–1947.¹¹ Men andelen har blivit mindre för varje kohort. Även garantipensionens andel har blivit mindre för varje kohort och då särskilt bland kvinnorna. Bland yngre kohorter har i stället tjänstepensionens andel blivit större (figur 5).

Figur 5. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder, per pensionsslag, födda 1936–1947

När personerna når 75 års ålder får inkomst- och tilläggspensionen en något större betydelse för den totala pensionen än tidigare (figur 43 och figur 44 i figurbilagan).¹² Bland män ökade inkomst- och tilläggspensionens andel mer än bland kvinnor. Till exempel ökade inkomst- och tilläggspensionens andel bland män födda år 1938 från 65 till 71 procent mellan 67 och 75 års ålder. Bland kvinnor ökade andelen från 65 till 69 procent.

Den privata pensionen minskar däremot i betydelse vid 75 års ålder jämfört med vid 67. Många har en privat pension som betalas ut under fem år och därmed är slut före 75 års ålder. Den privata pen-

¹¹ Personer födda före 1938 omfattas av det gamla pensionssystemet (ATP).

¹² De enda kohorter som kan följas till 75 års ålder i datamaterialet är de födda åren 1936–1939.

sionens andel av den totala pensionen har minskat mer bland män än bland kvinnor. Tjänstepensionens andel har också minskat. En del har gjort femåriga uttag av tjänstepensionen som därmed är slut vid 75 års ålder. Ett undantag är kvinnor födda åren 1936–1937 där tjänstepensionens andel i stället ökat något vid 75.

Bostadstilläggets och garantipensionens andel av den totala pensionen ökade marginellt mellan 67 och 75 år bland både kvinnor och män. Bland kvinnor ökade även efterlevandepensionens andel något under perioden, från 2,5 till 4,3 procent.

3.4 Inkomst- och garantipension är olika betydelsefulla beroende på sektor

De olika pensionslagen utgör olika stora delar av den totala pensionen beroende på i vilken sektor en person har arbetat (figur 38–figur 42 i figurbilagan).¹³ Bland kvinnor som är 67 år och har arbetat kommunalt eller inom landstingen var inkomst- och tilläggspensionens andel av den totala pensionen större än bland kvinnor som har arbetat i andra sektorer. Bland män som är 67 år har inkomst- och tilläggspension betytt mest om de har arbetat kommunalt eller har låg utbildning och arbetat privat. Inkomst- och tilläggspension har dessutom haft större betydelse för den totala pensionen för lågutbildade män än för lågutbildade kvinnor som arbetat privat.

Inkomst- och tilläggspensionens andel av den totala pensionen vid 67 års ålder minskar för varje årskull oavsett i vilken sektor de har arbetat. Andelen minskade mest bland män som har arbetat statligt, från 70 procent bland personer födda år 1936 till 54 procent bland personer födda år 1947.

Garantipensionens andel av den totala pensionen är större bland lågutbildade kvinnor som har arbetat privat än bland kvinnor som har arbetat i andra sektorer. Bland de kvinnor som har arbetat statligt har garantipensionens andel minskat mest mellan kohorterna. Bland kvinnor födda år 1936 som har arbetat statligt utgjorde garantipen-

¹³ Personerna är indelade i sektorer utifrån den sektor de har fått sin huvudsakliga inkomst ifrån mellan åren 1990 tills de tar ut pension.

sionen knappt 4 procent av den totala pensionen, medan garantipensionen stod för knappt 2 procent av pensionen bland kvinnor födda år 1947.

Bostadstillägget har i genomsnitt stått för en mycket liten andel av den totala pensionen vid 67 års ålder oavsett vilken sektor personerna har arbetat i. Andelen har varit något större bland lågutbildade kvinnor som har arbetat privat, jämfört med kvinnor som arbetat i andra sektorer. Till exempel utgjorde bostadstillägget 2 procent av den totala inkomsten bland lågutbildade 67-åriga kvinnor som arbetat privat och var födda år 1947. Motsvarande andel för samma kohort kvinnor som arbetat i statlig sektor var 1 procent.

Bland män har bostadstilläggets andel av den totala inkomsten varit något större om de har arbetat kommunalt, exempelvis 1 procent för män födda år 1947.

Bland de som är 67 år har efterlevandepensionen i stort sett enbart betalats ut till kvinnor. Bland lågutbildade kvinnor som har arbetat privat och bland kvinnor som har arbetat kommunalt har efterlevandepensionen stått för en något större andel än bland kvinnor som har arbetat i andra sektorer. Andelen som kommer från efterlevandepension har blivit mindre för samtliga kvinnor. Bland lågutbildade kvinnor födda år 1936 som har arbetat privat stod efterlevandepensionen för 3 procent av den totala pensionen vid 67 års ålder. Bland kvinnor födda år 1947 hade motsvarande andel minskat till knappt 0,5 procent.

3.5 Tjänstepensionen är viktigast för högutbildade män i privat sektor

Tjänstepensionens andel av den totala pensionen är större bland män än bland kvinnor oavsett vilken sektor de har arbetat i eller när de är födda. Tjänstepensionen har störst betydelse bland högutbildade kvinnor och män som har arbetat i den privata sektorn. Till exempel stod tjänstepensionen för 45 procent av den totala inkomsten bland högutbildade 67-åriga män födda år 1947 som varit anställda i privat sektor. Motsvarande andel för kvinnor var 34 procent.

Tjänstepensionens andel av den totala pensionen vid 67 år har ökat bland både kvinnor och män för varje årskull. Bland kvinnor som har

arbetat i landstingssektorn har tjänstepensionens andel ökat mest, från 14 procent bland de som är födda år 1936 till 26 procent bland de som är födda år 1947.

3.6 Privat pension har gett störst tillskott till högtbildade i privat sektor och landstingsanställda män

Privat pension har betytt mest för den totala pensionen bland högtbildade som har arbetat privat och män som varit anställda i landsting. Exempelvis stod den privata pensionen för 11 procent av inkomsten för högtbildade 67-åriga kvinnor födda år 1941 som har arbetat i privat sektor. Motsvarande andel bland män var 10 procent. Andelen av den totala pensionen som kommer från privat pension har varit ungefär lika stor i resterande sektorer. Bland kvinnor var andelen runt 8–10 procent och bland män 6–8 procent.

Bland män har andelen av den totala pensionen som kommer från privat pension blivit mindre för varje kohort oavsett i vilken sektor de har arbetat. Bland kvinnor har andelen tvärtom blivit något större, med undantag för högtbildade som har arbetat privat.

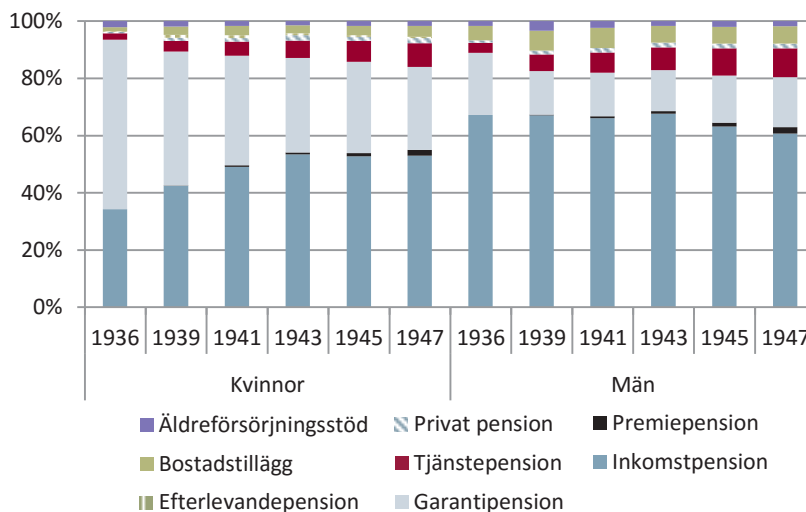
3.7 Garantipensionens andel minskar kraftigt bland kvinnor med de lägsta pensionerna

Garantipensionen står för en stor del av inkomsten bland de med de lägsta pensionerna. Garantipensionen var den största inkomstkällan bland kvinnor som hade de lägsta pensionerna (10:e percentilen) och är födda år 1936 (figur 6). I denna grupp utgjorde garantipensionen i genomsnitt 60 procent av den totala pensionen. Andelen har blivit markant mindre för varje födelsekohort bland kvinnor med de lägsta pensionerna. Garantipensionen stod för 47 procent av den totala pensionen bland kvinnor födda år 1939. Bland kvinnor födda år 1947 stod garantipensionen för 29 procent av pensionen.

Även bland män i det lägsta inkomstkiktet har garantipensionen haft stor betydelse. Men det är inkomst- och tilläggs pensionen som har varit deras största inkomstkälla, oavsett kohort.

Bostadstilläggets andel av den totala pensionen har blivit något större för varje födelsekohort bland både kvinnor och män med de lägsta pensionerna. Men bland män har bostadstillägget stått för en större andel än bland kvinnor.

Figur 6. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder under 10:e percentilen per pensionsslag, födda 1936–1947

Garantipensionens andel av den totala pensionen minskar markant bland kvinnor i det lägsta inkomstkiktet när de blir äldre (figur 45 och figur 46 i bilagan). Bland män i samma inkomstgrupp är förändringen däremot marginell när de följs över tid. Bland exempelvis kvinnor födda år 1938 minskade garantipensionens andel av den totala pensionen från 49 till 37 procent mellan 67 och 75 års ålder. Bland män födda år 1938 minskade garantipensionens andel från 15 till 12 procent.

I de flesta fall minskar även inkomst- och tilläggspensionen något i betydelse när pensionärerna med de lägsta pensionerna blir äldre.

Efterlevandepensionens betydelse ökar bland kvinnor när de blir äldre. Exempelvis ökade andelen från 1 till 7 procent bland kvinnor födda år 1938 mellan 67 och 75 års ålder. Bostadstilläggets andel av den totala pensionen ökade också mellan 67 och 75 års ålder bland både kvinnor och män med de lägsta pensionerna. Äldreförsörjnings-

stödets andel minskade däremot något eller stod nästintill still bland både kvinnor och män med de lägsta pensionerna.

Tjänstepensionens andel ökade något mer bland kvinnor än bland män. Den privata pensionens andel av den totala pensionen förändrades marginellt mellan 67 och 75 års ålder bland kvinnor och män med de lägsta pensionerna.

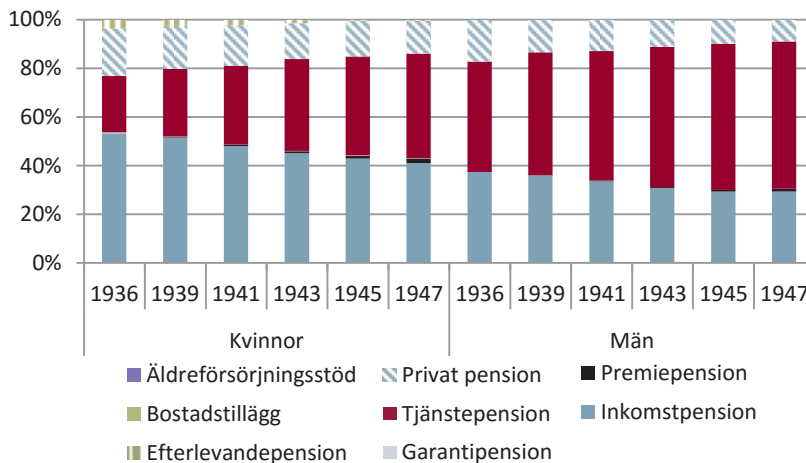
3.8 Tjänstepensionens andel ökar kraftigt bland män med de högsta pensionerna

Tjänstepensionen har fått en allt större betydelse bland pensionärer med de 10 procent högsta pensionerna (90:e–100:e percentilen) (figur 7). Bland män födda år 1936 stod tjänstepensionen för 45 procent av den totala pensionen och bland kvinnor stod den för 23 procent. Tjänstepensionens andel ökade till 61 procent av den totala pensionen för män födda år 1947 och till 43 procent för kvinnor födda samma år.

Den privata pensionen har också utgjort en relativt betydelsefull andel av den totala pensionen vid 67 års ålder bland personer i det högsta inkomstkiktet. Den privata pensionens andel är större för kvinnor än för män. Men dess betydelse har minskat för varje födelsekohort. Bland kvinnor födda år 1936 stod den för 19 procent av den totala pensionen. Bland kvinnor födda år 1947 minskade andelen till 14 procent. Motsvarande andelar för män är 17 respektive 9 procent.

Vid 67 års ålder utgör efterlevandepensionen en liten andel av den totala pensionen och det är framförallt kvinnor som har fått den. Störst betydelse har efterlevandepensionen haft för de äldre födelsekohorterna och bland kvinnor med de högsta pensionerna.

Figur 7. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder över 90:e percentilen per pensionslag, födda 1936–1947

Bland personer i det högsta inkomstkiktet ökar inkomst- och tilläggspensionens andel av den totala pensionen markant när de blir äldre. Bland till exempel kvinnor födda år 1938 ökade inkomst- och tilläggspensionens andel från 53 till 64 procent mellan 67 och 75 års ålder. Bland män ökade motsvarande andel från 36 till 45 procent (figur 47 och figur 48 i figurbilagan).

Den privata pensionens andel minskar tydligt mellan 67 och 75 års ålder bland både kvinnor och män i det högsta inkomstkiktet, men särskilt bland kvinnor. Till exempel minskade andelen med 11 respektive 5 procentenheter bland kvinnor respektive män födda år 1938.

Tjänstepensionens andel minskar bland både kvinnor och män, men den minskar mer bland män. Att tjänstepensionens och den privata pensionens andel minskar beror på att dessa ofta, helt eller delvis, betalas ut under en tidsbegränsad period.

Efterlevandepensionens andel förändras inte alls mellan 67 och 75 års ålder bland personer med de högsta pensionerna, vilket den gjorde för de med de lägsta pensionerna.

4 Olika pensionsinkomsters bidrag till könsskillnader i total pension

Könsskillnaden i total pension har minskat över tid. Undantaget är pensionärer med de högsta inkomsterna, för vilka könsskillnaderna har ökat. Garantipensionen, efterlevandepensionen och bostadstillägget minskar de genomsnittliga könsskillnaderna medan tjänstepensionen och den privata pensionen bidrar till att öka könsskillnaderna. Premiepensionen bidrar inte till könsskillnaden.

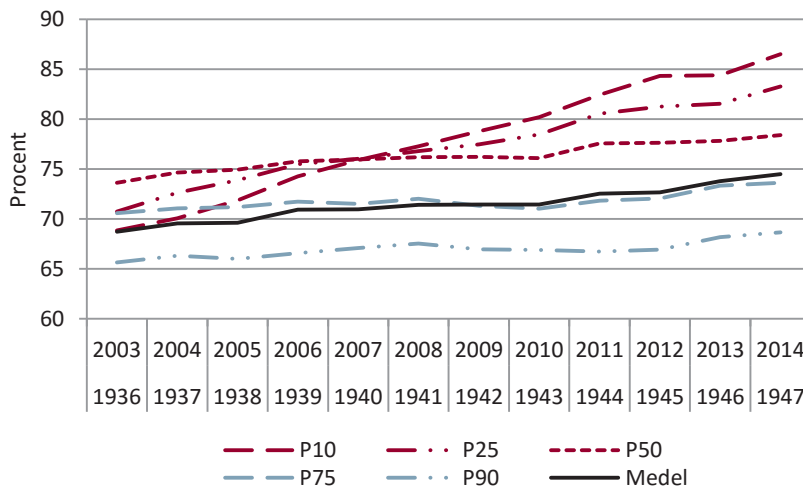
Garantipensionen har en kraftigt utjämnande effekt på könsskillnaderna bland pensionärer med de lägsta pensionerna. I det högsta inkomstkiktet förklaras könsskillnaderna i den totala pensionen framför allt av skillnaderna i tjänstepension.

4.1 Könsskillnaden i total pension minskar bland 67-åringar

Kvinnors totala pension som andel av mäns pension mätt vid 67 års ålder har i genomsnitt ökat från 69 till 75 procent mellan år 2003 och 2014 (figur 8).¹⁴ Skillnaden mellan mäns och kvinnors totala pension är i de flesta fall mindre ju lägre inkomstkikt de tillhör. Dessutom har kvinnors pensioner närmast sig mäns snabbare i de lägre inkomstkikten (10:e och 25:e percentilen), medan närmandet har varit mer blygsamt bland dem med högre inkomster (75:e och 90:e percentilen).

¹⁴ Beräkningen gäller personer födda åren 1936–1947.

Figur 8. Kvinnors genomsnittliga totala pension som andel av mäns totala pension vid 67 års ålder, vid olika percentiler (P) och i genomsnitt

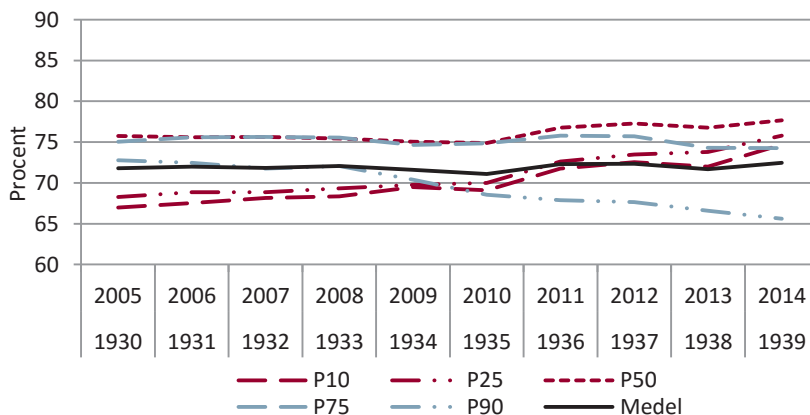
4.2 Könsskillnaden i total pension har minskat något bland 75-åringar

Kvinnors totala pension som andel av mäns pension mätt vid 75 års ålder var i genomsnitt cirka 72 procent mellan åren 2005 och 2014 (figur 9).¹⁵ I det högre inkomstskiktet (90:e percentilen) ökar skillnaderna mellan 75-åriga mäns och kvinnors pensioner för varje kohort. År 2005 utgjorde kvinnornas pension cirka 73 procent av männens pension vid 75 års ålder. År 2014 var motsvarande andel 66 procent.

I de lägsta inkomstskikten (10:e och 25:e percentilen) är det tvärtom. Bland 75-åringarna närmar sig i stället kvinnornas pensioner männens. Mellan åren 2005 och 2014 ökade kvinnornas pension som andel av männens från cirka 68 till 75 procent.

¹⁵ Beräkningen gäller personer födda åren 1930–1942.

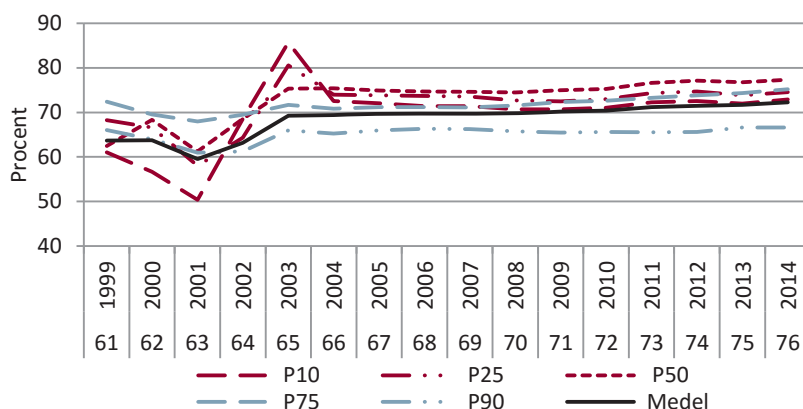
Figur 9. Kvinnors genomsnittliga totala pension som andel av mäns totala pension vid 75 års ålder, vid olika percentiler (P) och i genomsnitt

4.3 Könsskillnaden inom en kohort minskar marginellt efter 65 års ålder

Generellt gäller att könsskillnaden inom en kohort varierar med åldern fram till 65 års ålder. Könsskillnaden minskar något från och med 65 års ålder inom alla inkomstskikt (se exempel för personer födda år 1938 i figur 10).

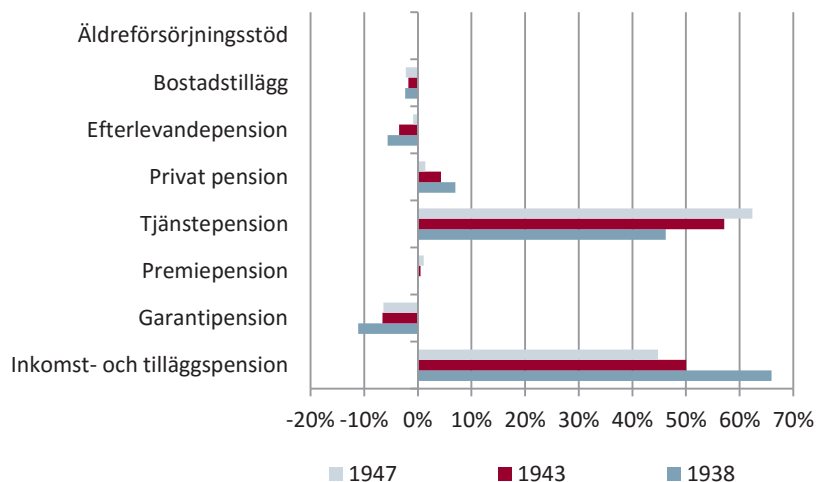
Figur 10. Kvinnors genomsnittliga totala pension som andel av mäns totala pension vid olika percentiler (P) och i genomsnitt bland personer födda år 1938

4.4 Inkomstpension bidrar mest till könsskillnaden för äldre och tjänstepension mest för yngre årskullar

Inkomst- och tilläggspension samt tjänstepension är de ersättningar som till störst del förklarar skillnaderna mellan kvinnors och mäns totala pension (figur 11). För äldre födelsekohorter har inkomst- och tilläggspensionen varit den ersättning som har bidragit mest till gapet mellan kvinnors och mäns totala pension. För yngre födelsekohorter har i stället tjänstepensionen bidragit mest. Garantipensionen är den ersättning som har bidragit mest till att krympa gapet.

Figur 11. Olika ersättnings bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder bland personer födda år 1938, 1943 och 1947

Kvinnor födda år 1938, 1943 och 1947 hade vid 67 års ålder en genomsnittlig total pension på mellan 14 480 och 16 840 kronor per månad i 2014 års priser (tabell 1). Skillnaden mellan kvinnors och mäns pensioner var i genomsnitt mellan 6 200 och 6 490 kronor. Kvinnors genomsnittliga pensioner utgjorde således mellan 70 och 75 procent av männens pensioner.

Bland personer födda år 1938 förklarade inkomst- och tilläggspensionen 66 procent av skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pension. Tjänstepensionen förklarade 46 procent av skillnaden. Bland

personer födda år 1947 förklarade inkomst- och tilläggspensionen 46 procent och tjänstepensionen 62 procent av skillnaden (figur 11).

Tabell 1. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pensioner vid 67 års ålder, kronor per månad omräknade till 2014 års priser

	<i>Födda 1938</i>	<i>Födda 1943</i>	<i>Födda 1947</i>
Kvinnors genomsnittliga totala pension per månad	14 480	16 210	16 840
Mäns genomsnittliga totala pension per månad	20 800	22 700	22 610
Skillnad mellan kvinnors och mäns totala pension	6 320***	6 200***	6 490***
Kvinnors genomsnittliga totala pension som andel av mäns totala pension	69,6 %	71,4 %	74,5 %

*** Skillnaden är signifikant på 0,1-procentnivån.

Den privata pensionen är ytterligare en ersättning som bidrar till att öka skillnaden något mellan kvinnors och mäns totala pension. Men den privata pensionen minskar i betydelse för varje födelsekohort. För personer födda åren 1938, 1943 och 1947 bidrog den privata pensionen till 7 procent, 4 procent respektive 1 procent av könsskillnaden i den totala pensionen.

Premiepensionen bidrar också till att öka skillnaden i den totala pensionen mellan kvinnor och män men premiepensionens påverkan är ytterst marginell. Påverkan är något större för yngre än äldre kohorter. Men premiepensionen förklarar endast 1 procent av könsskillnaden för den yngre kohorten.

Garantipensionen, efterlevandepensionen, äldreförsörjningsstödet och bostadstillägget bidrar var för sig till att minska skillnaderna mellan kvinnors och mäns totala pension. Tillsammans bidrog de till att minska skillnaden med 19 procent, 12 procent och 10 procent för personer födda åren 1938, 1943 respektive 1947. Garantipensionen var den ersättning som betydde mest för utjämningen. Men både garantipensionens och efterlevandepensionens bidrag till utjämningen har blivit mindre för yngre än för äldre födelsekohorter.

När pensionärerna blir äldre minskar tjänstepensionens betydelse för skillnaden i total pension mellan kvinnor och män (här undersöks personer födda år 1938 och 1943). Det beror troligen på att tjänstepensioner som har betalats ut under en begränsad tid har upphört. Inkomst- och tilläggspensionen ökar däremot i betydelse (figur 12).

Den privata pensionens bidrag till könsskillnaderna är något större vid 71 än 67 års ålder. Bland personer födda år 1943 ökade förklaringsgraden med 3 procentenheter, från 4 procent till 7 procent, mellan 67 och 71 års ålder.

Efterlevandepensionens och bostadstilläggets bidrag till att minska skillnaden i total pension mellan kvinnor och män ökar när personerna blir äldre. Tillsammans bidrog de till att minska könsskillnaden med knappt 11 respektive 8 procent bland 71-åringar födda år 1938 och 1943. Det motsvarar knappt 3 procentenheters ökning mellan 67 och 71 års ålder för båda kohorterna. Vid 75 års ålder blev bidraget till att minska gapet ännu större bland personer födda år 1938. Efterlevandepensionen och bostadstillägget bidrog tillsammans till att minska könsskillnaden i total pension med 16 procent. Det är en ökning på 7,5 procentenheter mellan 67 och 75 års ålder.

Garantipensionens bidrag till att minska gapet mellan könen förändras knappt när personerna blir äldre.

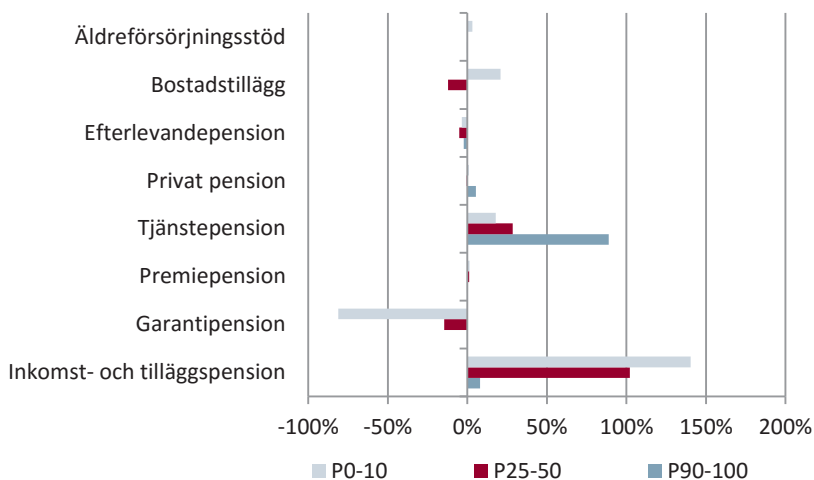
Figur 12. Olika ersättningsars bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension vid 71 och 75 års ålder bland personer födda 1938 och 1943

4.5 Bostadstillägget ökar eller minskar könsskillnaderna beroende på inkomstnivå

De olika beståndsdelarna i den totala pensionen bidrar ibland till att öka och ibland till att minska skillnaden i pension mellan kvinnor och män beroende på inkomstnivå (figur 13). Bland personer i det lägsta inkomstskiktet (upp till 10:e percentilen) bidrog garantipensionen markant till att krympa skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pension. Garantipensionen är även viktig för att minska könsskillnaderna i total pension för dem med medianpensioner (25:e–50:e percentilen).

Figur 13. Olika ersättningsars bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder vid olika percentiler bland personer födda år 1943

Bostadstillägget bidrog till att öka skillnaden i total pension mellan kvinnor och män med 21 procent bland dem med de lägsta pensionerna (upp till 10:e percentilen). Bland män med de lägsta pensionerna fick en större andel bostadstillägg än bland kvinnor med de lägsta pensionerna. Deras genomsnittliga belopp var också högre. Det beror på att män med de lägsta pensionerna i större utsträckning än kvinnor med de lägsta pensionerna är ensamstående. Det leder till att bostadstillägget bidrar till att öka skillnader i total pension mellan kvinnor och män.

För personer med medianpensioner (25:e–50:e percentilen) bidrog i stället bostadstillägget till att minska skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pension med knappt 18 procent. Eftersom mäns medianinkomster generellt sett är högre än kvinnors är det få män som får bostadstillägg. Jämfört med män får således fler kvinnor med medianinkomster bostadstillägg, vilket förklarar varför bostadstillägget bidrar till att minska könsskillnaden i total pension.

För dem med de högsta totala pensionerna (över 90:e percentilen) bidrog bostadstillägget inte till att utjämna könsskillnaderna. Det beror på att väldigt få kvinnor och män i detta inkomstkikt får bostadstillägg.

Äldreförsörjningsstödet bidrog till att öka könsskillnaden med 3 procent i gruppen med de lägsta pensionerna. Detta beror på att äldreförsörjningsstödet främst betalas ut till utrikesfödda män.¹⁶ Efterlevandepensionen bidrog däremot till att minska skillnaden med 4 procent. Det beror på att det framför allt är kvinnor som får den.

Den privata pensionen bidrog till en dryg 3-procentig ökning av könsskillnaden för dem i det högsta inkomstkiktet. I övriga inkomstkikt bidrog tvärtom den privata pensionen till en marginell minskning av skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pension.

Premiepensionen bidrog till en ökning av könsskillnaden med 4 procent bland dem med de lägsta pensionerna och med 0,5 procent bland dem med de högsta pensionerna.

4.6 Garantipensionens bidrag till utjämningen mellan könen minskar med åldern bland dem med de lägsta pensionerna

De olika ersättningsarnas bidrag till skillnaden mellan kvinnor och mäns pensioner förändras mellan 67 och 71 års ålder. Den största förändringen skedde bland dem med de lägsta pensionerna (upp till 10:e percentilen). Garantipensionens bidrag till att minska könsskillnaden i den totala pensionen minskade från 81 till 68 procent

¹⁶ Sjögren Lindquist (2017).

mellan 67 och 81 års ålder, det vill säga med knappt 13 procentenheter (tabell 2).

Tjänstepensionen bidrog till att öka könsskillnaden vid 67 års ålder, men vid 71 års ålder blev detta bidrag mindre betydelsefullt. Bland dem med de lägsta pensionerna minskade bidraget med nära 10 procentenheter. Även inkomst- och tilläggspensionens bidrag till könsskillnaden minskade i denna grupp mellan 61 och 71 års ålder.

Bland personer med medianpensioner (25:e–50:e percentilen) blev däremot inkomst- och tilläggspensionens bidrag till könsskillnaden ännu större vid 71 än vid 67 års ålder. Bidraget ökade med 7 procentenheter. Garantipensionen bidrog till att minska gapet mellan kvinnors och mäns totala pension vid 67 års ålder. Vid 71 års ålder hade garantipensionens bidrag till att krympa gapet blivit ännu större. Bidraget ökade med nära 4 procentenheter i detta inkomstskikt.

I gruppen med de högsta pensionerna (över 90:e percentilen) förändrades knappt de olika faktorernas bidrag till könsskillnaden i den totala pensionen vid 71 års ålder jämfört med vid 67.

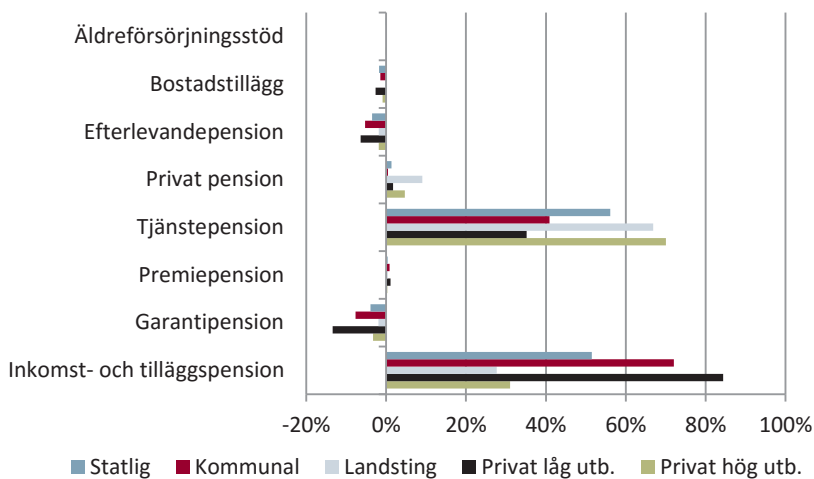
Tabell 2. Förändringen av olika ersättningsars bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension mellan 67 och 71 års ålder vid olika percentiler bland personer födda år 1943, procentenheter

	<i>P0–10</i>	<i>P25–50</i>	<i>P90–100</i>
Inkomst- och tilläggspension	-4,99	7,33	1,53
Garantipension	-12,68	3,66	0,00
Premiepension	0,58	0,45	0,08
Tjänstepension	-9,77	-3,34	-1,60
Privat pension	-1,15	1,86	0,21
Efterlevandepension	-0,76	1,70	0,23
Bostadstillägg	-0,63	0,69	-0,01
Äldreförsörjningsstöd	0,23	0,24	0,02

4.7 Tjänstepensionen ökar gapet mellan kvinnor och män mest i landstingsektorn

Tjänstepensionerna bidrar i störst utsträckning till könsskillnaderna i alla sektorer utom bland personer som har arbetat i kommunal sektor eller har låg utbildning och har arbetat privat. Bland dem är det framför allt inkomst- och tilläggspensionen som har bidragit till könsskillnaden i den totala pensionen. Tjänstepensionen bidrog mest till könsskillnaden bland dem som har hög utbildning och har arbetat privat (visas för personer födda år 1943 i figur 14 men gäller generellt).

Figur 14. Olika ersättningsars bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension vid 67 års ålder i olika sektorer bland personer födda år 1943

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor de har arbetat flest år i mellan åren 1990 tills de tar ut pension. För personer som har arbetat i flera sektorer i lika många år var, har summan av den reala inkomsten per sektor fått styra deras sektorstillhörighet.

Garantipensionen har hjälpt till att minska gapet mellan kvinnors och mäns totala pensioner oavsett i vilken sektor personerna har arbetat. Mest bidrog garantipensionen till minskningen av gapet bland de med låg utbildning som har arbetat i den privata sektorn och minst bland de som har arbetat i landstingsektorn.

Bostadstillägget och efterlevandepensionen har tillsammans bidragit till att minska skillnaden mellan kvinnors och mäns pensioner i samtliga sektorer. Bland lågutbildade som har arbetat i den privata sektorn

har minskningen varit störst och bland landstingsanställda har den varit minst.

Den privata pensionen bidrog i de flesta fall till att öka könsskillnaden oavsett i vilken sektor personerna har arbetat. Mest bidrog den privata pensionen till att öka gapet bland de som har arbetat i landstingen. I övriga sektorer var bidraget betydligt mindre.

Inkomst- och tilläggspensionen har störst betydelse för könsskillnaden bland personer som har arbetat kommunalt och bland lågutbildade som har arbetat i privat sektor. Tjänstepensionen har däremot haft störst betydelse för könsskillnaden bland personer som har arbetat statligt, inom landstingssektorn eller är högutbildade och har arbetat privat. För varje årskull har tjänstepensionen fått en ökad betydelse för könsskillnaden i samtliga sektorer.

4.8 Pensionsinkomsternas bidrag till könsskillnaderna förändras knappt när pensionärerna blir äldre

Garantipensionens bidrag till utjämningen minskar över tid bland de som har arbetat kommunalt. Bland de som har arbetat i övriga sektorer ökar däremot garantipensionens betydelse över tid, men förändringen är marginell (visas för personer födda år 1943 i tabell 3 men gäller generellt).

Den privata pensionens bidrag till könsskillnaderna blir i de flesta fall större när personerna blir äldre. Men bland de som har arbetat inom landstingen har den privata pensionens bidrag knappt förändrats över tid.

Tjänstepensionens bidrag till skillnaderna mellan kvinnor och män ökar eller minskar något beroende på i vilken sektor personerna har arbetat. Tydligast har tjänstepensionernas bidrag till könsskillnaderna minskat bland högutbildade som har arbetat i privat sektor.

Tabell 3. Förändringen av olika ersättningsars bidrag till kvinnors lägre genomsnittliga totala pension mellan 67 och 71 års ålder i olika sektorer bland personer födda år 1943, procentenheter

	<i>Statlig</i>	<i>Kommunal</i>	<i>Landsting</i>	<i>Privat låg utb.</i>	<i>Privat hög utb.</i>
Inkomst- och tilläggs pension	-0,96	-8,39	-0,49	0,41	4,98
Garantipension	0,07	-2,34	-0,15	1,10	0,64
Premiepension	0,29	0,32	0,30	0,39	0,20
Tjänstepension	-1,24	-1,97	1,21	0,77	-4,71
Privat pension	3,02	4,15	-0,79	3,34	1,70
Efterlevandepension	0,39	-	-0,13	1,60	0,78
Bostadstillägg	0,80	1,65	0,44	2,18	0,73
Äldreförsörjningsstöd	-0,15	-0,12	-0,07	-0,03	0,00

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor de har arbetat flest år i mellan åren 1990 tills de tar ut pension. För personer som har arbetat i flera sektorer i lika många år var, har summan av den reala inkomsten per sektor fått styra deras sektorstillhörighet.

5 Spridningen i olika pensionsinkomster

Spridningen i total pension har ökat över tid bland både kvinnor och män. Storleken på spridningen skiljer sig åt beroende på i vilken sektor personerna har arbetat. Men den är större bland män än kvinnor oavsett i vilken sektor de har arbetat. Bostadstillägg, efterlevandepension och äldreförsörjningsstöd minskar spridningen i total pension mellan pensionärerna medan tjänstepension och privat pension ökar spridningen.

Detta kapitel behandlar spridningen i olika pensionsinkomster bland kvinnor respektive män som åren 2003–2014 var 67 år. Analysen om spridningen i total pension görs även utifrån vilken sektor personerna har arbetat i och vilket inkomskikt de tillhör.

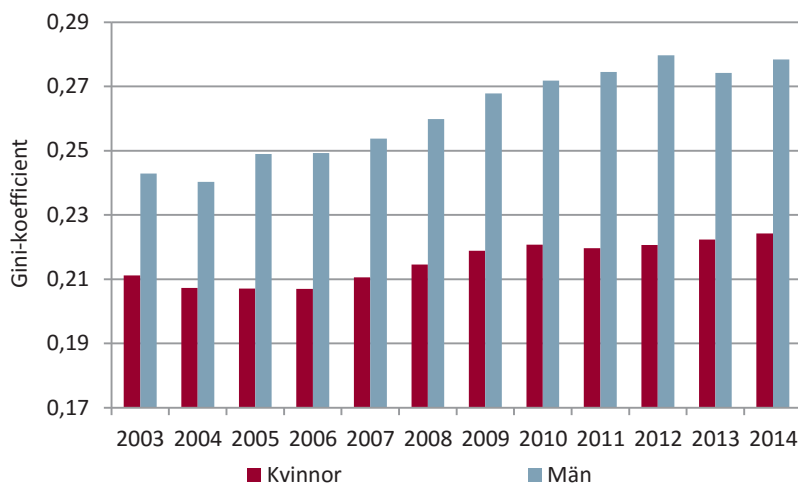
Faktaruta 2: Spridning mäter skillnaden mellan alla personers inkomster inom en grupp. I rapporten mäts spridningen med Gini-koefficienter.

Gini-koefficient är ett mått som visar hur inkomsterna är fördelade i en viss population, till exempel bland kvinnor. Gini-koefficienter kan anta ett värde mellan 0 och 1 där 0 innebär total jämlikhet i inkomstfördelningen. Ju större spridningen i inkomsten är desto närmare 1 är Gini-koefficienten. Gini-koefficienten är skaloberoende. Det innebär att den kan jämföras mellan grupper som har olika inkomstnivåer.

5.1 Spridningen i total pension ökar för yngre kohorter

Spridningen i den totala utbetalda pensionen vid 67 års ålder är något större bland män än bland kvinnor och den har ökat något för båda könen under åren 2003–2014 (figur 15). Tjänstepensionen är den ersättning som bidrar mest till att spridningen har ökat. Den allmänna pensionen bidrar till att minska spridningen bland kvinnor, men ökar spridningen bland män. Den privata pensionen ökar spridningen bland både män och kvinnor. Den privata pensionens bidrag till spridningen minskar något över kohorterna som undersökts.

Figur 15. Spridningen i den totala pensionen för kvinnor och män vid 67 års ålder mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den totala pensionen ingår inkomstpension, tilläggspension, garantipension, särskild tilläggspension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg, efterlevandepension och äldreförsörjningsstöd.

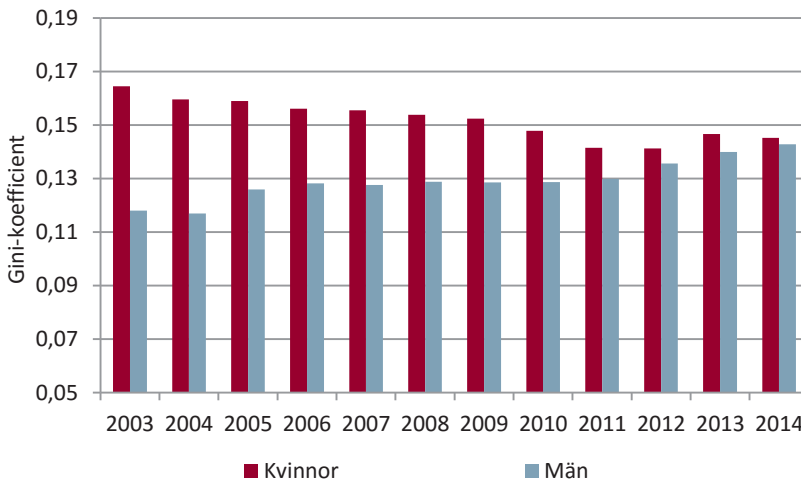
Vid 75 års ålder är spridningen i den totalt utbetalda pensionen också något större bland män än bland kvinnor (visas inte i figur). Bland kvinnorna är spridningen mindre ju yngre kohort de tillhör, medan det är tvärtom bland männen.

Bland kohorter som kan observeras vid både 67 och 75 års ålder (födda 1936–1939) har spridningen i den totalt utbetalda pensionen minskat något med åldern (visas inte i figur).

5.2 Spridningen i allmän pension är större bland kvinnor

Spridningen i den allmänna pensionen är något större bland kvinnor än bland män. Skillnaden i spridning mellan könen har minskat något under perioden 2003–2014. Detta beror på att spridningen i den allmänna pensionen har minskat bland kvinnor, men ökat bland män (figur 16). En möjlig förklaring till att spridningen bland kvinnorna har minskat är att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden har ökat över tid. För kvinnor bidrar således inte den allmänna pensionen till att spridningen i deras totala pension har ökat vid 67 års ålder. Bland män däremot bidrar den allmänna pensionen till att spridningen i den totala pensionen har blivit större vid 67 års ålder.

Figur 16. Spridningen i den allmänna pensionen för kvinnor och män vid 67 års ålder mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den allmänna pensionen ingår inkomstpension, tilläggspension, garantipension och särskild tilläggspension.

Vid 75 års ålder är skillnaden i spridningen mellan män och kvinnor ganska konstant mellan de äldre kohorterna (födda 1930–1935). Men bland personer som är födda åren 1936–1939 har skillnaden i spridningen mellan kvinnor och män minskat något (visas inte i figur).

5.3 Bostadstillägg minskar spridningen i inkomster

När den allmänna pensionen kompletteras med bostadstillägg blir spridningen något mindre för både kvinnor och män jämfört med om enbart den allmänna pensionen studeras (figur 17).¹⁷ Om dessutom äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension läggs till minskar spridningen ytterligare något för båda könen (visas inte i figuren).

Figur 17. Spridningen i den allmänna pensionen inklusive bostadstillägg för kvinnor och män vid 67 år mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

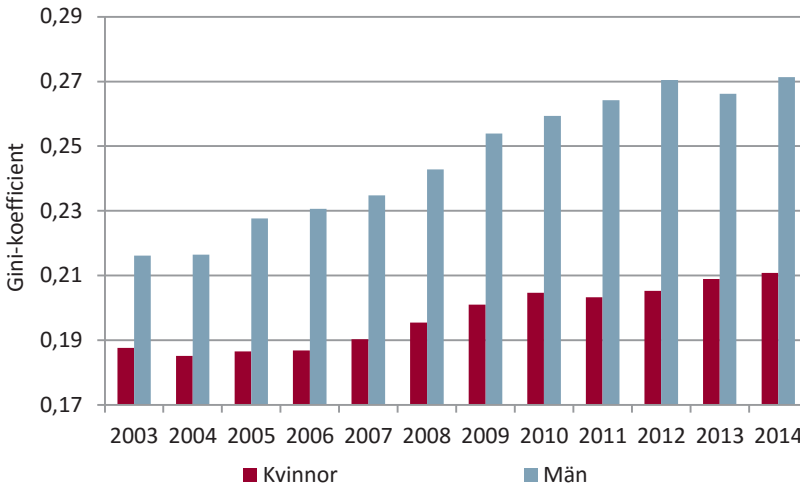
Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den allmänna pensionen ingår inkomstpension, tilläggspension, garantipension och särskild tilläggspension.

¹⁷ Gini-koefficienten är lägre för varje kohort jämfört med när enbart den allmänna pensionen studeras.

5.4 Tjänstepensionen ökar spridningen

När tjänstepensionen läggs till den allmänna pensionen inklusive alla tillägg¹⁸ ökar spridningen bland både kvinnor och män. Dessutom blir spridningen återigen större för män än för kvinnor. Spridningen är större för yngre än för äldre kohorter (figur 18). Det är tydligt att tjänstepensionen bidrar mest till hur spridningen i den totala pensionen ser ut bland 67-åriga kvinnor och män under perioden 2003–2014. Kompletteras analysen med privat pension ökar spridningen ytterligare bland både kvinnor och män (jämför figur 18 med figur 15).

Figur 18. Spridningen i allmän pension inklusive bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension samt tjänstepension för kvinnor och män vid 67 år mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

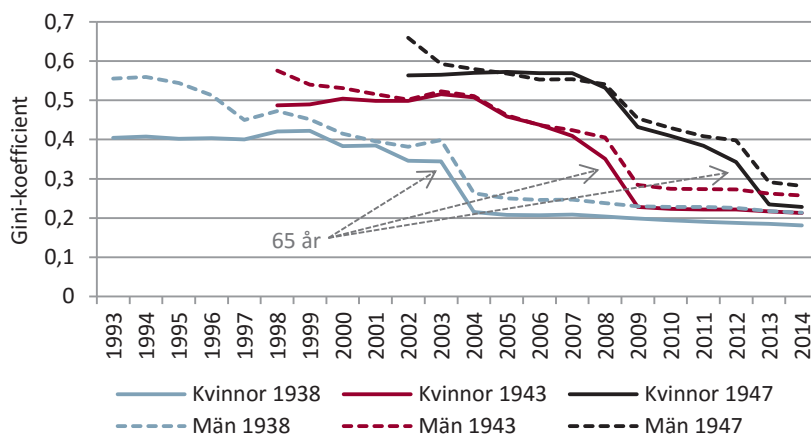
Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den allmänna pensionen ingår inkomstpension, tilläggspension, garantipension, och särskild tilläggspension.

¹⁸ Bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension.

5.5 Spridningen i pensioner är stor vid tidiga uttag

Mäns totala pension har en större spridning än kvinnors under de flesta år som pensionär. Ju senare födelseår desto större blir spridningen för både kvinnor och män. Spridningen är störst vid 55 års ålder då det första uttaget av den privata pensionen och en viss del av tjänstepensionen kan göras. Fram till 61 års ålder minskar spridningen successivt bland männen, medan den för kvinnorna håller sig på ungefär samma nivå. Spridningen minskar markant från och med 66 års ålder då de flesta redan börjat ta ut all pension (figur 19).

Figur 19. Spridningen över tid i den totala pensionen för kvinnor och män födda åren 1938, 1943 eller 1947 mätt med Gini-koefficienter, åren 1993–2014

Anm.: Se faktabara i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. Privat pension och delar av tjänstepensionen kan betalas ut från och med 55 års ålder.

5.6 Spridningen i total pension är störst bland män som arbetat i landsting

Kvinnor har en mindre spridning i total pension än män oavsett i vilken sektor de har arbetat, med undantag för några kohorter som har arbetat i kommunal och privat sektor (tabell 4 och tabell 5). För män är spridningen störst bland de som har arbetat inom landsting

och bland högutbildade i privat sektor. För kvinnor är den störst bland högutbildade som har arbetat i privat sektor.¹⁹

Skillnaden i spridning mellan kvinnor och män är störst bland de som har arbetat i landstingssektorn. För de flesta kohorter är skillnaden i spridning lägst för gruppen med låg utbildning som har arbetat i den privata sektorn. Bland män är spridningen i total pension större för yngre än äldre kohorter oavsett i vilken sektor de har arbetat. Bland kvinnor är spridningen något större för yngre än för äldre kohorter för de som har arbetat statligt, i landsting eller är högutbildade och har arbetat i privat sektor.

Vid 75 års ålder minskar spridningen marginellt bland både kvinnor och män jämfört med 67 års ålder (visas inte i figur). Det gäller oavsett i vilken sektor personerna har arbetat (kohorter 1936–1939).

Tabell 4. Spridningen i den totala pensionen för kvinnor vid 67 år efter sektor, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat låg utb.	Privat hög utb.
2003	1936	0,20	0,19	0,18	0,21	0,25
2004	1937	0,19	0,18	0,17	0,21	0,25
2005	1938	0,19	0,18	0,18	0,20	0,26
2006	1939	0,19	0,18	0,18	0,20	0,25
2007	1940	0,20	0,18	0,18	0,20	0,26
2008	1941	0,20	0,19	0,18	0,20	0,26
2009	1942	0,21	0,19	0,19	0,21	0,27
2010	1943	0,21	0,19	0,20	0,21	0,28
2011	1944	0,21	0,18	0,19	0,21	0,28
2012	1945	0,21	0,18	0,20	0,21	0,28
2013	1946	0,21	0,18	0,19	0,21	0,28
2014	1947	0,21	0,18	0,20	0,21	0,29

Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den totala pensionen ingår allmän pension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg, efterlevandepension och äldreförsörjningsstöd.

¹⁹ I gruppen med låg utbildning ingår personer med förgymnasial och gymnasial utbildning på högst två år. Övriga klassificeras som högutbildade.

Tabell 5. Spridningen i den totala pensionen för män vid 67 år efter sektor, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat låg utb.	Privat hög utb.
2003	1936	0,21	0,18	0,28	0,20	0,27
2004	1937	0,21	0,17	0,29	0,19	0,27
2005	1938	0,22	0,18	0,31	0,19	0,28
2006	1939	0,21	0,19	0,31	0,20	0,28
2007	1940	0,22	0,19	0,32	0,20	0,28
2008	1941	0,22	0,20	0,30	0,20	0,29
2009	1942	0,23	0,21	0,32	0,21	0,30
2010	1943	0,23	0,21	0,31	0,21	0,30
2011	1944	0,23	0,21	0,32	0,22	0,31
2012	1945	0,24	0,22	0,32	0,22	0,31
2013	1946	0,23	0,22	0,32	0,22	0,31
2014	1947	0,23	0,22	0,32	0,22	0,31

Anm.: Se faktaruta i inledningen till kapitel 5 för tolkning av Gini-koefficienten. I den totala pensionen ingår allmän pension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg, efterlevandepension och äldreomsorgsstöd.

5.7 Spridningen är större bland män än bland kvinnor med låga pensioner

Bland personer med de lägsta pensionerna (upp till 10:e percentilen) är spridningen i den totala pensionen vid 67 års ålder något mindre bland kvinnor än bland män oavsett i vilken sektor de har arbetat. Det beror på att en större andel kvinnor än män har garantipension bland dem med lägst pensioner. Bland både kvinnor och män med de lägsta pensionerna är spridningen minst bland de som är lågutbildade och har arbetat i privat sektor (tabell 15 och tabell 16 i tabellbilagan). Att spridningen är minst bland dem beror på att en större andel får garantipension än i andra sektorer.

5.8 Spridningen är större bland män än bland kvinnor med höga pensioner

Män med de högsta totala pensionerna (90:e percentilen) har generellt en något större spridning i den totala pensionen än vad kvinnor har. Men bland kvinnor som har arbetat inom landstingen var spridningen i den totala pensionen vid 67 års ålder lika som eller marginellt större än bland männen (tabell 17 och tabell 18 i tabellbilagan).

Spridningen bland både kvinnor och män med de högsta pensionerna är störst om de är högutbildade och har arbetat privat.

De största skillnaderna i spridningen mellan sektorerna finns mellan högutbildade personer som har arbetat privat och personer som har arbetat kommunalt. Men dessa skillnader är mycket små.

6 Förvärvsinkomst, avsättning till tjänstepension och kapital- förvaltning i dag och i framtiden

De förvärvsrelaterade inkomsterna följer ett tydligt och likartat mönster över livet för alla kohorter. Yngre kohorter har däremot högre inkomster vid samma ålder än äldre kohorter. I beräkningarna över framtidens pensioner antas att även intjänandet för personer födda åren 1985–1990 kommer att följa dessa historiska mönster.

Mellan 94 och 96 procent av kvinnorna och 91 och 92 procent av männen får tjänstepension avsatt varje år. Andelarna har varit konstanta över tid. Långt ifrån alla får däremot avsättningar varje år. De antaganden som görs i beräkningarna baseras på dessa resultat.

Bland de unga väljer nästan alla att placera sitt premiepensionskapital i förvalsalternativet Såfan och sitt tjänstepensionskapital i en traditionell försäkring. Över tid blir de mer aktiva i sin förvaltning.

I detta kapitel analyseras intjänandet till pensioner bland personer födda åren 1938–1994, tjänstepensionernas täckningsgrad för personer 20 år och äldre under åren 2001–2014 samt valen i premie- och tjänstepensionssystemen. Resultaten används som grund för beräkningarna av framtida pensioner i kapitel 7.

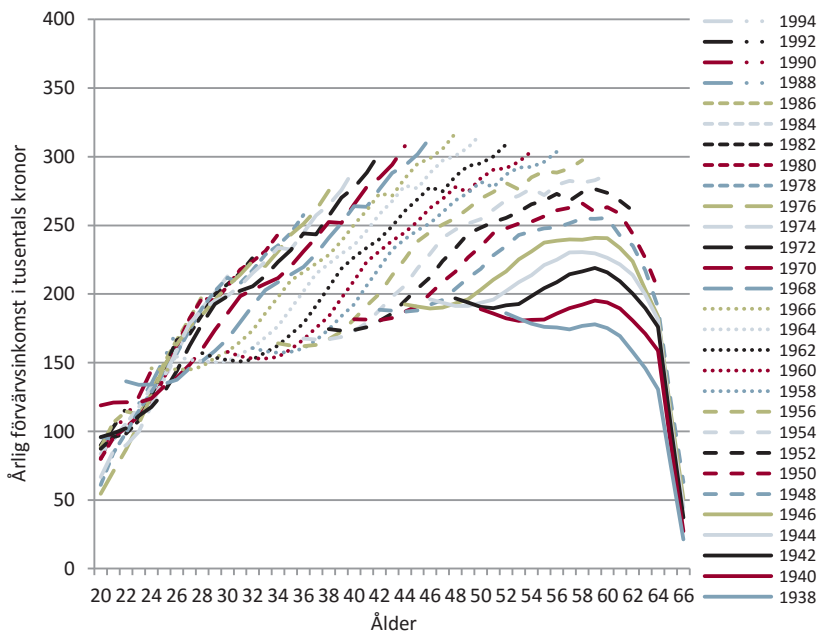
6.1 De framtida förvärvsinkomsterna kommer sannolikt att följa samma mönster som för tidigare generationer

Både den genomsnittliga förvärvsrelaterade inkomsten och spridningen i denna inkomst följer tydliga mönster över kohorterna. Tidigare generationers intjänande har därför använts för att predicera

livsinkomsterna för kohorterna födda åren 1985 till 1990. Det är för dessa kohorter som framtida pensioner kommer att beräknas inom ramen för denna undersökning.

Yngre generationer har vid samma ålder i genomsnitt högre förvärvsrelaterade inkomster än äldre generationer och män har högre inkomster än kvinnor oavsett vilket år de är födda (figur 20 och figur 21).²⁰ Det är troligt att personer födda på till exempel 1990-talet kommer att följa samma inkomstmönster över livet som tidigare kohorter, men på en högre nivå givet en fortsatt realltillväxt. Det är också troligt att män kommer att ha högre inkomster än kvinnor under en lång tid framöver.

Figur 20. Kvinnors genomsnittliga förvärvsrelaterade inkomster justerade till 2014 års priser

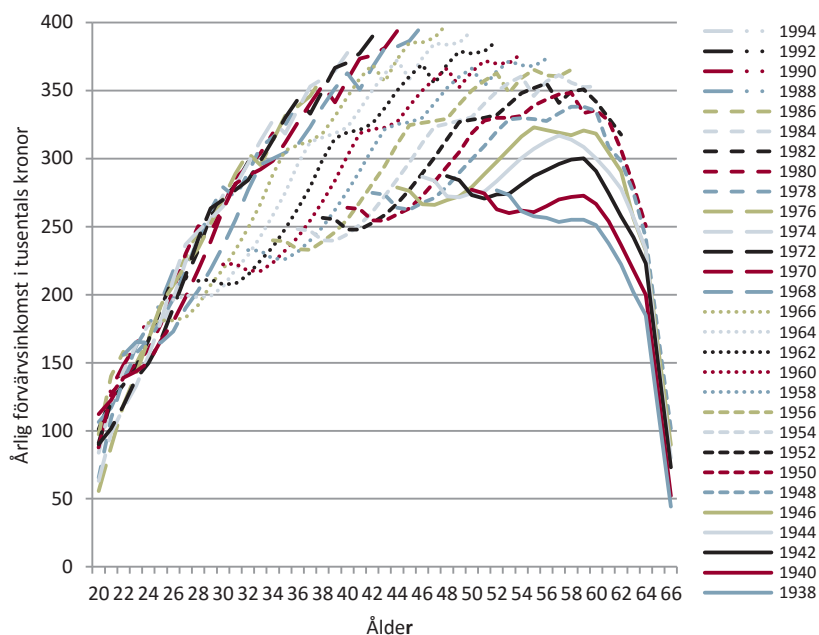

Anm.: En linje i figuren visar den genomsnittliga förvärvsrelaterade inkomsten för en födelsekohort under de åldrar som kan observeras för denna kohort under perioden 1990–2014.

I förvärvsrelaterade inkomster ingår utöver arbetsinkomster sjukpenning, förtidspension, arbetslöshetsrelaterade ersättningar, föräldrapenning och arbetskadellivränta.

²⁰ I förvärvsrelaterad inkomst ingår utöver arbetsinkomster sjukpenning, förtidspension, arbetslöshetsrelaterade ersättningar, föräldrapenning och arbetskadellivränta.

Figur 21. Mäns genomsnittliga förvärvsrelaterade inkomster justerade till 2014 års priser

Anm.: En linje i figuren visar den genomsnittliga förvärvsrealiserade inkomsten för en födelsekohort under de åldrar som kan observeras för denna kohort under perioden 1990–2014.

I förvärvsrelaterade inkomster ingår utöver arbetsinkomster sjukpenning, förtidspension, arbetslöshetsrelaterade ersättningar, föräldrapenning och arbetskadelivränta.

Spridningen i förvärvsrelaterade inkomster mellan personer som tillhör en viss kohort är störst före 30 års ålder. Detta gäller både för kvinnor och män. En förklaring till detta är att unga har olika inträdestidpunkter på arbetsmarknaden. Spridningen är större ju yngre personerna är och den minskar för varje åldersgrupp upp till 34 års ålder (figur 49 i bilagan). För personer i åldrarna 20–34 år är spridningen oftast något större bland kvinnor än bland män, med undantag för personer i 20-årsåldern. Spridningen i förvärvsrelaterade inkomster ökar något över kohorterna för alla, men ökningen är större ju yngre personen är.

Spridningen i förvärvsrelaterade inkomster är något högre bland kvinnor än män och ungefär densamma för alla åldrar mellan 35 och 49 år (figur 50 i bilagan). Spridningen ökar något över kohorterna för både

män och kvinnor mellan 35 och 49 år, men för männen är ökningen något större.

Spridningen är ungefär lika stor i åldrarna 50–64 år som i åldrarna 35–49 år (figur 51 i bilagan). Men bland de äldre kvinnorna ökar spridningen något med åldern. Spridningen ökar något över kohorterna för båda könen, men ökningen är störst bland männen.

6.2 Majoriteten får tjänstepensions-avsättningar

De flesta pensionärer har tjänstepension, men inte alla. Andelen som tjänar in till tjänstepensioner skiljer sig åt mellan olika sektorer, yrken och åldersgrupper. De flesta anställda får avsättningar till en kollektivavtalad tjänstepension. I offentlig sektor täcks alla anställda av kollektivavtal och har därmed även tjänstepension.²¹ I privat sektor täcks majoriteten av de anställda, runt 90 procent, av kollektivavtal. Arbetsgivaren kan även teckna tjänstepensioner för de anställda som inte är kollektivavtalade. Egenföretagare kan göra avsättningar till tjänstepension åt sig själva.

Cirka 93–94 procent arbetar för arbetsgivare som gör tjänstepensionsavsättningar eller gör avsättningar själva som egenföretagare.²² Bland de som arbetar i privat sektor (anställda och egenföretagare) arbetar cirka 89–90 procent för en arbetsgivare som gör tjänstepensionsavsättningar. Andelen har varit relativt konstant över tid. Majoriteten arbetar för en sådan arbetsgivare år efter år, men cirka 1 procent står alltid utanför tjänstepensionssystemet.

I basscenariot i beräkningarna över framtidens tjänstepensionsavsättningar står därför 11 procent av de privatanställda utan tjänstepensionsavsättningar varje år. Det är inte samma personer som står utan avsättningar år från år i beräkningarna, utan personer antas gå mellan anställningar med och utan tjänstepension. Alternativa scenarier med en högre respektive lägre andel personer som står utan tjänstepension har också beräknats. Eftersom andelen som arbetar för arbetsgivare

²¹ I äldre pensionsavtal finns nedre och övre åldersgränser för intjänande, samt gränser för lägsta intjänande för att få avsättningar.

²² Personer klassificeras som anställd i offentlig sektor, anställd i privat sektor eller egenföretagare utifrån sin största inkomstkälla.

som betalar in till tjänstepensioner har varit relativt konstant över tiden, finns det inga indikationer på att andelen kommer att minska.²³

6.3 Större andel kvinnor än män får tjänstepensionsavsättning

Mellan åren 2001 och 2014 arbetade 94–96 procent av kvinnorna och 91–92 procent av männen antingen hos en arbetsgivare som gjorde tjänstepensionsavsättningar, eller så var de egenföretagare som gjorde egna tjänstepensionsavsättningar (tabell 6).²⁴

Att det finns skillnader mellan förvärvsarbetande kvinnor och män beror bland annat på att anställda kvinnor i större utsträckning än anställda män arbetar i offentlig sektor, där samtliga täcks av kollektivavtalad tjänstepension. Det beror också på att färre kvinnor än män är egenföretagare.

Bland anställda i alla sektorer arbetar 96–97 procent av kvinnorna och 94–95 procent av männen för arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension (tabell 19 i tabellbilagan). Undersöks enbart anställda i privat sektor är andelen som arbetar i ett företag som gör avsättningar till tjänstepension lägre, runt 92 procent, och det finns inga könsskillnader (tabell 20 i tabellbilagan). Bland egenföretagarna har andelen som gör avsättningar till egen tjänstepension minskat över tid från knappt hälften till drygt var tredje (tabell 21 i tabellbilagan). I början av 2000-talet var andelen kvinnor som gjorde avsättningar större än andelen män. I dag är andelen män som gör avsättningar marginellt större än andelen kvinnor bland egenföretagarna.

²³ Enligt regeringsuppdraget ska ISF analysera hur spridningen i total pension kan komma att förändras om andelen med tjänstepensioner minskar.

²⁴ Företag som gör avsättningar till tjänstepension för sina anställda, och företagare som gör avsättningar till egen tjänstepension, betalar en "särskild löneskatt för pensionskostnader" för dessa avsättningar. I SCB:s FRIDA-databas finns deklaraionsuppgifter där det framgår vilka företag som betalat denna skatt, och dessa uppgifter används för att identifiera vilka företag som gjort avsättningar till tjänstepension. Därefter har alla anställda och egenföretagare i SCB:s LISA-databas kopplats till företagen i FRIDA och utifrån detta har andelen som arbetar i företag som gör avsättningar beräknats. Men det är inte säkert att alla anställda i dessa företag verkligen får en tjänstepensionsavsättning. Se "Metodbilaga för andelen arbetsgivare som sätter av till tjänstepension" för en mer detaljerad beskrivning av beräkningarna.

Tabell 6. Andel förvärvsarbetande (anställda och egenföretagare) som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension, 20–64 år, procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Alla</i>
2001	95,5	91,9	93,6
2002	95,8	92,3	94,0
2003	95,5	92,0	93,7
2004	95,5	91,6	93,5
2005	95,3	91,7	93,4
2006	95,0	91,1	93,0
2007	94,7	90,8	92,6
2008	95,1	91,3	93,1
2009	95,0	91,1	93,0
2010	94,6	90,6	92,5
2011	94,4	90,9	92,6
2012	94,5	91,0	92,7
2013	94,5	91,1	92,7
2014	94,6	91,3	92,9

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

6.4 Färre yngre än äldre anställda kvinnor får tjänstepensionsavsättningar

Andelen förvärvsarbetande (anställda och egenföretagare) med avsättning till tjänstepension skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Bland förvärvsarbetande kvinnor (inklusive egenföretagare) är andelen högst i åldersgrupperna 50–59 år samt 60–64 år (tabell 7). Andelen är mycket lägre bland kvinnor som är 65 år eller äldre än i yngre åldersgrupper. Detta beror på att andelen egenföretagande kvinnor som är 65 år eller äldre och gör tjänstepensionsavsättningar är mycket låg. De senaste tio åren har den legat runt 3 procent (tabell 24 i tabellbilagan). Det beror även på att det bland privatanställda

kvinnor över 65 år är en lägre andel som arbetar i företag som gör tjänstepensionsavsättningar än bland yngre kvinnor.

Tabell 7. Andel kvinnor (anställda och egenföretagare) som arbetar för en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension uppdelat i åldersklasser, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	94,1	95,0	95,7	96,1	95,1	82,8
2002	94,5	95,3	95,9	96,3	95,3	84,7
2003	94,1	94,8	95,6	96,1	95,1	85,0
2004	94,0	95,0	95,6	96,2	94,9	75,5
2005	93,7	94,7	95,5	96,1	94,9	77,1
2006	92,7	94,0	95,2	96,0	94,7	76,6
2007	92,1	93,5	94,9	95,9	94,9	80,3
2008	92,3	93,8	95,4	96,4	95,2	78,7
2009	92,0	93,6	95,2	96,3	95,4	79,3
2010	91,2	92,9	94,8	96,0	95,1	76,2
2011	91,5	93,0	94,6	95,9	95,3	78,1
2012	92,1	93,3	94,7	95,8	95,4	78,4
2013	92,3	93,3	94,5	95,6	95,3	78,8
2014	92,6	93,6	94,6	95,7	95,3	79,2

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Kvinnorna (egenföretagare inkluderade) i de yngsta åldersgrupperna, 20–24 och 25–29 år, arbetar i något mindre utsträckning för arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension än kvinnor i åldern 30–64 år. Detta beror delvis på att yngre kvinnor i mindre utsträckning än äldre kvinnor är anställda i offentlig sektor. Det beror även på att en mindre andel av de yngre privatanställda kvinnorna arbetar i företag som gör tjänstepensionsavsättningar jämfört med äldre privatanställda kvinnor (tabell 22 och tabell 23 i tabellbilagan). Andelen i de två yngsta åldersgrupperna har dessutom minskat något över tid.

En större andel av de äldre än de yngre kvinnorna är egenföretagare. Bland kvinnorna som är egenföretagare gör en mycket mindre andel av de yngre än de äldre kvinnorna tjänstepensionsavsättningar till sig själva (tabell 24 i tabellbilagan). År 2014 satte till exempel 13 procent av egenföretagarkvinnorna i åldersgruppen 20–24 år och 17 procent i åldersgruppen 25–29 år av till tjänstepension. Motsvarande andel bland kvinnorna i åldersgruppen 50–59 år var 44 procent.

De yngre männen arbetar i ungefär lika stor utsträckning som män upp till 60 års ålder för arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension (tabell 8). Andelen förvärvsarbetande män som är i åldersgruppen 60–64 år och arbetar för en arbetsgivare som gör tjänstepensionsavsättningar är något lägre än för yngre åldersgrupper. Bland män som är 65 år eller äldre är andelen mycket lägre.

Tabell 8. Andel män (anställda och egenföretagare) som arbetar för en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	92,8	92,2	92,0	91,9	89,0	71,2
2002	93,2	92,8	92,4	92,3	89,5	72,6
2003	93,1	92,4	92,1	92,0	89,6	73,2
2004	92,7	91,9	91,8	91,7	88,6	62,6
2005	92,5	91,8	91,9	91,9	89,1	63,6
2006	91,5	90,9	91,4	91,5	88,8	63,6
2007	91,0	90,4	90,9	91,3	89,0	69,2
2008	91,1	90,7	91,6	91,9	89,7	65,4
2009	90,4	90,4	91,4	91,7	89,8	66,0
2010	89,5	89,4	90,9	91,4	89,2	62,2
2011	90,7	90,2	91,0	91,5	89,7	65,2
2012	91,2	90,6	91,1	91,5	89,6	65,6
2013	91,4	91,0	91,1	91,5	89,8	66,3
2014	91,8	91,5	91,3	91,6	89,8	65,7

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Att det inte finns några skillnader mellan män i åldrarna 20–59 år beror på att få unga män är egenföretagare. Att andelen män som arbetar för en arbetsgivare som gör tjänstepensionsavsättningar är lägre för 60–64 åringar beror på att många i den åldersgruppen är egenföretagare. Undersöks endast anställda män är andelen i åldrarna 20–29 år som arbetar för en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension något lägre än för män i åldrarna 30–64 år, precis som bland kvinnorna (tabell 25 och 26 i tabellbilagan).

Andelen män som är egenföretagare och gör avsättningar till egen tjänstepension är precis som bland kvinnorna allra lägst bland dem som är över 64 år (tabell 27 i tabellbilagan). Andelen är högst bland män som är 30–49 eller 50–59 år.

6.5 Mycket få står utanför tjänstepensions-systemet under en längre tid

Ovan redovisades att 93–94 procent av alla förvärvsarbetande arbetade för en arbetsgivare som gjorde tjänstepensionsavsättningar eller satte av tjänstepension till sig själva om de var egenföretagare mellan åren 2001 och 2014. Men dessa siffror säger inte om det är samma 6–7 procent som inte får tjänstepensionsavsättningar varje år eller om det är ett större antal personer som går in i och ut ur anställningar utan tjänstepension.

En separat analys har därför gjorts av alla personer, både anställda och företagare, som år 2002 hade en pensionsgrundande förvärvsinkomst och var mellan 25 och 55 år gamla. Dessa har följts under en tioårsperiod (2002–2011), och varje år kategoriserats i en av tre kategorier: de som förvärvsarbetade och tjänade in tjänstepension, de som förvärvsarbetade men inte tjänade in tjänstepension, och de som inte förvärvsarbetade och därmed inte tjänade in till tjänstepension. Tabell 9 visar den genomsnittliga fördelningen på antal år i de olika kategorierna för kvinnor och män.

Tabell 9. Antal år med och utan tjänstepension (2002–2011),
procent

Antal år	Förvärvsarbete med tjänstepension		Förvärvsarbete utan tjänstepension		Inte i förvärvsarbete	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
0	1,0	2,5	89,1	80,8	78,0	84,0
1	1,2	1,3	4,7	7,4	8,9	5,6
2	1,3	1,4	1,8	3,1	4,1	3,1
3	1,4	1,5	1,1	1,9	2,3	1,9
4	1,7	1,8	0,7	1,4	1,6	1,4
5	1,8	2,0	0,6	1,1	1,2	1,1
6	2,2	2,4	0,6	1,0	1,0	0,9
7	3,0	3,2	0,3	0,7	1,0	0,8
8	4,8	4,5	0,2	0,6	0,9	0,7
9	10,3	8,8	0,2	0,6	0,8	0,6
10	71,3	70,5	0,5	1,6	0,0	0,0
Summa	100	100	100	100	100	100

Anm.: Analysen omfattar kvinnor och män som år 2002 var förvärvsarbetande och mellan 25 och 55 år gamla. Dessa följdes under en tioårsperiod och klassificerades för varje år i en av tre kategorier: förvärvsarbete med tjänstepension, förvärvsarbete utan tjänstepension och inte i förvärvsarbete. Tabellen visar hur många år kvinnor och män tillhörde var och en av dessa tre kategorier.

Källa: ISF:s beräkningar utifrån SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Bland både kvinnor och män fick ungefär 71 procent tjänstepensionsavsättningar varje år under perioden. Knappt 82 procent av kvinnorna och 79 procent av männen fick tjänstepensionsavsättningar under minst 9 av 10 år.

Under perioden hade 11 procent av kvinnorna och 19 procent av männen ett eller flera år ett arbete i företag där de inte tjänade in någon tjänstepension. För de flesta rörde det sig om något eller några få år. Det var mycket små andelar – 0,5 procent av kvinnorna och 1,6 procent av männen – som under hela tioårsperioden hade arbete där de inte fick några avsättningar till tjänstepension.

I analysen ingår också personer som någon gång efter år 2002 saknade förvärvsarbete. Den totala andelen som inte under något år tjänade in till tjänstepension var 1 procent bland kvinnorna och 2,5 bland männen. Det berodde antingen på att de inte arbetade eller på att deras arbetsgivare inte gjorde avsättningar till tjänstepension.

Den stora majoriteten, 78 procent av kvinnorna och 84 procent av männen, var förvärvsarbetande under alla år. En mycket liten andel stod utanför arbetslivet flera år av den undersökta perioden.

6.6 Nästan alla unga väljer traditionell försäkring för tjänstepensionen

För att beräkna vilka premiepensioner och tjänstepensioner spararna kan få i framtiden krävs inte enbart antaganden om intjänade pensionsrätter utan även antaganden om vald förvaltning och pensionskapitalets värdeutveckling. Bland de som i dag är unga har 95 procent placerat sitt premiepensionskapital i förvalsalternativet. Bland unga som är anställda i privat sektor eller kommuner och landsting har 92–96 procent placerat tjänstepensionskapitalet i en traditionell försäkring, oftast den som anges som förvalalternativ. I statlig sektor har 83 procent av de unga valt en traditionell försäkring.

I en tidigare skrivelse till regeringen om skillnader och spridning i framtida premiepensioner mellan män och kvinnor visades att en stor andel av pensionsspararna valde att placera sina premiepensionsrätter i förvalsalternativet Såfan.²⁵ Andelen som har sitt kapital placerat i Såfan minskar med åldern, vilket framtidsberäkningarna tar hänsyn till (tabell 10). För de som har kvar sitt kapital i Såfan minskas risken genom att en större andel av kapitalet placeras i räntefonder när spararen blir äldre. Bland män och kvinnor som inte placerar sitt premiepensionskapital i Såfan tar män något högre risker i sina fondportföljer än kvinnor. Andelen som väljer olika fondportföljer i framtidsberäkningarna baseras på den faktiska andel som valt olika portföljer.

²⁵ ISF (2016c).

Tabell 10. Andel i olika åldrar som ligger i förvalet (Såfan)
i framtidsberäkningarna, procent

	<i>Män</i>	<i>Kvinnor</i>
20–24 år	95,7	94,3
25–29 år	79,6	77,2
30–34 år	69,5	69,9
35–39 år	60,5	60,8
40–44 år	52,6	52,8
45–49 år	45,7	45,9
50–54 år	39,7	39,9
55–59 år	34,7	34,7
60–65 år	30,1	30,2

Källa: ISF (2016c).

För att beräkna de framtida premiepensionerna måste även antaganden göras om utvecklingen av fonderna som premiepensionskapitalet placerats i. Men värdepappersmarknaden kan utvecklas på oändligt många sätt. För att få en uppfattning om hur stor spridning i kapitalavkastningen som kan förväntas behöver många marknadsscenarioer (fondutvecklingen över 45-årsperioder) simuleras. Spridningen i premiepensionen behöver sedan beräknas för vart och ett av dessa marknadsutfall och därefter kan ett medelvärde av alla dessa spridningar beräknas.

De kollektivavtalade tjänstepensioner som gäller för personer födda i slutet av 1980-talet och 1990 är avgiftsbestämda. Personerna väljer själva förvaltning för sina tjänstepensionskapital. Statligt anställda och privatanställda tjänstemän måste placera hälften av sitt kapital i en traditionell försäkring. Den andra hälften kan placeras antingen i en traditionell försäkring eller i fondförsäkring. Kommun- och landstingsanställda samt privatanställda arbetare kan välja fritt om de vill placera hela sitt kapital i en traditionell försäkring eller fondförsäkring. Inom varje tjänstepensionsavtal finns flera traditionella försäkringar att välja på. Andelen av de unga (nyväljare) som valt en traditionell försäkring (för hela tjänstepensionsavsättningen) är mellan 92 och 96 procent i alla sektorer, utom statlig sektor där

andelen är 83 procent (tabell 11). De som inte valt en traditionell försäkring kan ha valt fonder hos en mängd olika försäkringsbolag. Andelen som väljer traditionell försäkring och fondförsäkring i framtidsberäkningarna speglar de uppgifter som lämnas av valcentralerna på deras webbplats för nyväljare eller unga.

Tabell 11. Andel nyväljare som valt traditionell försäkring år 2016, procent

	<i>Andel som valt traditionell försäkring</i>
Stat (PA-16)	83
Kommun och landsting (AKAP-KL)	96
Privatanställda tjänstemän (ITP1)	93
Privatanställda arbetare (SAF-LO)	92

Källa: Valcentralerna SPV, Pensionsvalet, Fora och Collectum.

Precis som för premiepensionen måste kapitalavkastningen i tjänstepensionerna simuleras. En skillnad mellan premiepensionen och tjänstepensionerna är att man kan välja traditionell försäkring under sparandetid i tjänstepensionerna men inte i premiepensionen. I framtidsberäkningarna för tjänstepensionskapitalets utveckling måste därför även avkastningen i traditionella försäkringar simuleras. I övrigt har beräkningarna för tjänstepensionerna gjorts på samma sätt som för premiepensionen (se beräkningsbilagan med antaganden för och teknisk beskrivning av simuleringarna).

7 Framtida pensioner

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns pensioner beräknas minska i framtiden. Men kvinnor beräknas fortsatt få lägre totala pensioner än män i alla inkomstgrupper och sektorer, med undantag för kommunal sektor.

Framtidsberäkningarna visar att spridningen i total pension framför allt kommer från spridning i intjänandet. Spridningen i kapitalavkastning i premiepensionssystemet bidrar endast till cirka 4 procent av spridningen i den totala pensionen. Spridningen i avkastningen från tjänstepensionerna bidrar med mindre än 1 procent till densamma.

I kapitlet redovisas resultat från beräkningar av framtida pensioner för personer födda åren 1985–1990. Framtidsberäkningarna är generell mycket osäkra, eftersom de bygger på antaganden och förenklingar av framtida förhållanden (se beräkningsbilagan och kapitel 6).

7.1 Könsskillnaderna förväntas bli mindre i framtiden

Enligt beräkningarna kommer kvinnors framtida totala pensioner per år att uppgå till knappt 81 procent av mäns bland personer födda åren 1985–1990. Detta kan jämföras med att kvinnors totala pensioner uppgick till 72 procent av mäns bland 67-åringar år 2014.²⁶ Jämställdheten beräknas därmed öka i framtiden. I den totala pensionen ingår här inkomstpension, garantipension, premiepension och tjänstepen-

²⁶ I framtidsberäkningarna tar alla ut pensionen från 65 års ålder. Att jämförelsen görs med 67-åringar beror på att majoriteten av dagens pensionärer har börjat ta ut sin pension vid denna ålder. I beräkningarnas antas för enkelhets skull att alla är ogifta. Detta innebär att den genomsnittliga nivån på garantipensionen blir något hög. Detta leder till att de genomsnittliga pensionerna överskattas något och att spridningen i pensioner underskattas något.

sion. I kapitel 3 och 4 ingick även bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och privat pension i begreppet total pension.

Nivån på äldreförsörjningsstöd motsvarar ungefär full garantipension, och därför kan dessa likställas i framtidsberäkningarna. Framtidens pensionärer antas inte spara i privata pensionsförsäkringar, eftersom avdragsrätten för privat pension har avskaffats. Bostadstillägg är en familjeförmån som lämnas om hushållet har sammanlagda inkomster under en viss nivå. För att förenkla framtidsberäkningarna har bostadstillägget utelämnats ur analysen.

Könsskillnaderna beror framför allt på tjänstepensionerna. Kvinnornas tjänstepensioner beräknas uppgå till 65 procent av mäns tjänstepensioner.²⁷ Andelen kan jämföras med att kvinnors tjänstepension uppgick till 54 procent av mäns bland 67-åringar år 2014.

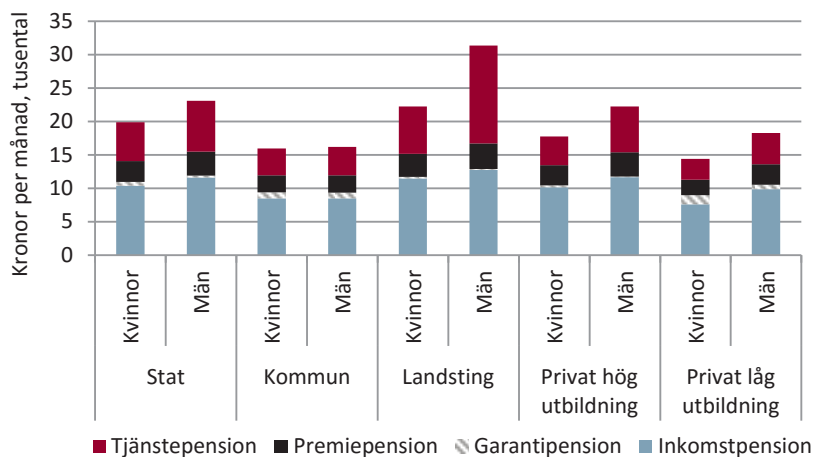
Enligt framtidsberäkningarna kommer de män och kvinnor som har arbetat i landsting att få högst pensioner (figur 22). År 2014 hade högutbildade män och kvinnor som varit privatanställda och landstingsanställda män högst pensioner (figur 23).

Könsskillnaderna prognostiseras bli störst mellan de som har arbetat i landsting precis som i dag. Kvinnors pensioner beräknas bli 71 procent av mäns för de som arbetar i landstingssektorn. Skillnaden beror framför allt på tjänstepensionen. År 2014 var motsvarande andel 63 procent bland 67-åringar.

Enligt beräkningarna kommer kommunanställda män och kvinnor samt kvinnor som är lågutbildade och har arbetat i privat sektor få lägst totala pensioner. I kommunsektorn kommer det knappt finnas några könsskillnader. År 2014 var pensionerna lägst bland män och kvinnor som arbetat i kommunal sektor och bland lågutbildade i privat sektor. Kvinnor fick 78 respektive 79 procent av mäns pensioner i dessa sektorer.

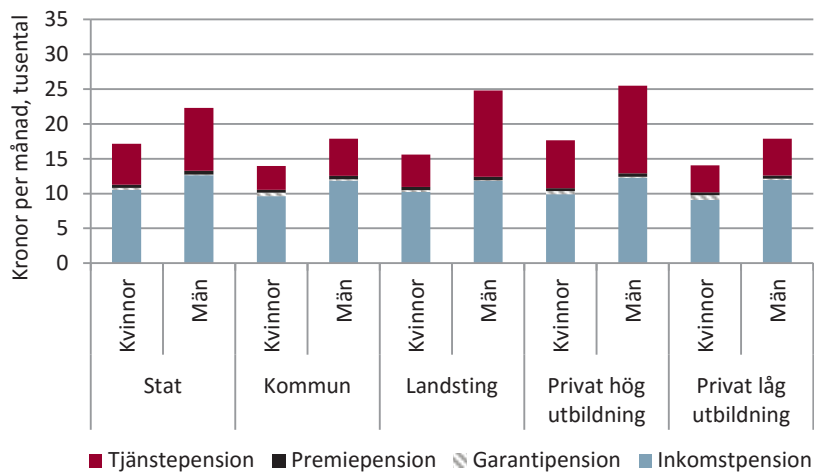
²⁷ I beräkningarna tas tjänstepension alltid ut livsvarigt (se antaganden och teknisk beskrivning av beräkningarna i beräkningsbilagan). Eftersom kvinnor och män tar ut tjänstepension tidsbegränsat i lika stor utsträckning påverkar inte de tidsbegränsade tjänstepensionerna könsskillnaderna i tjänstepensionerna. Detta har visats i ISF (2016b). Antagandet om livslånga tjänstepensioner har därmed ingen påverkan på storleken på könsskillnaden i de beräknade framtida tjänstepensionerna.

Figur 22. Beräknad framtida genomsnittlig total pension för personer födda åren 1985–1990 uppdelat efter sektor, 2014 års penningvärde

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor som de i framtiden antas arbeta flest år inom, mellan 20–64 års ålder.

Figur 23. Genomsnittlig total pension för 67-åringar år 2014 uppdelat efter sektor

Anm.: Personerna är indelade utifrån den sektor de har arbetat flest år i mellan åren 1990 tills de tar ut pension. För personer som har arbetat i flera sektorer i lika många år var, har summan av den reala inkomsten per sektor fått styra deras sektorstillhörighet.

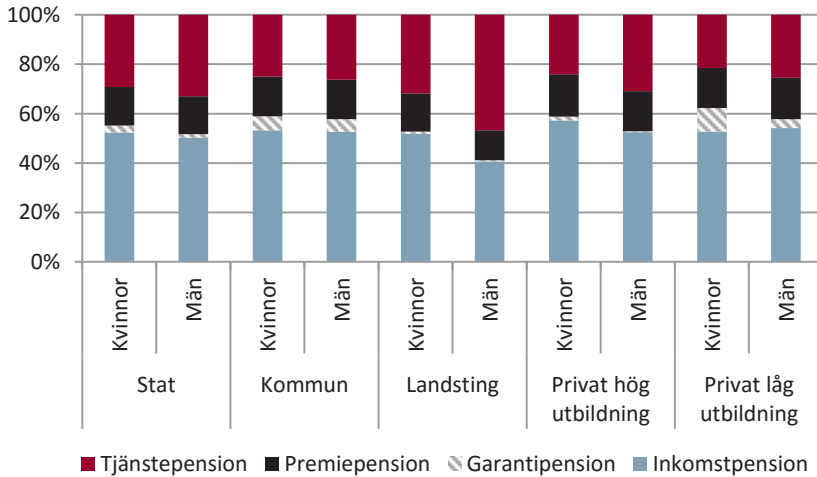
I dag står premiepensionen för en mycket liten del av den totala pensionen. År 2014 stod till exempel premiepensionen för 2,5 procent av 67-åringarnas totala pension. Men denna andel växer över tid. Personer som är födda i mitten av 1970-talet eller senare kommer att ha tjänat in till premiepensionen under hela sitt arbetsliv. Enligt framtidsberäkningarna kommer premiepensionens andel av den totala pensionen att motsvara 16 procent för både kvinnor och män som är födda åren 1985–1990 (figur 24). Som andel av den allmänna pensionen (inkomstpension, garantipension och premiepension) beräknas premiepensionen stå för 22 procent för kvinnor och 23 procent för män.

I genomsnitt beräknas tjänstepensionen utgöra knappt en tredjedel av pensionen för män och drygt en fjärdedel för kvinnor i framtiden. Tjänstepensionen beräknas bli viktigast för landstingsanställda, statligt anställda och privatanställda med hög utbildning. År 2014 stod tjänstepensionen för knappt 30 procent av kvinnors totala pension och knappt 40 procent av mäns. Att tjänstepensionens andel av den totala pensionen beräknas minska i framtiden beror på att premiepensionens andel förväntas öka.²⁸ År 2014 var tjänstepensionen viktigast för högutbildade män och kvinnor som har varit privatanställda samt för landstingsanställda män. Det är också dessa grupper som har de genomsnittligt högsta totala pensionerna.

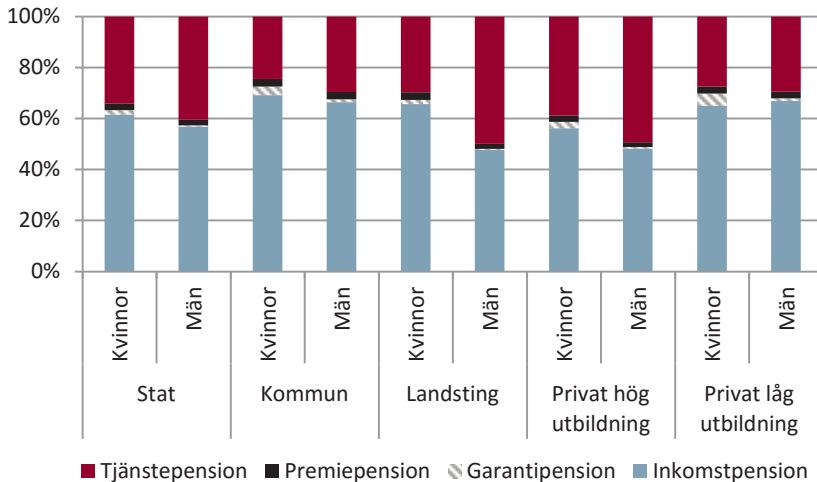
Garantipensionen beräknas även i framtiden bli viktigast för privatanställda kvinnor med låg utbildning. För dem beräknas garantipensionen utgöra 9 procent av hela pensionen. Detta kan jämföras med 4 procent bland 67-åringar år 2014.

²⁸ I framtidsberäkningarna antas att alla tar ut tjänstepensionen livslångt. Detta antagande leder till att tjänstepensionens andel av den totala pensionen blir mindre för framtidens pensionärer än för dagens 67-åringar, allt annat lika. Det beror på att en andel av 67-åringarna har tagit ut tjänstepensionen tidsbegränsat och därmed fått högre pension under den tidsbegränsade perioden.

Figur 24. Beräknad andel av den framtida genomsnittliga totala pensionen som kommer från olika pensionslag för personer födda åren 1985–1990 uppdelat efter sektor

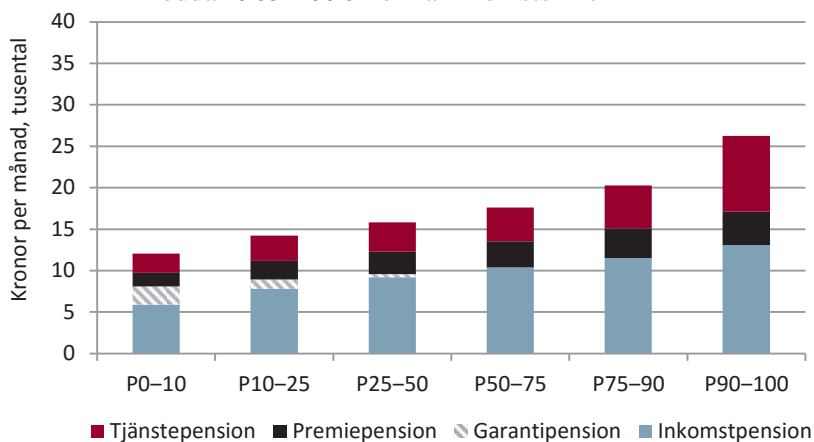
Figur 25. Den andel av pensionen som kom från olika pensionslag för 67-åringar år 2014

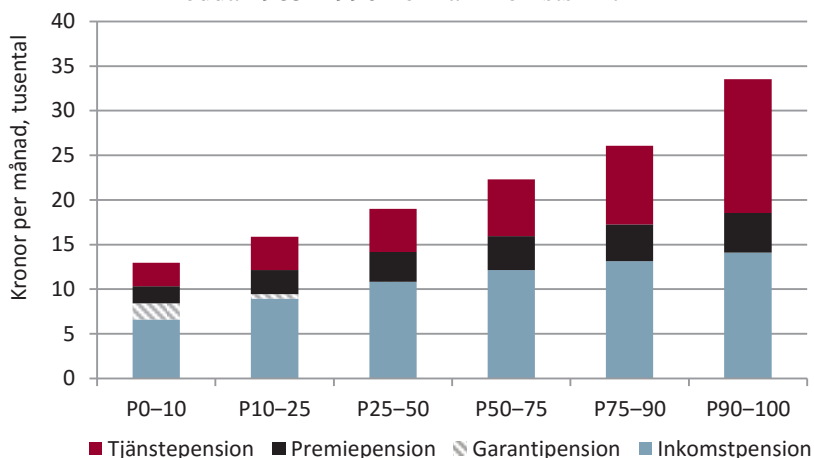
7.2 Fortsatta könsskillnader i alla inkomstskikt

Även i framtiden beräknas kvinnor få lägre totala pensioner än män inom varje inkomstskikt (figur 26 och figur 27). Skillnaderna mellan män och kvinnor är minst bland låginkomsttagare. Skillnaden mellan mäns och kvinnors totala pension är ungefär lika stor i alla inkomstskikt från den 50:e percentilen och uppåt.

Figur 26. Beräknad framtida genomsnittlig pension för kvinnor födda 1985–1990 i olika inkomstskikt

Figur 27. Beräknad framtida genomsnittlig pension för män födda 1985–1990 i olika inkomstskikt

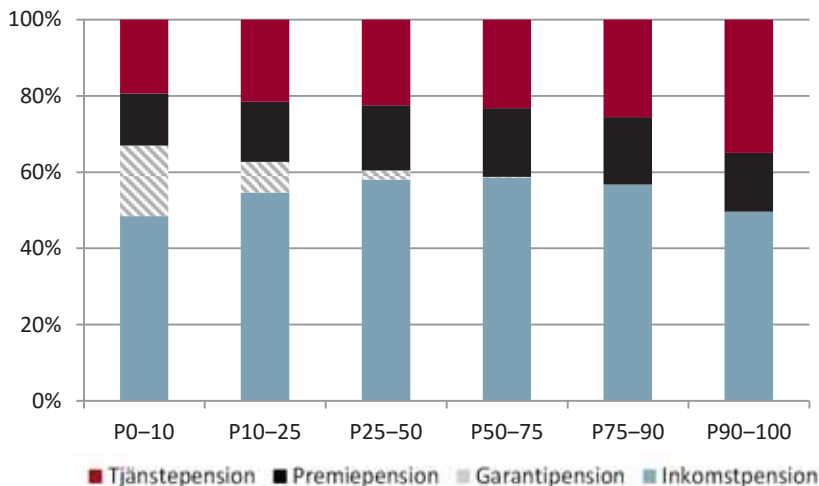
Garantipensionen är enligt framtidsberäkningarna viktig för män och kvinnor med låga pensioner (figur 28 och figur 29). För kvinnor med de lägsta pensionerna (upp till 10:e percentilen) beräknas garantipensionen stå för 18 procent av den totala pensionen. Motsvarande andel för män i det lägsta inkomstkiktet är 14 procent. Garantipensionen beräknas minska i betydelse för framtida pensionärer. År 2014 utgjorde garantipensionen 31 procent av pensionsinkomsten för 67-åriga kvinnor och 19 procent för 67-åriga män i det lägsta inkomstkiktet.

Tjänstepensionen beräknas bli särskilt viktig för högre inkomstkikt precis som den är i dag. För män med de högsta pensionerna beräknas tjänstepensionen stå för ungefär 45 procent av pensionen i framtiden. För kvinnorna beräknas tjänstepensionen stå för 35 procent. Men andelen var ännu högre bland 67-åringar år 2014. Bland höginkomsttagarna kom två tredjedelar av männens och hälften av kvinnornas totala pensioner från tjänstepension. Premiepensionen kommer, som nämnts tidigare, att öka i betydelse i framtiden och tränger därmed undan tjänstepensionens betydelse för den totala pensionen.²⁹

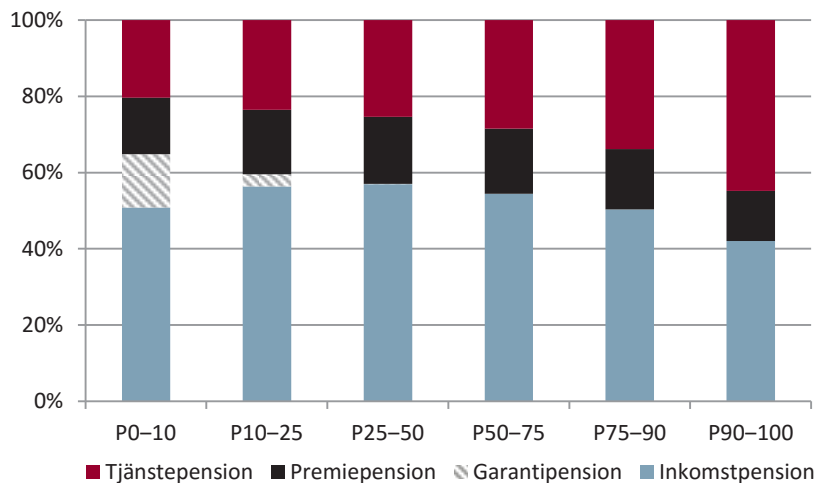
Även i de lägre inkomstkikten blir tjänstepensionen mer betydelsefull i framtiden. I det lägsta inkomstkiktet beräknas tjänstepensionen stå för mer än 20 procent av den totala pensionen bland både kvinnor och män. År 2014 var motsvarande andel runt 10 procent. Att tjänstepensionen får större betydelse för personer i det lägsta inkomstkiktet i framtiden än vad den har i dag kan bero på att framtidsberäkningarna räknar med att alla personer bor i Sverige hela livet. De har då möjlighet att tjäna ihop tjänstepension under fler år än vad genomsnittet av de som var 67 år 2014 har kunnat göra.

²⁹ Även antagandet om att alla tar ut tjänstepensionen livslångt leder till att andelen av den totala pensionen som kommer från tjänstepensioner blir lägre än för dagens unga pensionärer. Se även föregående fotnot.

Figur 28. Andel av den beräknade framtida genomsnittliga totala pensionen som kommer från olika delar för kvinnor i olika inkomstskikt

Figur 29. Andel av den beräknade framtida genomsnittliga totala pensionen som kommer från olika delar för män i olika inkomstskikt

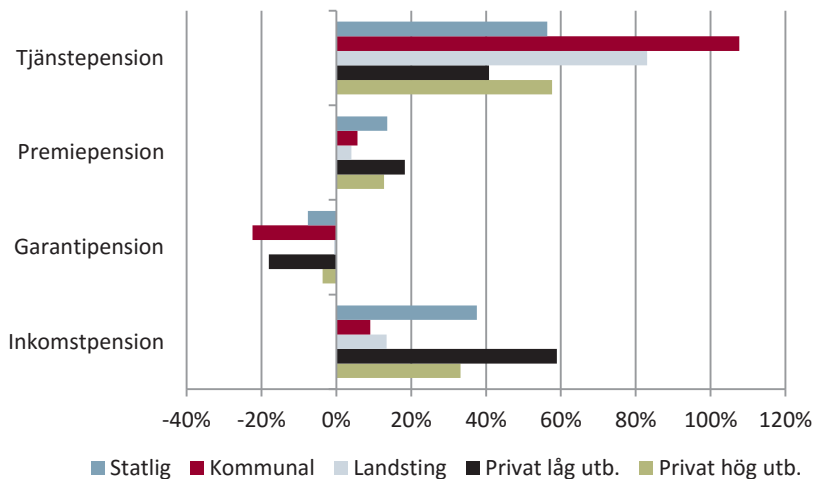
7.3 Tjänstepensionen bidrar även i framtiden till ojämställda pensioner

Enligt framtidsberäkningarna kommer könsskillnaderna i framtida pension framför allt förklaras av skillnader i tjänstepension (figur 30). Så är det även i dag för yngre pensionärer. Könsskillnaden förväntas bli mycket liten i den kommunala sektorn, men den skillnad som blir kommer framför allt förklaras av att män har högre tjänstepension. För personer som är lågutbildade och har arbetat i privat sektor kommer könsskillnaderna främst bero på att män får högre inkomstpension.

Garantipensionen förväntas minska könsskillnaden i total pension, främst bland kommunalanställda och privatanställda med låg utbildning.

De olika delarnas bidrag till könsskillnaderna följer i stort samma mönster som finns bland pensionärerna från olika sektorer i dag.

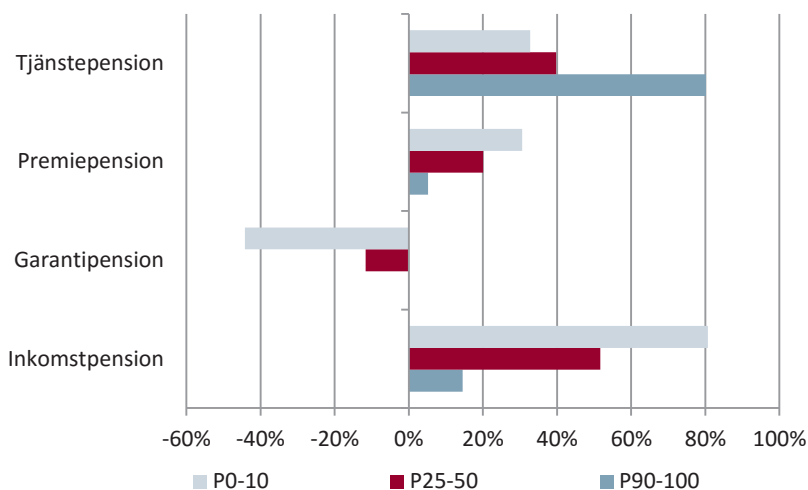
Figur 30. Olika pensioners bidrag till kvinnors lägre framtida genomsnittliga totala pension i olika sektorer

I det högsta inkomstskiktet förklaras skillnaden i den framtida totala pensionen mellan kvinnor och män huvudsakligen av skillnader i tjänstepension (figur 31). Men tjänstepensionerna förklarar även en stor del av könsskillnaderna även för dem i lägre inkomstskikt.

För dem med låga inkomster förklarar även könsskillnader i inkomstpension och premiepension en stor del av skillnaden i total pension. Könsskillnaderna motverkas i denna grupp av garantipensionen, som framför allt tillfaller kvinnorna. I dag bidrar inte premiepensionen till någon skillnad mellan mäns och kvinnors totala pension.

Figur 31. Olika pensioners bidrag till kvinnors lägre framtida genomsnittliga totala pension i olika inkomstskikt

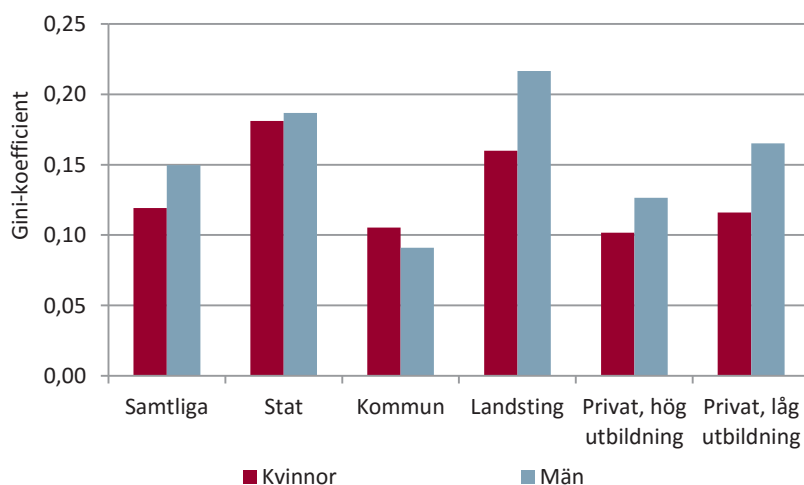

7.4 Spridningen i framtida pensioner skiljer sig åt mellan olika sektorer

Spridningen i de framtida totala pensionerna kommer enligt beräkningarna att bli större bland män än bland kvinnor i alla sektorer, förutom i kommunal sektor (figur 32). Spridningen i total pension beräknas bli störst bland män som har arbetat i landsting och lägst bland män i kommunal sektor. Bland kvinnor beräknas spridningen i den totala pensionen bli störst bland statligt anställda och lägst bland kommunalanställda och högutbildade kvinnor i privat sektor.

Dessa resultat skiljer sig från hur det ser ut i dag. År 2014 var spridningen störst bland män som arbetat i landsting samt bland högutbildade män från privat sektor (tabell 4). Spridningen var lika låg i övriga sektorer. Bland kvinnorna var spridningen högst bland högutbildade från privat sektor (tabell 5). Det var ingen större skillnad i spridningen mellan kvinnor som hade arbetat i övriga sektorer.

Figur 32. Beräknad spridning i framtida totala pensioner bland män och bland kvinnor som har arbetat i olika sektorer

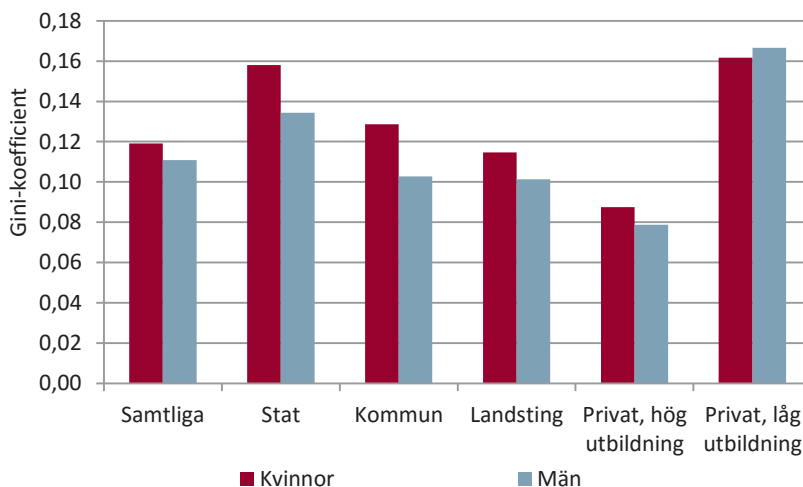

Anm.: För tolkning av Gini-koefficienter se faktaruta i inledningen till kapitel 5.

När den beräknade framtida totala pensionen delas upp i sina beståndsdelar framkommer ett annat mönster. Spridningen i inkomstpension beräknas bli större bland kvinnor än bland män (figur 33), precis som den är i dag. Undantaget är privatanställda med låg utbildning där spridningen i inkomstpension är något större för män.

Spridningen är allra störst bland privatanställda med låg utbildning. En del i denna grupp har mycket låga inkomstpensioner medan andra som har haft höga inkomster under arbetslivet får höga pensioner. Det leder till att spridningen blir stor. Lägst är spridningen bland privatanställda med hög utbildning. I denna grupp har en stor andel hög inkomst under en stor del av livet, vilket leder till att många når upp till intjänandetaket i det allmänna pensionssystemet. Det leder till att spridningen i inkomstpension blir låg.

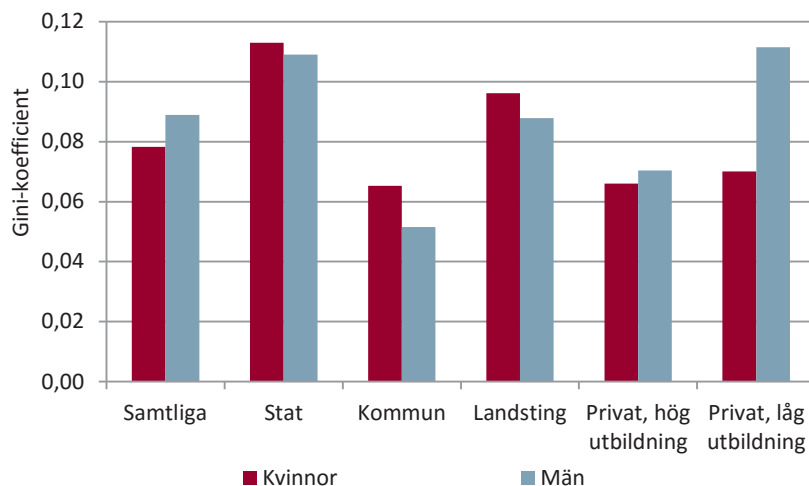
Figur 33. Beräknad spridning i framtida inkomstpension bland män och bland kvinnor som har arbetat i olika sektorer

Anm.: För tolkning av Gini-koefficienter se faktaruta i inledningen till kapitel 5.

Läggs garantipensionen till inkomstpensionen minskar spridningen i samtliga sektorer (figur 34). Garantipensionen lyfter upp de som har de lägsta inkomstpensionerna i varje sektor, vilket leder till att spridningen minskar.³⁰ Minskningen blir särskilt tydlig bland privatanställda med låg utbildning, särskilt bland kvinnor.

Figur 34. Beräknad spridning i summan av inkomstpension och garantipension bland män och bland kvinnor som har arbetat i olika sektorer

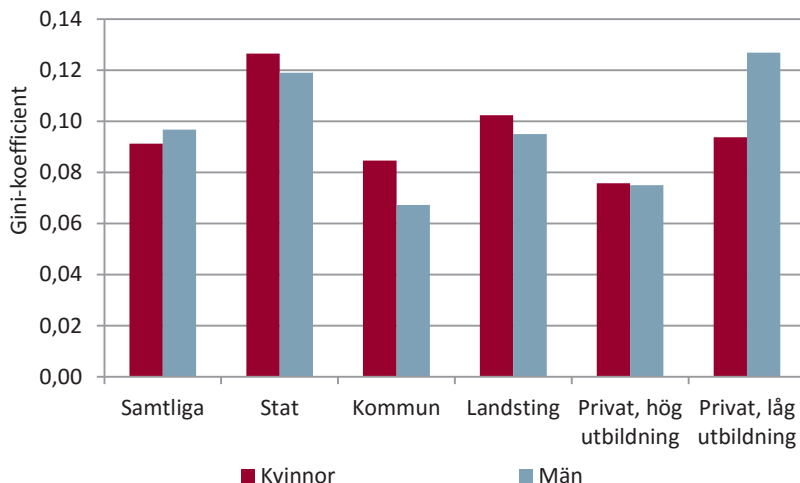

Anm.: För tolkning av Gini-koefficienter se faktaruta i inledningen till kapitel 5.

³⁰ I framtidsberäkningarna är alla pensionärer ogifta. Detta innebär att en något större andel blir berättigade till garantipension och att spridningen i pensioner därmed blir något lägre än om vissa pensionärer skulle ha varit gifta i beräkningarna.

Premiepensionen ökar spridningen i de beräknade framtida pensionerna något (figur 35). Det är framför allt för privatanställda kvinnor med låg utbildning som premiepensionen ökar spridningen. I avsnitt 7.5 analyseras hur stor del av spridningen i premiepensioner som beror på intjänande och hur stor del som beror på vald portfölj och börsutvecklingen för denna portfölj.

Figur 35. Beräknad spridning i summan av inkomstpension, garantipension och premiepension bland män och bland kvinnor som har arbetat i olika sektorer

Anm.: För tolkning av Gini-koefficienter se faktaruta i inledningen till kapitel 5.

Om tjänstepensionen läggs till den simulerade framtida allmänna pensionen (inkomstpension, garantipension och premiepension) ökar spridningen i samtliga sektorer. Ökningen är något större bland män än bland kvinnor. Spridningen ökar mest bland landstingsanställda män. Men spridningen ökar också mycket för landstingsanställda kvinnor, statligt anställda män och kvinnor samt privatanställda män med hög utbildning, när tjänstepensionen läggs till (jämför figur 35 med figur 32).

7.5 Spridningen i pensioner kommer från spridningen i intjänandet

I både premiepensionen och avtalspensionerna får den som tjänar in till pensionen själv bestämma förvaltning inom uppsatta gränser. Ovan visades att spridningen ökade när premiepensionen och tjänstepensionen lades till inkomstpensionen och garantipensionen. Det beror för det första på att tjänstepensionen även kompletterar för inkomster över taket i den allmänna försäkringen. För det andra beror den ökade spridningen på att personer gör olika förvaltningsval för premiepensionen och tjänstepensionen, vilket ger olika avkastning på ett lika stort intjänande.

Enligt beräkningarna beror spridningen i total pension (inkomstpension, garantipension, premiepension tillsammans med tjänstepension) till allra största del på spridningen i intjänande till pensionerna (tabell 12). Andelen skiljer sig något mellan sektorer (tabell 13 och tabell 14). Bland kvinnor beror spridningen i total pension till 80 procent på spridningen i intjänandet till den allmänna pensionen och till 8 procent på spridningen i intjänandet till tjänstepensionerna. Bland männen är motsvarande andelar 78 procent för spridningen i intjänandet till den allmänna pensionen och 12 procent för spridningen i intjänandet till tjänstepensionen.

Spridningen i avkastning förklarar en relativt liten del av spridningen i den totala pensionen. Bland kvinnor förklarar spridningen i premiepensionskapitalets avkastning 4 procent av spridningen i den totala pensionen och bland män 3 procent. Spridningen i tjänstepensionsfondernas avkastning förklarar mindre än 1 procent av spridningen bland både män och kvinnor. Att spridningen i avkastningen i tjänstepensionerna förklarar en mycket liten del av spridningen i den totala pensionen beror på att nästan alla väljer traditionell försäkring (se avsnitt 6.6).

Resterande del av spridningen i totala pensioner förklaras av spridning i garantipension, när i livet inkomster tjänas in, vid vilken tidpunkt fondvalet gjordes med mera.

Tabell 12. Andel av spridningen i total pension i framtiden som förklaras av spridningen i intjänade pensionsrätter och avkastning, procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till allmän pension	79,6	78,3
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till tjänstepension	8,4	12,4
Tidsviktad avkastning i premiepensionen	4,3	2,9
Tidsviktad avkastning i tjänstepensionen	0,8	0,3
Övrigt (när i livet intjänandet var, vid vilken tidpunkt fondvalet gjordes, garantipension m.m.)	6,9	6,1
Totalt	100,0	100,0

Anm.: Andelarna är beräknade som genomsnitt av förklarad variation i 200 regressions-skattningar från de olika marknadsscenarierna. I varje regression förklaras individens totala månadspension av fyra variabler: X1=nuvärde av intjänade pensionsrätter till allmän pension, X2=nuvärde av intjänade pensionsrätter till tjänstepension, X3=tidsviktad avkastning i individens premiepensionsportfölj och X4=tidsviktad avkastning i individens tjänstepensionsportfölj. Samtliga variabler är logaritmerade.

Tabell 13. Andel av spridningen i total pension i framtiden som förklaras av spridningen i intjänade pensionsrätter och avkastning för kvinnor i olika sektorer, procent

	Stat	Kommun	Landsting	Privat sektor, tjänstemän	Privat sektor, arbetare
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till allmän pension	87,0	89,3	83,8	76,0	87,5
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till tjänstepension	8,9	3,1	12,1	8,8	2,6
Tidsviktad avkastning i premiepensionen	1,8	5,2	2,4	6,0	5,0
Tidsviktad avkastning i tjänstepensionen	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt (när i livet intjänandet var, vid vilken tidpunkt fondvalet gjordes, garantipension m.m.)	1,8	2,4	1,7	9,2	4,9
Totalt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Anm.: Andelarna är beräknade som genomsnitt av förklarad variation i 200 regressionskattningar från de olika marknadsscenerierna. I varje regression förklaras individens totala månadspension av fyra variabler: X1=nuvärde av intjänade pensionsrätter till allmän pension, X2=nuvärde av intjänade pensionsrätter till tjänstepension, X3=tidsviktad avkastning i individens premiepensionsportfölj och X4=tidsviktad avkastning i individens tjänstepensionsportfölj. Samtliga variabler är logaritimerade.

Tabell 14. Andel av spridningen i total pension i framtiden som förklaras av spridningen i intjänade pensionsrätter och avkastning för män i olika sektorer, procent

	Stat	Kommun	Landsting	Privat sektor, tjänstemän	Privat sektor, arbetare
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till allmän pension	83,9	83,0	76,2	76,7	82,6
Nuvärdet av summa intjänade pensionsrätter till tjänstepension	11,8	4,0	21,1	11,6	8,3
Tidsviktad avkastning i premiepensionen	1,7	6,9	0,8	4,1	2,9
Tidsviktad avkastning i tjänstepensionen	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt (när i livet intjänandet var, vid vilken tidpunkt fondvalet gjordes, garantipension m.m.)	2,0	6,0	1,7	7,7	6,2
Totalt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Anm.: Andelarna är beräknade som genomsnitt av förklarad variation i 200 regressionskattningar från de olika marknadsscenarioerna. I varje regression förklaras individens totala månadspension av fyra variabler: X1=nuvärde av intjänade pensionsrätter till allmän pension, X2=nuvärde av intjänade pensionsrätter till tjänstepension, X3=tidsviktad avkastning i individens premiepensionsportfölj och X4=tidsviktad avkastning i individens tjänstepensionsportfölj. Samtliga variabler är logarimerade.

7.6 Könsskillnaderna i total pension minskar om andelen med tjänstepensionsavsättningar minskar

I basscenariot för beräkningarna har alla i offentlig sektor och 89 procent i privat sektor fått tjänstepensionsavsättningar under ett år. Men det behöver inte vara samma personer som får avsättningar varje år. För att studera hur skillnaderna mellan män och kvinnor samt spridningen i total pension skulle förändras om andelen med tjänstepensionsavsättningar förändrades, har alternativa scenarier beräknats.

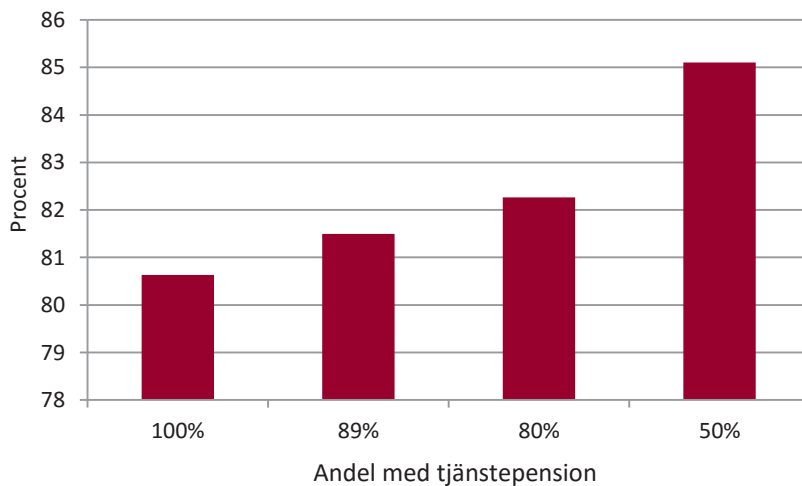
I det första scenariot får alla tjänstepensionsavsättningar varje år. I de två andra scenarierna får 80 respektive 50 procent av dem som arbetar i privat sektor tjänstepension avsatt under ett år. Det behöver inte vara samma personer som står utan avsättningar varje år, utan personer kan gå in i och ut ur anställningar med tjänstepensionsavsättningar.

Framtidsberäkningarna visar att skillnaden mellan mäns och kvinnors totala pension skulle minska om andelen som får avsättningar till tjänstepensionen blir lägre än i dag och öka om andelen som får avsättningar blir större än i dag (figur 36). Om endast hälften av dem som arbetar i privat sektor skulle få avsättningar till tjänstepension, skulle kvinnors totala pension uppgå till 85 procent av männens totala pension. Detta kan jämföras med att kvinnors totala pension beräknas uppgå till 80,5 procent om andelen med tjänstepension var lika stor i framtiden som den är i dag.

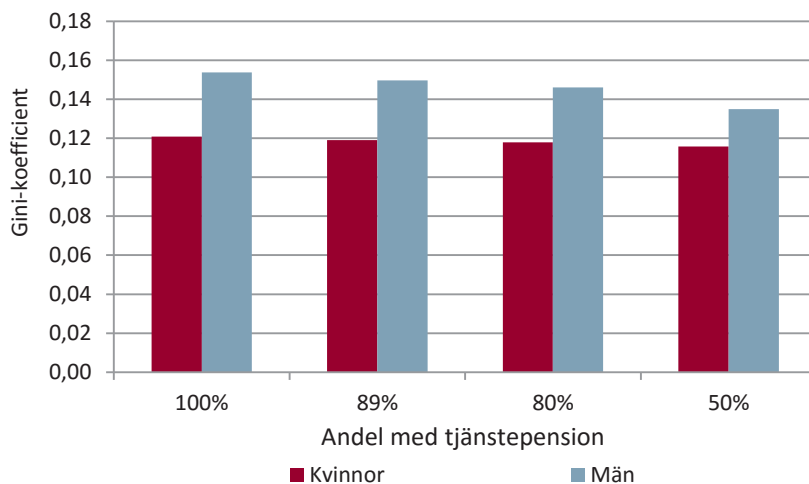
Att könsskillnaderna minskar när andelen med tjänstepension i privat sektor blir lägre beror på att män har högre tjänstepensioner än kvinnor. Män förlorar således en större andel av sin totala pension än kvinnor om de blir av med inbetalningar till tjänstepensionen under ett eller flera år. Mäns genomsnittliga totala pension minskar mer än kvinnors när andelen med tjänstepensionsavsättningar minskas.

Beräkningarna visar också att spridningen i total pension påverkas ytterst lite bland kvinnor om en mindre eller större andel än i dag får avsättningar till tjänstepension under ett år (figur 37). Bland männen skulle spridningen minska ju färre som fick tjänstepension. Tjänstepensionen är hög för många män och om färre får dessa höga tjänstepensioner minskar spridningen.

Figur 36. Kvinnors beräknade genomsnittliga totala pension som andel av mäns totala pension om andelen med tjänstepension förändras

Figur 37. Beräknad spridning i total pension utifrån olika täckningsgrader av tjänstepensionen

8 Diskussion

Rapporten visar att kvinnors genomsnittliga totala pension är lägre än mäns oavsett vilken sektor de har arbetat i, både nu och i framtiden. Men över tid har könsskillnaden minskat. Spridningen i total pension är större bland män än bland kvinnor och har ökat över tid för båda könen. I framtiden beräknas skillnaden mellan kvinnors och mäns totala pensioner minska. Om andelen som får avsättningar till tjänstepension minskar i framtiden, så kommer även könsskillnaderna och spridningen i total pension att minska. Det finns emellertid inget som pekar på att tjänstepensionernas täckningsgrad skulle bli lägre i framtiden.

Det allmänna pensionssystemet och de förmånsbestämda tjänstepensionerna minskar könsskillnaderna som finns i arbetslivet

Att det finns skillnader i total pension mellan kvinnor och män i dag beror framför allt på att män i genomsnitt har haft högre inkomster än kvinnor under arbetslivet. Om kvinnor fortsätter att arbeta deltid eller i arbeten med lägre löner i större utsträckning än män, kommer det att leda till att de får lägre genomsnittliga pensioner än män även i framtiden. Det beror på att pensionen bygger på hela livets förvärvsinkomster. Den spridning som finns i förvärvsinkomsterna kommer därmed att leda till spridning i pensionsinkomsterna.

Men i det allmänna pensionssystemet finns det inslag som minskar de skillnader och den spridning i pensioner som arbetslivet skulle ge upphov till om pensionerna var en ren avspegling av förvärvsinkomsterna. Grundskyddet i form av garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd förstärker inkomsten för personer med låg intjänad pension, och minskar därmed både könsskillnaderna och

spridningen i totala pensioner. Bland nyblivna pensionärer är det till exempel hälften av kvinnorna men bara 12 procent av männen som får garantipension.

Ytterligare en viktig aspekt som bidrar till att minska skillnaderna mellan kvinnors och mäns pensioner är att de i genomsnitt antas leva lika länge efter pensioneringen. Det så kallade delningstalet som används för att beräkna pensionsbeloppet är således könsneutralt, vilket gynnar kvinnor.³¹ Eftersom kvinnor lever i genomsnitt längre än män innebär antagandet om lika lång medellivslängd att det sker en omfördelning av pensionsinkomster från män till kvinnor. Könskillnaden i pension skulle ha varit större om delningstalen hade återspeglat den faktiska genomsnittliga medellivslängden för både kvinnor och män.

De som är pensionärer i dag får i huvudsak tjänstepension från avtal med förmånsbestämda pensioner. Den sammanlagda kompensationsgraden från den förmånsbestämda tjänstepensionen och den allmänna pensionen är enligt dessa avtal högre under det så kallade intjänandetaket än över det. Detta innebär att skillnaden i pension mellan kvinnor och män blev mindre med dessa förmånsbestämda pensioner än vad skillnaden i inkomster var under deras arbetsliv.

Könsskillnaderna från arbetslivet förstärks av de nya tjänstepensionerna

Historiskt har villkoren för de kollektivavtalade tjänstepensionerna skiljt sig åt ganska mycket mellan sektorerna. Dessa tjänstepensioner har till exempel haft olika nedre och övre åldersgränser för intjänande, olika ersättningsnivåer i de förmånsbestämda delarna och olika avgiftsnivåer till de avgiftsbestämda delarna. Dessa olikheter har lett till skillnader i genomsnittliga pensioner mellan personer som har arbetat i olika sektorer på arbetsmarknaden, utöver de som orsakats av löneskillnader.

Under slutet av 1990-talet och under 2000-talet reformerades de kollektivavtalade tjänstepensionerna kraftigt och gick från att i huvudsak vara förmånsbestämda till att helt eller delvis bli avgifts-

³¹ Det finns skillnader i delningstalen mellan inkomstpension och premiepensions inom den allmänna pensionen, mellan den allmänna pensionen och tjänstepensionerna samt mellan bolagen inom respektive tjänstepensionsavtal. Men varje pensionsutbetalare har ett könsneutralt delningstal.

bestämda. Avgiftsnivåerna i de nya tjänstepensionerna blev mer lika mellan sektorerna. Majoriteten av dem som är födda under 1980-talet och senare täcks av tjänstepensioner som är helt avgiftsbestämda.

De sammanlagda avsättningarna till inkomst-, premie- och de nya tjänstepensionerna är större för inkomster över taket i den allmänna pensionen än under taket.³² Att avsättningen är högre över intjänandetaket beror på att nivån för de avgiftsbestämda tjänstepensionerna ska avspegla nivån i de gamla förmånsbaserade tjänstepensionerna som baserades på den anställdes slutlön. För att höginkomsttagare ska nå upp till denna nivå krävs högre avsättningar på inkomster över taket, eftersom personer oftast inte har så höga inkomster under hela livet.

Eftersom män i större utsträckning har förvärvsinkomster över taket får de i genomsnitt högre avsättningar till pensionen genom dessa tjänstepensionsavtal. De nya tjänstepensionerna kommer därför att leda till att könsskillnaderna i inkomster under arbetslivet inte bara överförs utan även förstärks för pensionärerna. Men hur mycket inkomstskillnaderna överförs respektive förstärks beror på kapitalförräntningen i de olika pensionsdelarna, samt hur kapitalförvaltningsstrategin skiljer sig mellan kvinnor och män.

Flexpensioner kan leda till ökade skillnader

Sedan år 2016 har reglerna i tjänstepensionsavtalen åter börjat skilja sig från varandra. Så kallade flexpensioner³³ har införts i en del avtal, men inte i alla. Flexpensionerna innebär att arbetsgivaren sätter av ytterligare någon procent av lönen till tjänstepension för att de som vill ska ha möjlighet att gå i tidig pension. Den som inte går tidigt i ålderspension kan i stället ta ut flexpensionen samtidigt med ordinarie tjänstepension och får därmed en högre total pension. Flexpensionerna har inte tagits med i beräkningarna av framtidens pensioner i denna rapport.

³² Den sammanlagda avgiften är 21,71 procent under taket och 30 procent över taket. Avgiften är 16 procent till inkomstpensionen, 2,5 procent premiepensionen och 4,5 procent till tjänstepensionerna på lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp (IBB). Men avgifterna baseras inte på samma inkomstbegrepp. I det allmänna systemet reduceras den pensionsgrundande inkomsten (PGI) med 7 procent genom en allmän pensionsavgift. Den maximala PGI:n som det egentligen görs avsättningar för är 8,07 IBB och inte 7,5. Därför är den sammanlagda avsättningen till pensionen 21,71 procent (17,21 + 4,5) snarare än 23 procent (18,5 + 4,5).

³³ Inom industrin har det även tidigare funnits en typ av flexpensioner som kallas arbetstidspensioner. Dessa bestäms i kollektivavtalen i avsnitten om avtalad arbetstid.

Flexpensionerna kan förväntas leda till att skillnaden i genomsnittlig total pension mellan sektorer ökar då avsättningarna är olika stora i olika sektorer och branscher. I en del avtal saknas avsättningar till flexpensioner helt, som till exempel i avtalen för kommuner och landsting samt för privat tjänstesektor.

Flexpensionerna förväntas också leda till att spridningen i pensionsålder ökar. En ökad spridning av pensionsåldern kan få två effekter. Personer som tar ut pensionen tidigt får ett lägre månadsbelopp än personer som skjuter upp uttaget till en senare tidpunkt, vilket i sin tur leder till ökad spridning i den totala pensionen. Men om personer med låga arbetsinkomster lämnar arbetskraften senare än personer med höga arbetsinkomster kommer flexpensionerna att leda till lägre spridning i de totala pensionerna.

Utrikes födda riskerar att få låga pensioner

Utrikes föddas pensioner har heller inte berörts i rapporten, men det är känt från tidigare studier att utrikes födda har lägre genomsnittliga pensioner än inrikes födda.³⁴ Viktiga anledningar är att de i genomsnitt har färre år på sig att tjäna in pension, lägre arbetskräfsdeltagande, högre arbetslöshet och lägre genomsnittliga förvärvsinkomster. Grundskydden i den allmänna pensionen minskar skillnaden mellan inrikes och utrikes föddas genomsnittliga pensioner. För att få full garantipension krävs emellertid 40 års bosättning i Sverige.³⁵ En stor del av de utrikes födda får därför äldreförsörjningsstöd.

En del utrikes födda får även pensioner från sina tidigare hemländer, men varken Pensionsmyndigheten eller någon annan aktör för statistik över hur stor andel av de utrikes födda som får utländska pensioner eller hur stora beloppen är. Det går därför inte att få en fullständig bild över utrikes föddas totala pensionsinkomster. Men det är högst troligt att personer som kommer från länder utanför OECD i mindre utsträckning får pension från hemlandet än till exempel de som kommer från ett annat EU-land.³⁶

I beräkningarna av framtida skillnader och spridning i pensioner har hänsyn inte tagits till invandringen, utan alla personer i analyserna

³⁴ Se Sjögren Lindquist (2017) för en genomgång av invandrares pensioner, arbetskräfsdeltagande med mera.

³⁵ Undantag görs för flyktingar som får tillgodoräkna sig bosättningsår i hemlandet.

³⁶ Flood och Mitruut (2010).

antas bo i Sverige mellan 20–64 års ålder.³⁷ Detta är en svaghet i beräkningarna. Om beräkningarna hade tagit hänsyn till invandring skulle man kunna förvänta sig att utrikes födda, även i framtiden, får lägre pensioner än inrikes födda. Detta beror på att arbetskraftsdeltagandet och genomsnittliga förvärvsinkomster bland utrikes födda som i dag är i åldrarna 20–30 år är mycket lägre än bland inrikes födda i samma ålder. Utrikes födda täcks dessutom i lägre utsträckning än inrikes födda av kollektivavtalade tjänstepensioner vilket leder till lägre totala pensioner.³⁸

Könsskillnaderna i total pension skulle troligtvis minska något om framtidsberäkningarna hade tagit hänsyn till invandringen. Det beror på att en större andel av befolkningen skulle få del av grundskydden. Detta skulle minska den genomsnittliga totala pensionen mer för män än för kvinnor. Även spridningen i den totala pensionen skulle troligtvis minska om andelen med garantipension och äldreförsörjningsstöd skulle öka.

Kapitalavkastning har liten betydelse för spridningen i total pension

Spridningen i framtida pensioner beror framför allt på intjänandet till pensionerna. Kapitalavkastningen i premiepensioner och tjänstepensioner förklarar endast en liten del av spridningen i framtida pensioner.

En viktig orsak till att spridningen i kapitalavkastning har så liten betydelse för den totala spridningen är att över 90 procent av de unga ligger i förvalen i både premiepensionen och tjänstepensionerna. ISF har i tidigare rapporter visat att förval kraftigt styr vilka val personer gör för förvaltningen av både allmän- och tjänstepension.³⁹ Dessa valbeteenden innebär att det är av högsta vikt att förvalsalternativen är välutformade, både i de system som staten ansvarar för och de som är arbetsmarknadens parter ansvar. Men det är inte givet vad som är ett bra förvalsalternativ. Det kan bland annat bero på vilka riskpreferenser en person har och hur börsen går.

³⁷ Personerna behöver dock inte få avsättningar till pensionen varje år i beräkningarna. Vissa år kan de vara utan förvärvsrelaterade inkomster.

³⁸ Kjellberg (2016).

³⁹ Se ISF 2014:26, ISF 2015:15 och ISF 2017:1.

Till exempel anses risken i en traditionell försäkring ofta vara lägre än risken i en fondförsäkring, vilket kan passa dem som vill ha en säker pensionsinkomst. Samtidigt leder perioder med låga räntor, som vi har i dag, till låg avkastning i den traditionella försäkringen.

Referenser

AMF (2013): *Tjänstepensionsavsättningar – hur vanliga är de?* Stockholm: AMF.

Flood, L. och A. Mitruut (2010): *Ålderspension för invandrare från länder utanför OECD-området*, SOU 2010:105.

Engström, S. (2013): *Vägval för premiepensionen*, Ds 2013:35.

ISF (2014): *Val av traditionell försäkring eller fondförsäkring vid pensionering*, Rapport 2014:26.

ISF (2015): *Att välja uttagstid av tjänstepension*, Rapport 2015:15.

ISF (2016a): *En utvärdering av inkomstmättet i inkomstindex*, Rapport 2016:6.

ISF (2016b): *Tidsbegränsade uttag av tjänstepension bland kvinnor och män – delrapportering av regeringsuppdrag*, Diarienummer 2015-0002.

ISF (2016c): *Skillnader och spridning i premiepension för män och kvinnor*, Skrivelse 2016-11-15.

ISF (2017): *Tidsbegränsade uttag av tjänstepension och låg ekonomisk standard*, Rapport 2017:1.

Kjellberg, A. (2016): *Vilka ”hoppade av” a-kassan eller avstod från att gå med? En studie av a-kassornas medlemsras*. Uppdaterad version av Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility, Research Reports 2010:2.

Nordén, L. (2010): “Individual home bias, portfolio churning and performance”, *The European Journal of Finance*, vol. 16 (4), s. 329–351.

Pensionsmyndigheten (2016): *Pensionering och utträdet ur arbetslivet – skillnader mellan kvinnor och män*.

Premiepensionsmyndigheten (2009): *Analytiskt testamente 11½ år med premiepensionssystemet och PPM.*

Sjögren Lindquist, G. (2017): *Utrikes föddas pensioner idag och i framtiden, Migration och socialförsäkringen*, Socialförsäkringsrapport 2017:6.

SOU (2012): *Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättning och hinder för att arbeta längre.* Delbetänkande av Pensionsåldersutredningen, SOU 2012:28.

Bilagor

Beräkningsbilaga för premiepensions- och tjänstepensionssimuleringarna

Hur beräknas storleken på de intjänade pensionsrätterna?

Beräkning av förvärvsrelaterade ersättningar

Framtidens pensioner beräknas för personer födda åren 1985–1990. För att predicera deras intjänade pensionsrätter estimeras en ”linear mixed model” för kohorterna födda mellan år 1938 och 1990 under perioden 1995–2014. Den beroende variabeln i skattningarna är summan av förvärvsrelaterade ersättningar (förvärvsinkomster, socialförsäkring tillsammans med arbetslöshetsförsäkring). De oberoende variablerna är ålder och ålder i kvadrat. Modellen beräknar dels den genomsnittliga utvecklingen för intjänandet, dels individuella intercept (”random intercept”) och lutningskoefficienter (”random slope”) för intjänandet för varje individ. Modellen skattas separat för olika sektorer för kvinnor respektive män. De genomsnittliga intjänandebanorna skiljer sig därmed åt mellan män och kvinnor från olika sektorer.

För att predicera individuella intjänandebanor för personer födda åren 1985–1990 används dels deras individuella intercept och individuella lutningskoefficienter, dels de genomsnittliga intercepten och lutningskoefficienterna beroende på sektorstillhörighet och kön som räknats fram med hjälp av modellen. Personerna antas tillhöra den sektor de hade arbetat i flest år från 20 års ålder under åren 2005–2014. Intjänandebanorna justeras sedan med en slumpkomponent som antar

ett värde inom standardavvikelsen av modellens residual. Utan slumpkomponenten blir intjänandebanorna alltför jämna över tid och spridningen kommer då att underskattas.

Individerna som pensionerna skattas för antas bo i Sverige hela livet, och tjäna in till pensionen mellan 20–64 års ålder. Personerna kan vara utan intjänande under delar av perioden och inträdet på arbetsmarknaden kan skilja sig åt mellan personerna. Alla beräknas gå i pension vid 65 års ålder. Antagandena om att alla bor i Sverige hela livet och att alla går i pension vid samma ålder leder till att spridningen i framtida pensioner underskattas.

Avgifter till pensionerna

Varje år avsätts 16 procent av de predicerade förvärvsrelaterade ersättningarna upp till ett inkomsttak i avgift till inkomstpensionen. Inkomsttaket har beräknats så att andelen som ligger över taket vid varje ålder är lika stort som i dag. ISF har tidigare visat att andelen som har inkomster över inkomsttaket i den allmänna pensionen har varit relativt konstant över tid, vilket lett till antagandet om inkomsttaket.⁴⁰ Varje år avsätts även 2,5 procent av de predicerade förvärvsrelaterade ersättningarna upp till intjänandetaket till premiepensionen. Hur utvecklingen av premiepensionskapitalet och hur valet av premiepensionsportfölj går till i modellen redovisas nedan.

Pensionsbehållningen för inkomstpensionen skrivs upp varje år. Inkomstökningen mäts som den genomsnittliga procentuella ökningen av inkomsttaket mellan två på varandra följande år.

Arvsrätter läggs till pensionsbehållningen varje år. Här har de prognostiserade arvsrätter som Pensionsmyndigheten tagits fram använts. Förvaltningskostnaden på 0,999698 procent av det ackumulerade pensionsbehållningen dras också av.

I beräkningarna finns således realltillväxt, men ingen inflation.

De som får låg inkomstpension får garantipension i framtidsberäkningarna. Eftersom inflationen antas vara noll är nivån på garantipension i framtidsberäkningarna lika hög som idag (år 2014). Garantipensionen räknas upp med prisbasbeloppet som i detta fall

⁴⁰ ISF (2016a).

är lika med faktor 1. I beräkningarna har antagits samma regler för att få garantipension som gäller i dag.

I beräkningarna antas vidare att alla är ogifta. Ogifta får högre garantipension än gifta. Detta antagande minskar spridningen i pensioner.

Till tjänstepensionerna avsätts 4,5 procent av de förvärvsrelaterade inkomsterna upp till inkomsttaket och 30 procent över inkomsttaket. Avgiften sätts av under alla år för anställda i statlig sektor och kommuner och landsting. För anställda i privat sektor sätts avgiften av från och med 25 års ålder. Detta är i enlighet med de nya tjänstepensioner som gäller för yngre kohorter. I beräkningarna har inte de så kallade flexpensionerna beaktats. Den framtida spridningen i pensioner har därmed underskattats något. Spridningen inom sektorer påverkas dock inte av att flexpensionerna har utelämnats. Hur utvecklingen av tjänstepensionskapitalet och hur valet av kapitalförvaltning går till i modellen redovisas nedan.

Från det ackumulerade tjänstepensionskapitalet dras varje år fasta och rörliga avgifter.

I framtidsberäkningarna antas att personerna inte har privat pensionsparande eftersom avdragsrätten för privat pension har avskaffats.

Beskrivning av simuleringsmodellen

I simuleringsmodellen för fonderna i premie- och tjänstepensionssystemet är dynamiken och volatiliteten som den varit under perioden 2010–2015. Det innebär att estimerade varianser för fonderna och kovarianser mellan fonderna från perioden 2010–2015 har använts för att simulera fondernas framtida utveckling. Den förväntade avkastningen per år antas vara enligt Pensionsmyndighetens och branschens prognosstandard, det vill säga 2,7 procent för aktiefonder, 2,1 procent för blandfonder och 0,2 procent för räntor. Traditionella försäkringar i tjänstepensionssystemet har behandlats som blandfonder i simuleringarna. En ”tvilling-blandfond”⁴¹ har utsetts för de traditionella försäkringarna, och dessa blandfonders dynamik och volatilitet har använts i simuleringarna.

⁴¹ Blandfondens och den traditionella försäkringens utveckling har varit så lik som möjligt mellan 2011 och 2016.

Specifikt antas logaritmen av kursen $P_{i,t}$ på en viss given fond följa en ”random walk with drift”, det vill säga förändringen i kursen över en handelsdag antas i detta fall vara en konstant plus en normalfördelad slumpterm. Denna slumpterm antas också vara korrelerad med andra fonders rörelser samma dag. Förändringen för en fond i modelleras alltså enligt

$$r_{i,t} = c_i + e_{i,t}$$

$$\text{Cov}(e_{i,s}, e_{j,t}) = \begin{cases} \sigma_{ij} & \text{om } s = t \\ 0 & \text{annars} \end{cases}$$

där $r_{i,t} = \ln(P_{i,t}) - \ln(P_{i,t-1})$.

Hur utvecklas pensionskapitalet för spararna?

I modellen antas att pensionssparare bara byter fonder (vikter i sin portfölj) när de byter åldersgrupp, om de över huvud taget byter fonder. En sparare som befinner sig i åldersgrupp g ”väljer” portfölj genom att slumpmässigt dra en portfölj enligt historiska frekvenser av portföljval. I simuleringarna för premiepensionen kan spararna byta portföljer vart femte år. För tjänstepensionen kan spararna välja ny portfölj vid åldrarna 20, 45, 55 och 60 år. Portföljerna i tjänstepensionerna antas bestå av en större andel räntor ju äldre spararen är. Detta antagande baseras på information om placeringarna som bolagen inom varje avtalsområde gör i entréfonderna. Denna information har samlats av Konsumenternas försäkringsbyrå.

Hur beräknas då pensionskapitalet år för år? Pensionsspararens premiepensionsportfölj kan bestå av högst fem olika fonder som pensionsspararen själv sätter ihop. I tjänstepensionerna väljs i stället en färdig portfölj (förvalet eller entréfonden vid val av bolag) som i sin tur kan bestå av högst fyra underliggande fonder för anställda i kommuner, landsting samt för privatanställda arbetare. Anställda inom statlig sektor och tjänstemän i privat sektor måste placera halva sitt tjänstepensionskapital i en traditionell försäkring. För resterande del kan fondförsäkring eller traditionell försäkring väljas. Portföljen i fondförsäkringen kan innehålla upp till fyra underliggande fonder.

Premiepensionskapitalet respektive tjänstepensionskapitalet är summan av dessa fonders marknadsvärden:

$$K_t = \sum_{j=1}^k V_{j,t} \quad (\text{E.1})$$

där $V_{j,t}$ betecknar marknadsvärdet på spararens kapital i fond j . Fond j :s andel av portföljens totala marknadsvärde vid tidpunkten t betecknar vi med $a_{j,t}$, det vill säga:

$$a_{j,t} = \frac{V_{j,t}}{\sum_{i=1}^k V_{i,t}} \quad (\text{E.2})$$

Intjänade premiepensionsrätter fördelas på högst 5 fonder enligt spararens senaste val vid tidpunkten t . Dessa *valda* fondvikter betecknar vi med $w_{j,t}$. En enskild fonds marknadsvärde i *portföljen* utvecklas då på följande sätt:

$$V_{j,t+1} = (1 + R_{j,t})(w_{j,t}C_t + v_{j,t}K_t) \quad (\text{E.3})$$

där

$$v_{j,t} = \begin{cases} a_{j,t} & \text{om inget byte av fonder sker vid } t \\ w_{j,t} & \text{om byte av fonder sker vid } t \end{cases}$$

I uttrycket ovan är alltså C_t de intjänade premiepensionsrätterna under föregående år som sätts in innan år t börjar. $R_{j,t}$ betecknar den procentuella värdeutvecklingen på fonden under året. Här antas att avgiften för fonden är avdragen.

Utvecklingen för tjänstepensionen är ekvivalent, men tjänstepensionsrätterna fördelas över högst fyra fonder för kommun- och landstingsanställda och privatanställda arbetare. För statligt anställda och privatanställda tjänstemän fördelas halva kapitalet till en traditionell försäkring och halva fördelas över högst fyra fonder eller i en traditionell försäkring. Den traditionella försäkringen behandlas i praktiken som en blandfond (se beskrivningen av simuleringarna ovan).

Värdeförändring

För att mäta den genomsnittliga tidsviktade avkastningen i premiepensionsportföljen respektive tjänstepensionsportföljen *över ett år* används

$$(1 + R_t) = \frac{\sum_{j=1}^k (1 + R_{j,t}) v_{j,t} K_t}{K_t} = \sum_{j=1}^k (1 + R_{j,t}) v_{j,t}$$

Den genomsnittliga avkastningen över alla år är då:

$$\bar{A} = \left[\prod_{t=1}^T (1 + R_t) \right]^{\frac{1}{T}}$$

Hur beräknas fondvikterna för de olika åldersgrupperna?

Premiepensionen

Först beräknades hur stor andelen av de spararna i olika åldersgrupper, 20–24 år, 25–29 år och så vidare till 60–64 år för premiepensionen, som valde olika fonder år 2000. Dessa användes sedan som bas för hur sparare i olika åldersgrupper förväntas välja fonder i framtiden. Detta steg benämns här A.

Då premiepensionsvalet år 2000 skilde sig mycket åt från senare val när det gäller andelen som ligger i förvalet har andelarna i olika åldersgrupper som ska välja olika fonder i simuleringarna justerats. För att justera andelen som hade sitt kapital i förvalet beräknades andelen med kapital placerat i förvalet i åldrarna 20–24 år bland de som nyinträdde i premiepensionssystemet år 2002. Sedan följdes andelen i denna grupp som hade kvar sitt kapital i förvalet fram till och med år 2014. Den genomsnittliga takten per år som andelen som låg kvar i förvalet minskades med, användes sedan för att justera andelen i A som hade sitt kapital i förvalet i de olika åldersgrupperna. Andelen som låg i andra fonder justerades sedan proportionellt.

Tjänstepensionerna

Fondvikterna för tjänstepensionerna baseras på uppgifter från val-centralernas webbplatser om val som unga eller nyttillkomna sparare har gjort under 2014–2016. Valen gäller traditionell försäkring samt entréfonderna som fondbolagen inom respektive avtal erbjuder. De fonder som har för kort historik för att kunna användas i simuleringarna har ersatts med liknande fonder från samma förvaltare.

Hur beräknas pensionerna?

Nivån på pensionen beräknas utifrån slutkapitalet för inkomstpension, premiepension och tjänstepension. Personerna antas gå i pension vid 65 års ålder. Delningstalen som har använts för inkomstpension respektive premiepension är ett genomsnitt av Pensionsmyndighetens prognostiserade delningstal för kohorterna 1985–1990. För premiepensionen blev det genomsnittliga delningstalet 16,89 och för inkomstpensionen 19,33. Om personerna i framtiden skulle gå i pension vid en senare ålder än i dag skulle ett annat delningstal användas och pensionerna bli högre.

I tjänstepensionerna har de olika förvaltarna olika prognosräntor och livslängdsantaganden och därmed olika delningstal för sina fondförsäkringar och traditionella försäkringar. Det har inom ramen för detta uppdrag inte varit möjligt att ta fram varje enskild fonds prognosränta och livslängdsantagande. Den sammanställning som finns på Konsumenternas hemsida för prognosräntor och livslängdsantaganden är delvis för gammal, varför denna inte använts. I stället har delningstalet som använts för premiepensionen även använts för samtliga tjänstepensioner. Detta antagande minskar spridningen i framtida pensioner.

Metodbilaga för andelen arbetsgivare som sätter av till tjänstepension

Tjänstepensionernas täckningsgrad

För att undersöka hur stora andelar av de förvärvsarbetande som får avsättningar till tjänstepension används data från FRIDA (SCB:s företagsregister och individdatabas). Företag som gör avsättningar till tjänstepension för sina anställda och företagare som gör avsättningar till egen tjänstepension betalar en ”särskild löneskatt för pensionskostnader” för dessa avsättningar. I FRIDA finns deklara-tionsuppgifter där det framgår vilka företag som betalat denna skatt, och dessa uppgifter används för att identifiera vilka företag som gjort avsättningar till tjänstepension. Uppgifter från FRIDA kopplas sedan, genom företagets organisationsnummer, till individdata i LISA.

De personer som ingår i analyserna av tjänstepensionernas täckningsgrad är anställda och egenföretagare som under året har en pensionsgrundande förvärvsinkomst (minst 0,423 prisbasbelopp) från ett företag som finns med i FRIDA eller från en arbetsgivare i offentlig sektor (där samtliga antas få tjänstepension). I analyserna över tid (2002–2011) ingår alla personer som år 2002 var mellan 25 och 55 år gamla och hade en pensionsgrundande förvärvsinkomst, och som inte avled eller utvandrade under perioden. Samtliga analyser begränsas till den arbetsgivare som står för personens största förvärvsinkomst under året.

Vissa analyser är uppdelade på anställda och företagare. Företagare är dels enskilda näringsidkare, dels arbetande delägare i handelsbolag. Personer som driver företag i form av aktiebolag och tar ut lön ur bolaget kan däremot inte identifieras i datamaterialet, utan ingår i kategorin anställda.

Metoden att använda deklara-tionsuppgifter om den särskilda löneskatten för pensionskostnader för att skatta tjänstepensionernas täckningsgrad kommer från en rapport skriven på uppdrag av AMF.⁴² Här har metoden utvecklats, genom att företagsdata har kopplats till individdata. Det gör det möjligt att mer i detalj undersöka vilka kategorier förvärvsarbetande som får respektive inte får avsättningar

⁴² AMF (2013).

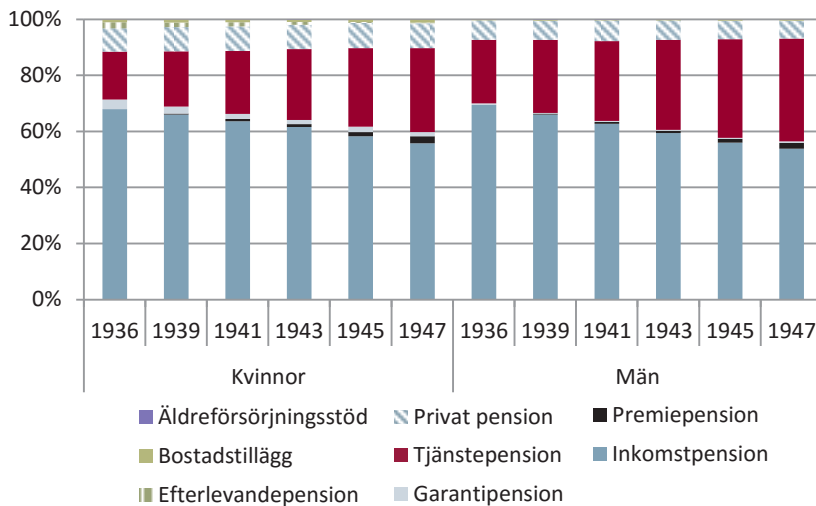
till tjänstepension. Metoden innebär emellertid vissa begränsningar som man bör känna till.

1. I FRIDA ingår privata företag, men inte föreningar, stiftelser och liknande. Det finns också ett visst bortfall i FRIDA, i form av företag som inte lämnat in deklARATIONER eller som rensats bort på grund av oklarheter i deras deklARATIONER. Ett antal personer som enligt LISA är förvärvsarbetande ger därför inte någon ”träff” i FRIDA. Dessa personer ingår inte i beräkningarna av tjänstepensionernas täckningsgrad. Det är oklart hur detta påverkar den skattade täckningsgraden.
2. Uppgifterna i FRIDA gäller företag, inte enskilda anställda. Man får därför anta att företag som betalar in särskild löneskatt för pensionskostnader gör pensionsavsättningar för *alla* sina anställda, men i de företag som saknar kollektivavtal kan man inte säkert veta att det är så. Detta kan innebära en viss överskattning av tjänstepensionernas täckningsgrad.
3. Företag som gör avsättningar till tjänstepensioner kan, av olika skäl, ha ett negativt underlag för den särskilda löneskatten för pensionskostnader under enstaka år. Från år 2006 och framåt ingår uppgifter om negativt underlag i deklARATIONERNA, men dessförinnan saknas de. Det kan medföra en viss underskattning av tjänstepensionernas täckningsgrad före år 2006, men en separat analys av anställda i företag med negativt underlag år 2006 tyder på att denna effekt är mycket liten.⁴³

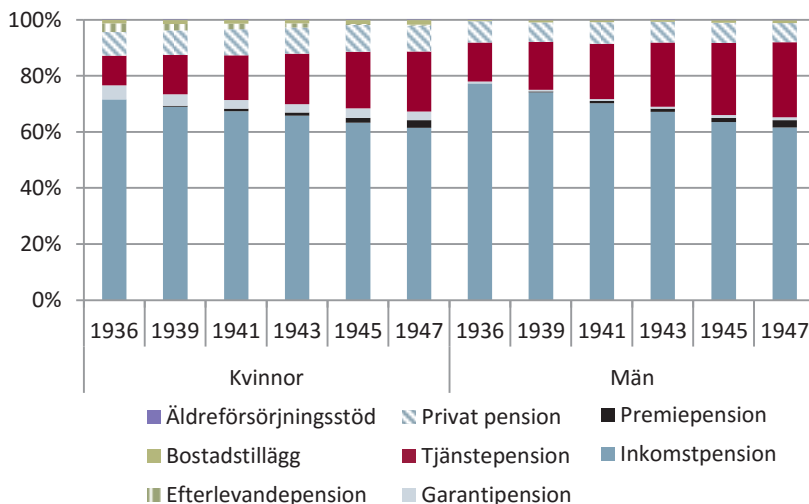
⁴³ Merparten av de anställda i företag med negativt underlag år 2006 fanns i ett enda företag och detta företag har kodats om bakåt i tiden.

Figurbilaga

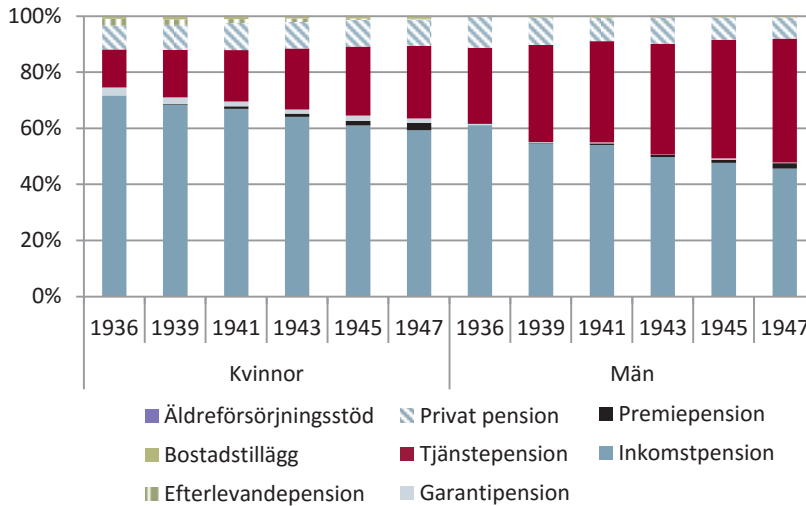
Figur 38. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 år per pensionsslag bland de som arbetat i statlig sektor, födda åren 1936–1947

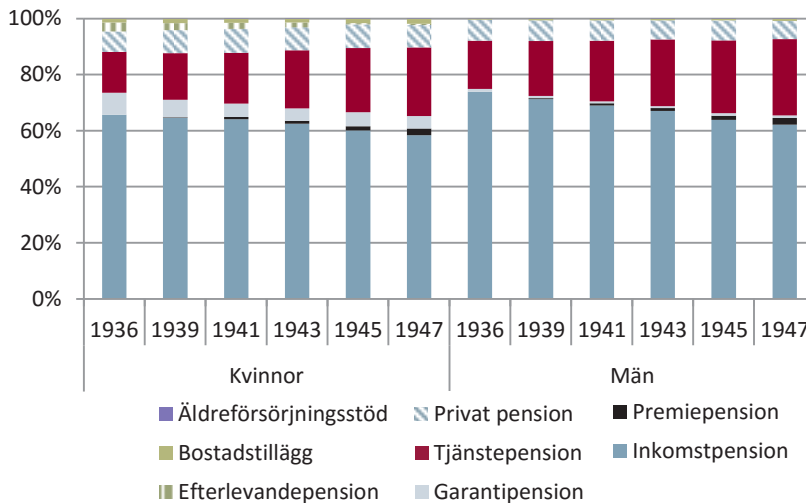
Figur 39. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 år per pensionsslag bland de som arbetat i kommunal sektor, födda åren 1936–1947

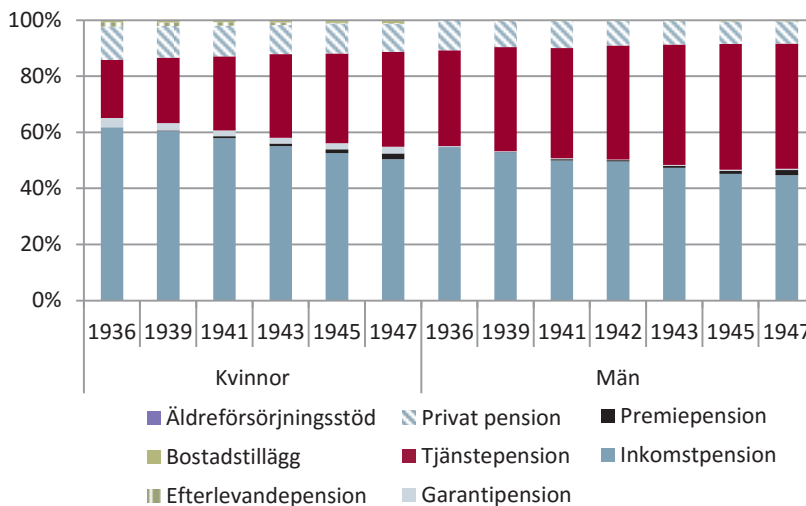
Figur 40. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 år per pensionsslag bland de som arbetat i landsting, födda åren 1936–1947

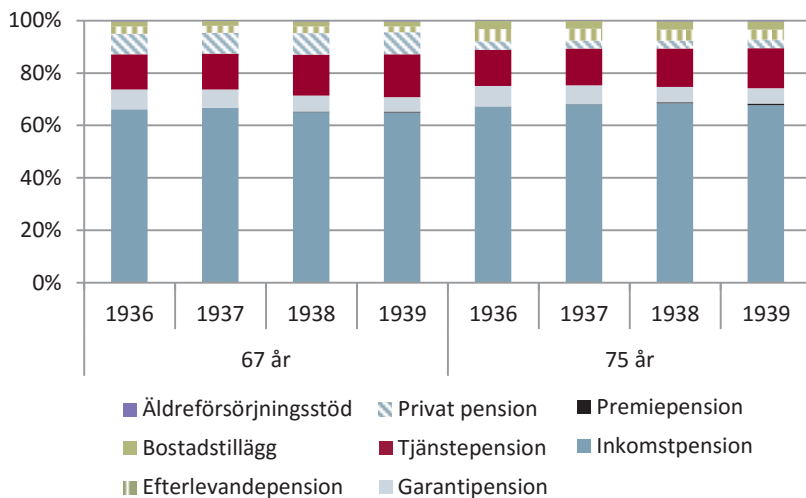
Figur 41. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 år per pensionsslag bland lågutbildade som arbetat i privat sektor, födda åren 1936–1947

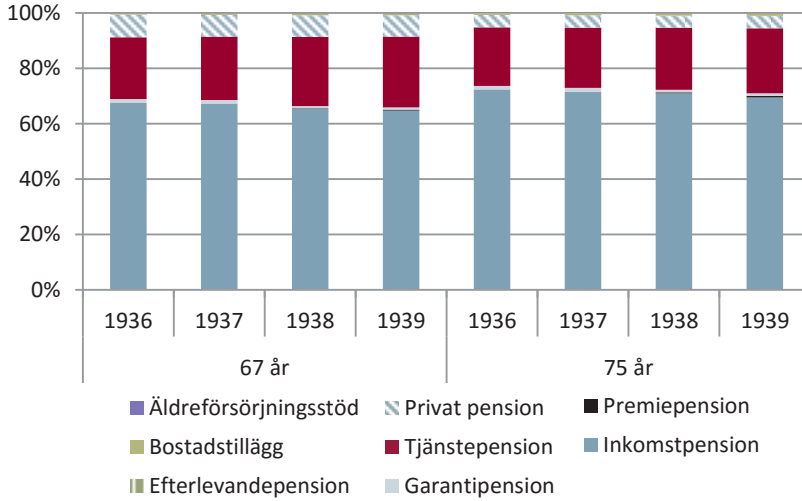
Figur 42. Kvinnors och mäns genomsnittliga totala pension vid 67 år per pensionsslag bland högtbildade som arbetat i privat sektor, födda åren 1936–1947

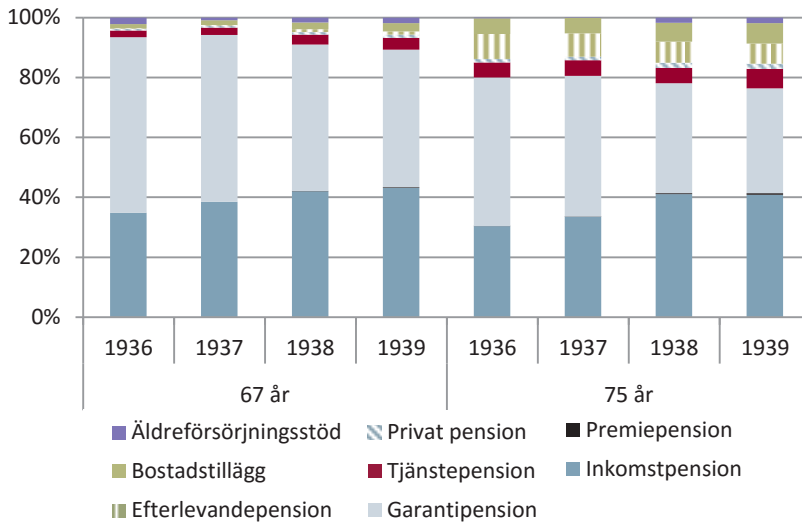
Figur 43. Kvinnors genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år per pensionsslag, födda åren 1936–1939

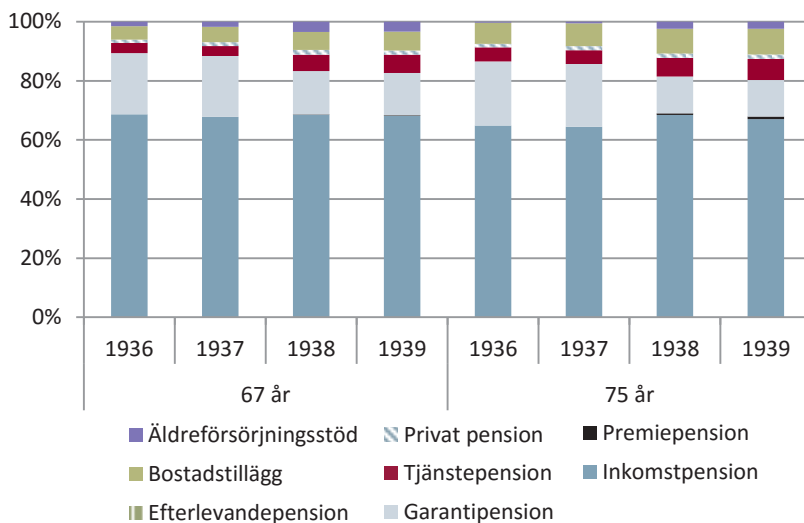
Figur 44. Mäns genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år per pensionsslag, födda åren 1936–1939

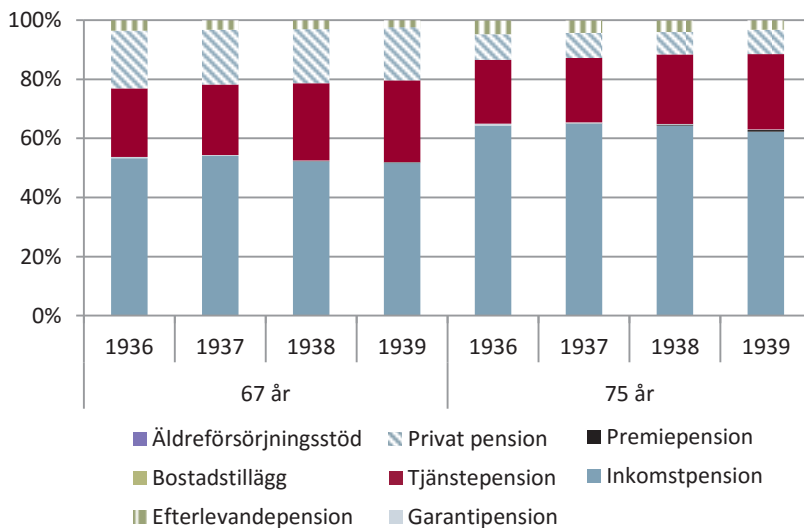
Figur 45. Kvinnors genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år under 10:e percentilen per pensionsslag, födda åren 1936–1939

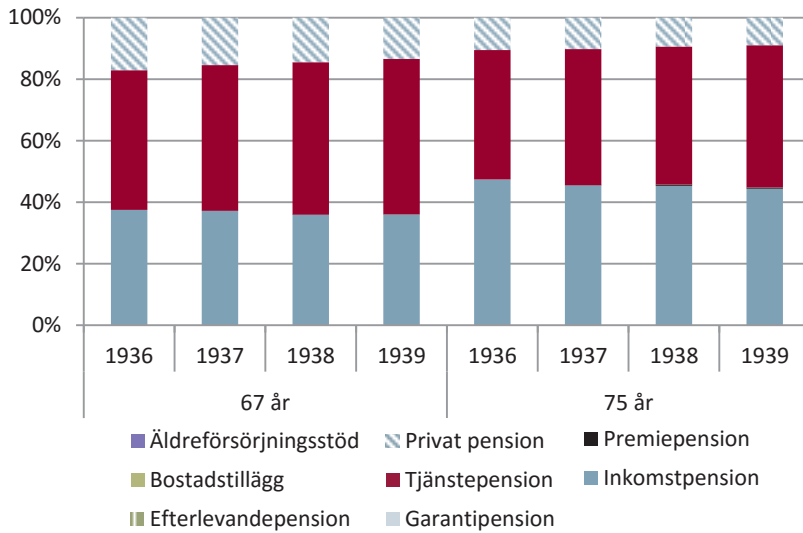
Figur 46. Mäns genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år under 10:e percentilen per pensionsslag, födda åren 1936–1939

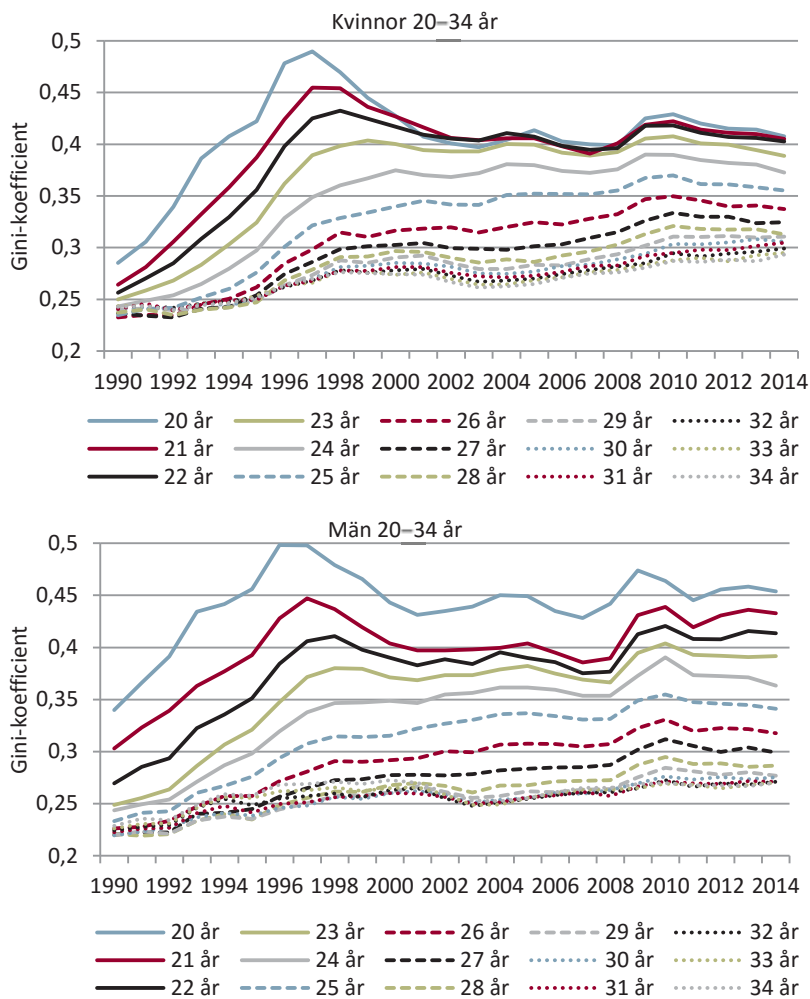
Figur 47. Kvinnors genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år över 90:e percentilen per pensionsslag, födda åren 1936–1939

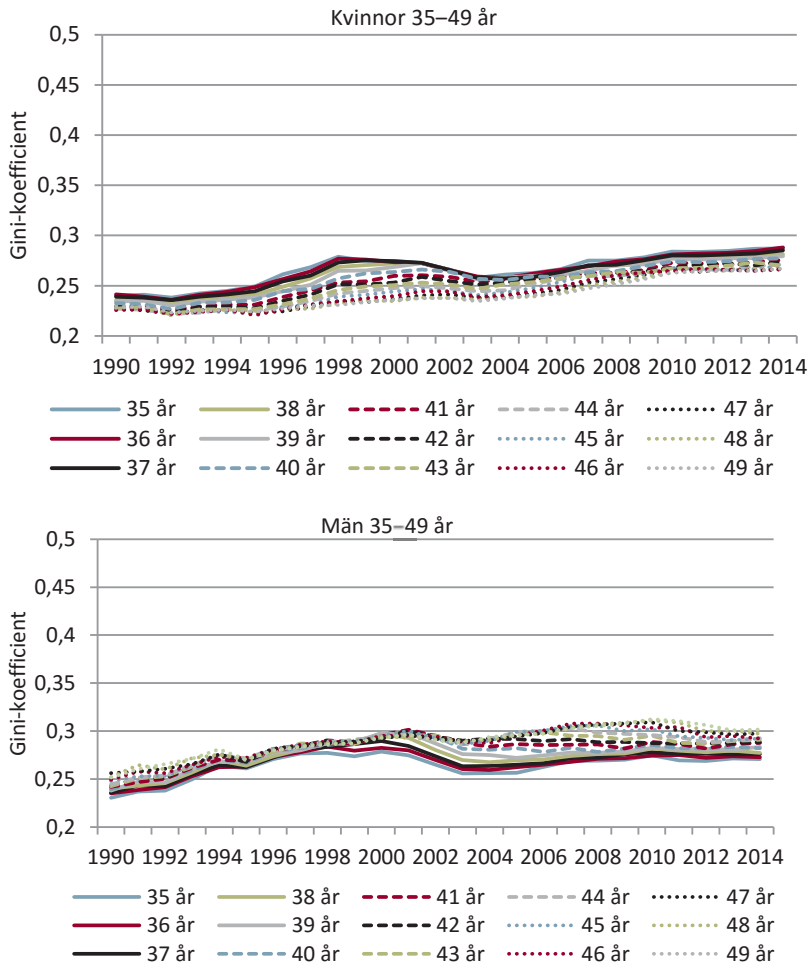
Figur 48. Mäns genomsnittliga totala pension vid 67 och 75 år över 90:e percentilen per pensionsslag, födda åren 1936–1939

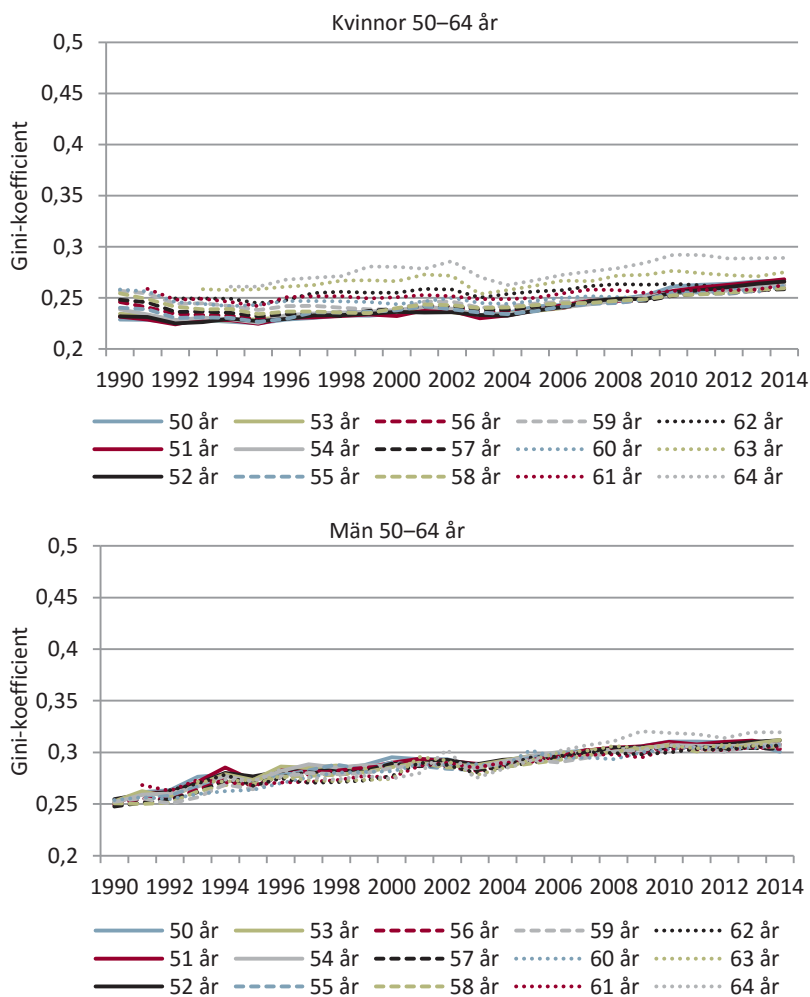
Figur 49. Spridning över tid i förvärvsinkomster för kvinnor och män i åldrarna 20–34 år mätt med Gini-koefficienter

Figur 50. Spridning över tid i förvärvsinkomster för kvinnor och män i åldrarna 35–49 år mätt med Gini-koefficienter

Figur 51. Spridning över tid i förvärvsinkomster för kvinnor och män i åldrarna 50–64 år mätt med Gini-koefficienter

Tabellbilaga

Tabell 15. Spridningen i den totala pensionen i 10:e percentilen för kvinnor vid 67 års ålder utifrån vilken sektor de har arbetat i, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat låg utb.	Privat hög utb.
2003	1936	0,05	0,06	0,07	0,06	0,11
2004	1937	0,07	0,06	0,07	0,06	0,11
2005	1938	0,10	0,09	0,11	0,06	0,16
2006	1939	0,11	0,09	0,16	0,07	0,14
2007	1940	0,10	0,10	0,13	0,08	0,16
2008	1941	0,09	0,11	0,13	0,08	0,15
2009	1942	0,09	0,12	0,14	0,08	0,17
2010	1943	0,12	0,12	0,13	0,09	0,16
2011	1944	0,17	0,12	0,15	0,09	0,18
2012	1945	0,14	0,13	0,17	0,09	0,17
2013	1946	0,15	0,12	0,13	0,10	0,19
2014	1947	0,15	0,13	0,16	0,10	0,18

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databas LISA.

Tabell 16. Spridningen i den totala pensionen i 10:e percentilen för män vid 67 års ålder utifrån vilken sektor de har arbetat i, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat, låg utb.	Privat, hög utb.
2003	1936	0,08	0,10	0,07	0,09	0,15
2004	1937	0,10	0,09	0,09	0,10	0,14
2005	1938	0,15	0,14	0,23	0,11	0,20
2006	1939	0,15	0,16	0,22	0,12	0,21
2007	1940	0,14	0,15	0,23	0,12	0,20
2008	1941	0,16	0,18	0,19	0,13	0,19
2009	1942	0,18	0,16	0,21	0,13	0,20
2010	1943	0,20	0,17	0,19	0,12	0,18
2011	1944	0,17	0,16	0,22	0,13	0,18
2012	1945	0,18	0,20	0,23	0,13	0,19
2013	1946	0,21	0,19	0,26	0,14	0,19
2014	1947	0,19	0,18	0,22	0,14	0,21

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databas LISA.

Tabell 17. Spridningen i den totala pensionen i 90:e percentilen för kvinnor vid 67 års ålder utifrån vilken sektor de har arbetat i, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat, låg utb.	Privat, hög utb.
2003	1936	0,12	0,10	0,14	0,13	0,15
2004	1937	0,12	0,10	0,14	0,12	0,15
2005	1938	0,12	0,09	0,14	0,12	0,15
2006	1939	0,12	0,09	0,15	0,12	0,14
2007	1940	0,14	0,09	0,14	0,12	0,15
2008	1941	0,12	0,10	0,15	0,11	0,15
2009	1942	0,12	0,09	0,14	0,12	0,15
2010	1943	0,13	0,09	0,15	0,12	0,16
2011	1944	0,13	0,10	0,15	0,12	0,17
2012	1945	0,13	0,10	0,16	0,11	0,16
2013	1946	0,13	0,09	0,15	0,11	0,16
2014	1947	0,14	0,09	0,15	0,11	0,16

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databas LISA.

Tabell 18. Spridningen i den totala pensionen i 90:e percentilen för män vid 67 års ålder utifrån sektor de har arbetat i, mätt med Gini-koefficienter, åren 2003–2014

År	Födelseår	Statlig	Kommunal	Landsting	Privat, låg utb.	Privat, hög utb.
2003	1936	0,13	0,10	0,13	0,15	0,15
2004	1937	0,12	0,12	0,12	0,14	0,14
2005	1938	0,13	0,13	0,15	0,14	0,20
2006	1939	0,13	0,11	0,13	0,14	0,21
2007	1940	0,13	0,11	0,14	0,14	0,20
2008	1941	0,12	0,10	0,13	0,14	0,19
2009	1942	0,12	0,12	0,11	0,14	0,20
2010	1943	0,13	0,11	0,12	0,14	0,18
2011	1944	0,13	0,12	0,12	0,12	0,18
2012	1945	0,14	0,13	0,13	0,14	0,19
2013	1946	0,13	0,11	0,14	0,12	0,19
2014	1947	0,12	0,12	0,13	0,13	0,18

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databas LISA.

Tabell 19. Andel anställda som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension, procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Alla</i>
2001	96,5	94,3	95,4
2002	96,8	94,8	95,8
2003	96,6	94,7	95,6
2004	97,0	94,7	95,8
2005	96,9	94,8	95,8
2006	96,6	94,2	95,4
2007	96,2	93,6	94,9
2008	96,6	94,0	95,3
2009	96,5	93,8	95,1
2010	96,2	93,5	94,8
2011	96,0	93,6	94,8
2012	96,1	93,7	94,9
2013	96,1	93,8	94,9
2014	96,2	94,0	95,1

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 20. Andel anställda i privat sektor som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension, procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Alla</i>
2001	91,5	92,4	92,1
2002	92,3	93,0	92,8
2003	91,8	93,0	92,6
2004	93,0	93,0	93,0
2005	92,8	93,1	93,0
2006	91,3	92,5	92,6
2007	91,3	91,6	91,5
2008	92,4	92,3	92,4
2009	92,2	92,0	92,1
2010	91,8	91,6	91,7
2011	91,5	91,8	91,7
2012	91,8	92,0	91,9
2013	91,6	92,0	91,8
2014	91,9	92,2	92,1

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 21. Andel egenföretagare som gör avsättningar till egen tjänstepension, procent

	<i>Kvinnor</i>	<i>Män</i>	<i>Alla</i>
2001	51,2	47,5	48,5
2002	49,1	46,2	47,0
2003	47,0	44,1	44,9
2004	43,6	42,8	43,0
2005	42,6	42,3	42,4
2006	42,0	42,0	42,0
2007	42,5	42,9	42,8
2008	44,2	44,7	44,6
2009	44,0	43,9	43,9
2010	40,8	41,5	41,2
2011	40,0	40,6	40,4
2012	37,8	38,2	38,1
2013	36,5	37,5	37,1
2014	34,8	35,9	35,5

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 22. Andel anställda kvinnor som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension uppdelat i åldersklasser, procent

	<i>20–24 år</i>	<i>25–29 år</i>	<i>30–49 år</i>	<i>50–59 år</i>	<i>60–64 år</i>	<i>65+ år</i>
2001	94,4	95,6	96,7	97,2	96,8	90,9
2002	94,8	96,0	97,0	97,5	97,1	92,1
2003	94,3	95,5	96,8	97,4	97,0	92,3
2004	94,4	95,9	97,2	98,0	97,9	94,0
2005	94,2	95,6	97,1	98,0	97,8	94,4
2006	93,2	95,0	96,8	97,9	97,7	94,3
2007	92,6	94,5	96,4	97,6	97,4	93,8
2008	92,8	94,9	96,9	98,0	97,7	93,6
2009	92,6	94,7	96,7	97,8	97,7	93,3
2010	91,8	94,1	96,5	97,8	97,7	92,9
2011	92,1	94,2	96,2	97,6	97,6	92,4
2012	92,6	94,5	96,4	97,6	97,7	92,2
2013	92,9	94,6	96,3	97,4	97,6	92,0
2014	93,2	94,9	96,4	97,5	97,6	92,1

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 23. Andel privatanställda kvinnor som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension uppdelat i åldersklasser, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	90,4	91,7	92,0	91,3	89,6	80,2
2002	90,9	92,2	92,8	92,3	90,6	81,7
2003	90,2	91,4	92,4	92,1	90,4	81,6
2004	90,7	92,1	93,5	93,7	93,1	84,9
2005	90,5	91,9	93,3	93,7	92,9	84,8
2006	88,8	90,8	92,8	93,3	92,4	84,2
2007	88,4	90,1	92,1	92,5	91,5	83,2
2008	89,1	90,9	93,3	93,9	92,7	82,6
2009	88,7	90,7	93,0	93,5	92,7	82,0
2010	87,9	89,8	92,8	93,5	92,8	81,3
2011	88,3	90,1	92,2	93,2	92,5	80,7
2012	89,0	90,6	92,4	93,2	92,4	80,2
2013	89,3	90,6	92,2	92,9	92,1	79,5
2014	89,6	91,1	92,5	93,2	92,1	79,2

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 24. Andel kvinnor som är egenföretagare och gör avsättningar till egen tjänstepension, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	30,3	42,7	52,6	55,1	38,6	5,9
2002	31,5	39,6	50,5	52,8	38,4	6,8
2003	31,0	37,1	48,0	51,6	36,2	5,5
2004	21,7	32,6	45,1	48,9	32,0	2,5
2005	21,0	29,2	44,0	48,2	32,4	2,8
2006	19,2	27,9	43,4	48,3	32,6	2,8
2007	21,1	27,5	43,5	49,2	35,2	3,3
2008	22,1	29,8	45,4	51,1	37,0	3,3
2009	19,8	28,2	44,8	51,2	38,5	3,5
2010	18,5	25,0	41,7	48,2	34,8	2,8
2011	17,2	22,7	40,0	47,9	37,5	3,0
2012	17,0	20,6	37,4	45,7	36,3	3,0
2013	14,0	19,2	35,3	45,0	36,5	3,0
2014	12,5	17,2	33,2	44,0	35,3	2,8

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 25. Andel anställda män som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension uppdelat i åldersklasser, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	93,4	93,5	94,3	95,1	94,3	89,3
2002	93,8	94,1	94,9	95,5	94,9	90,1
2003	93,8	93,9	94,7	95,5	95,0	90,2
2004	93,6	93,7	94,7	95,5	95,0	90,6
2005	93,4	93,7	94,8	95,7	95,2	91,0
2006	92,4	92,7	94,3	95,3	94,9	90,6
2007	91,9	92,1	93,6	94,7	94,2	89,6
2008	91,9	92,4	94,2	95,2	94,8	89,0
2009	91,3	92,2	94,0	95,0	94,8	88,5
2010	90,5	91,4	93,7	94,9	94,7	88,1
2011	91,6	92,0	93,7	94,8	94,8	87,9
2012	92,1	92,4	93,8	94,8	94,7	87,5
2013	92,3	92,7	93,7	94,8	94,8	87,5
2014	92,7	93,2	94,0	94,9	94,8	87,0

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 26. Andel privatanställda män som arbetar hos en arbetsgivare som gör avsättningar till tjänstepension uppdelat i åldersklasser, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	91,9	92,1	92,6	92,7	91,6	85,0
2002	92,4	92,7	93,2	93,3	92,3	85,8
2003	92,3	92,4	93,2	93,3	92,5	86,1
2004	92,2	92,1	93,2	93,4	92,5	86,4
2005	92,0	92,2	93,4	93,7	92,9	86,9
2006	90,9	91,0	92,7	93,1	92,4	86,2
2007	90,5	90,4	91,9	92,3	91,4	85,0
2008	90,6	90,8	92,7	93,2	92,3	84,4
2009	89,8	90,5	92,4	92,9	92,3	83,7
2010	88,9	89,5	92,1	92,9	92,2	83,0
2011	90,1	90,3	92,1	92,9	92,3	83,1
2012	90,7	90,7	92,2	92,9	92,2	82,4
2013	90,7	91,1	92,1	92,9	92,3	82,3
2014	91,1	91,5	92,3	93,0	92,3	81,5

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

Tabell 27. Andel män som är egenföretagare och gör avsättningar till egen tjänstepension, procent

	20–24 år	25–29 år	30–49 år	50–59 år	60–64 år	65+ år
2001	20,5	35,1	50,0	50,3	36,3	7,7
2002	18,3	33,1	48,6	49,5	35,0	6,9
2003	18,4	29,6	46,1	48,1	34,3	6,4
2004	16,0	28,1	45,4	47,1	32,0	3,6
2005	14,5	26,4	44,6	47,3	32,9	3,8
2006	14,8	26,4	44,1	47,5	32,9	3,6
2007	15,7	26,9	44,5	48,7	35,8	4,6
2008	18,8	28,3	46,5	50,3	37,5	4,0
2009	17,9	28,3	45,4	49,8	37,5	4,2
2010	15,5	25,0	42,9	47,7	35,4	3,2
2011	13,9	23,9	41,0	47,7	36,4	3,4
2012	12,4	21,2	38,0	45,6	35,0	3,0
2013	11,3	20,4	36,7	45,5	35,0	2,9
2014	10,3	18,8	34,3	44,4	34,1	2,8

Källa: ISF:s beräkningar baserade på SCB:s databaser FRIDA och LISA.

